ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް

ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ޔައުމިއްޔާ

2026 ވަނަ އަހަރުގެ ތިންވަނަ ދައުރުގެ 11 ވަނަ ޖަލްސާ

١٧ جُمَادَىالْأُوْلَىٰ ١٤٤٨

28 އޮކްޓޫބަރު 2026

(ބުދަ ދުވަސް)

ޖަލްސާ ފެށުނު ގަޑި: 9:01

ޖަލްސާ ނިމުނު ގަޑި: 11:55

(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ: މަޖިލީހުގެ ރައީސް އަބްދުއްރަޙީމް އަބްދުﷲ)

2026 ވަނަ އަހަރުގެ ތިންވަނަ ދައުރުގެ 11 ވަނަ ޖަލްސާ

28 އޮކްޓޫބަރު 2026 (ބުދަ ދުވަސް)

---

1. ހަމްދު ޞަލަވާތް

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކޮށްދެއްވުން:

بسم الله الرّحمن الرّحيم. الحمد لله رب العالمين. والصّلاة والسّلام على رسول الله وعلى آله وصحبه ومن والاه.

މަޖިލިސް ފެށުނީ.

2. ޖަލްސާގެ ހާޒިރީ އިޢުލާން

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކޮށްދެއްވުން:

މިއަދަކީ 28 އޮކްޓޫބަރު 2026 ވީ ބުދަ ދުވަސް. 1448 ވަނަ އަހަރުގެ ޖުމާދަލްއޫލާ މަހުން 17 ވަނަ ދުވަސް. މިއީ ހެއި ނަހަމުން 11 ވަނަ ދުވަސް. އަޅުގަނޑުމެން އިރިސްދު މި ތިބީ 2026 ވަނަ އަހަރުގެ 3 ވަނަ ދައުރުގެ 11 ވަނަ ޖަލްސާގައި. މި ވަގުތު ޖަލްސާއަށް ހާޒިރުވެވަޑައިގެން ތިއްބެވީ 32 އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން. ސަފަރުގައި ތިއްބެވީ 8 އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން. ރަސްމީ ދަތުރުގައި ތިއްބެވީ 4 އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން.

3. ދުވަހުގެ އެޖެންޑާ އިޢުލާންކުރުން

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކޮށްދެއްވުން:

3.1- އެޖެންޑާ އިޢުލާންކުރުން. އޖ/11/3/2026.

5. މަޖިލީހަށް ބައާރަދުކުރަންޖެހޭ ގަރާރު

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކޮށްދެއްވުން:

މަޖިލީހަށް ބައާރަދުކުރަންޖެހޭ ގަރާރު.

5.1- ގަލޮޅު އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު އިބްރާހީމް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ގަރާރުގެ ފުރަތަމަ ކިޔުން އިއްވުން. "އެއްވެސް އަސާސެއް ނެތި ތުހުމަތުތަކެއްގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ 3 ފަނޑިޔާރުން މަގާމުން ވަކިކުރި މައްސަލައާ ގުޅިގެން އެކަމާ ގުޅޭ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން ދެކެވަޑައިގަންނަވާ ގޮތެއް ދެނެގަތުމަށް ބަހައި ހުށަހަޅާ ގަރާރު".

5.2- ގަލޮޅު ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މީކާއީލް އަޙްމަދު ނަސީމް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ގަރާރުގެ ފުރަތަމަ ކިޔުން އިއްވުން. "މާލޭ ސިޓީ ކައުންސިލުގެ 14 ބިމުއް ކައުންސިލުގެ އިދާރާއިން ވަކިކޮށް ދައުލަތުގެ މިލްކިއްޔާތުގެ ގޮތުގައި ކަނޑައެޅުން ސަރުކާރުން ނިންމަވި ނިންމުމާ ގުޅޭ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން ދެކެވަޑައިގަންނަވާ ގޮތް ދަންނަވައިގަތުމަށް ބަހައި ހުށަހަޅާ ގަރާރު".

6. އިބްތިދާއީ ބަހުސް

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

6.1- އިބްތިދާއީ ބަހުސް. ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ހުރާ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޑރ. އަސާރާ ނަޢީމް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ޤާނޫނު ނަންބަރު 24/2020 (ތަޢުލީމުގެ ޤާނޫނު)އަށް އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ބިލު. މި ބިލުގެ ފުރަތަމަ ކިޔުން އިއްވާފައި ވަނީ 26 އޮކްޓޫބަރު 2026ގައި ބޭއްވުނު 2026 ވަނަ އަހަރުގެ 3 ވަނަ ދައުރުގެ 9 ވަނަ ޖަލްސާގައި. ބިލު ހުށަހެޅުއްވުމާއި، ޖަވާބުދާރީވެވަޑައިގަތުމާއި، ފަހުބަސް ވިދާޅުވުމަށް ޖުމުލަ 15 މިނެޓުގެ ފުރުޞަތެއް ލިބިވަޑައިގަންނަވާނެ. ބިލުގެ އިބްތިދާއީ ބަހުސް ހިނގަމުންދާއިރު އެ 15 މިނެޓު އެކުގައި ނުވަތަ ބައިބަހައިގެން ބައްސަވައިދެއްވައިގެން ބޭނުންކުރައްވުމުގެ އިޚްތިޔާރު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ލިބިވަޑައިގަންނަވައެވެ. ބިލު ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވުމަށް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް ފުރުޞަތު އަރުވަން.

ހުރާ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަސާރާ ނަޢީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. بسم الله الرحمن الرحيم. ޤާނޫނު ނަންބަރު 24/2020 (ތަޢުލީމުގެ ޤާނޫނު). ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން މި ބިލު ހުށަހެޅުމުގެ ބޭނުމަކީ ކުއްޖެއްގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުރި ނިސްބަތަކަށް ނުވަތަ ނަފްސާނީ ހާލަތު ހުރި މިންވަރަށް ބަލައި، ހޫދު އެސެސްމަންޓުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް ކުއްޖާ ދިރިއުޅޭ ގޭގައި މަދަރުސީ ތަޢުލީމު ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ފުރުޞަތު ފުރިހަމަކޮށްދިނުމުގެ ގޮތުން ޤާނޫނު ނަންބަރު 24/2020 (ތަޢުލީމުގެ ޤާނޫނު)ގައި ހޯމް-ސްކޫލިން ފުރުޞަތު ތަޢާރަފުކޮށް އެ ފުރުޞަތުގެ ދަރިން ކިޔަވައިދިނުމުގެ ޝަރުތުތަކާއި އުސޫލުތައް ބަޔާންކުރުމާއި، މަދަރުސީ

ތަޢުލީމުގެ ނިޒާމު ހިންގައި ތަންފީޛުކުރުމުގައި ބެލެނިވެރިންނާއި، މުދައްރިސުންނާއި، ޕްރިންސިޕަލުންގެ ދައުރު އިތުރަށް ތަފްސީލުކުރުމަށާއި، އެންމެ ފަހުން ގާނޫނު ތަންފީޛުކުރުމުގައި ދިމާވާ ދަތިތަކަށް ހައްލުކުރުމަށް ބަލައި ތަޢުލީމުގެ ގާނޫނަށް ގެންނަންޖެހޭ އިސްލާހުތަކެއް ގެނައުން. މި ބިލުގެ މައިގަނޑު އެއް މަގްސަދަކީ ތަޢުލީމުގެ ގާނޫނުގައި ޕްރީ-ސްކޫލިން ޕްރޮގްރާމު ތަޢާރަފުކުރުން. އަދި އެ ޕްރޮގްރާމުގެ ދަރުސް ކިޔަވައިދޭ ޓީޗަރުންގެ ޕްރޮފެޝަނަލް ބޭނުންވާ ޝަރުތުތަކާއި އުސޫލުތައް ގާނޫނުގައި ތަފްސީލުކޮށް ބަޔާންކުރުން. އަދި މަދަރުސީ ތަޢުލީމުގެ ނިޒާމު ހިންގައި ތަންފީޛުކުރުމުގައި ބެލެނިވެރިންނާއި، މުދައްރިސުންނާއި، ޕްރިންސިޕަލުންގެ ދައުރު އިތުރަށް ތަފްސީލުކޮށް ބަޔާންކުރުން. އަދި ތަޢުލީމުގެ ގާނޫނު ތަންފީޛުކުރުމުގައި ދިމާވާ ދަތިތަކަށް ހައްލުކުރުމަށް ބަލައި މި ގާނޫނަށް ގެންނަންޖެހޭ އެހެނިހެން އިސްލާހުތައް ގެނައުން.

މި ބިލަކީ މަދަރުސީ ތަޢުލީމު ޕްރީސްކޫލިންގެ މުހިންމު؛ މި ބިލު މުހިންމުވާ ސަބަބުތަކަކީ ބާރު އިތުރު މަދަރުސީ ތަޢުލީމު ޕްރީސްކޫލިންގެ ފުރުޞަތު ޕްރީސްކޫލިންގެ ގޮތުން އެއްވެސް ތަޢާރަފުކުރުމުގައި ދިވެހި ކުރީގެ ދުނިޔޭގެ ތަޢުލީމުގެ ހޯދު ކުރަންވާ ބަލައި އަދުގެ ސަރުކާރުން ތަޢުލީމުގެ ގާނޫނުގައި ގެނައު އިސްލާހުކުރަން ވެފައި، ތަޢުލީމީ ދާއިރާގައި އިޖުތިމާޢީ އަދުލުވެރިކަން ގާއިމުކުރުން، ދިވެހި ކޮންމެ ކުއްޖަކަށް ފުރުޞަތު ލިބޭ ގޮތަށް މަރުކަޒުތަކުގައި ބައިވެރިވުމުގެ ފުރުޞަތު ހަމަހަމަކޮށް ޕްރީސްކޫލިންގެ ދަރުވަސް ސަރުކާރުގެ ތަޢުލީމީ މަރުޙަލާތަކުގެ މި އިސްލާހު މުހިންމުވާ ސަބަބަކީ ކަމުގައި ދެކެން. އަދި މި އިސްލާހުގައި ހިމެނޭ އަހަރެމެން ބޭނުންވާ ކުދިންނާއި ނަރުސަރީ ގޮތުން ހާސިލުކުރަން ބޭނުންވާ ހިސާބުގައި ބެލޭ ދަރިވަރުންނަށް ސަރުކާރުގެ މަދަރުސާތަކުގައި ޚިދުމަތް ފޯރުކޮށްދިނުމާއި، ދަރިވަރުންގެ ހައްޤުތައް ޙިމާޔަތްކުރުމާއި، ދަރިވަރުންގެ ތަޢުލީމީ ކުރިއެރުމަށް ބަލައިގެން ކަމާބެހޭ ފަރާތްތަކުގެ ޒިންމާ ކަނޑައެޅުމާއި، މި ބިލުގެ ދަށުން ޤާނޫނީ ބާރު ދީފައިވާ ފަރާތްތަކުން ޤަވާޢިދު ހެދުމާއި، މުހިންމު ބަދަލުތަކެއް ގެނައުމަށް ބަލައިގެން މި ބިލު ހުށަހެޅުނު ކަމަށް މި އިސްލާހުގައި ބުނެވިފައިވެއެވެ.

އަދި މި އިސްލާހުގައި ހިމެނޭ ޕްރީސްކޫލް ތަޢުލީމާއި، ޕްރޮގްރާމުގެ ދަރުސް ކިޔަވައިދޭ ޓީޗަރުންގެ ޤާބިލުކަމާއި ތަމްރީނާއި، ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތުތައް ހިމެނޭ ގޮތުން ޖަވާބުދާރީވުމާއި، ޕްރީސްކޫލް ތަޢުލީމަށް ބޭނުންވާ މަރުކަޒުތައް ގާއިމުކުރުމާއި، މަދަރުސާތަކުގެ ވެރިންގެ ޒިންމާތައް ކަނޑައެޅުމާއި، ސަރުކާރުގެ ތަޢުލީމީ ނިޒާމުގައި އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވާ ތަރައްޤީ ހާސިލުކުރުމަށް ފުރުޞަތު ލިބޭނެ ކަމުގައި ދެކެން. އަދި މި ބިލު ފާސްވެގެން ދިއުމަކީ ތަޢުލީމީ ދާއިރާގައި ކުރިއަރާ އަހަރެމެން ބޭނުންވާ ދަރިވަރުން ތައްޔާރުކުރުމަށް ބަހައްޓާ ފިޔަވަޅެކެވެ. ދަރިވަރުންނަށް ޚާއްޞަ ތަޢުލީމު ދިނުމުގައި ބެލެނިވެރިންގެ ދައުރު ކަނޑައެޅުމާއި، ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތުގައި ހިމެނޭ ކަންތައްތައް މި ބިލުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާތީ، މި ބިލަކީ މުހިންމު ބިލެއް ކަމުގައި ދެކެން. އަދި މި ބިލު ދިރާސާކުރުމުގެ މަރުޙަލާގައި ކަމާބެހޭ ފަރާތްތަކުގެ ޚިޔާލު ހޯދައި އިސްލާހުތައް ގެނެސް ފާސްކުރުމަށް ތާއީދުކުރަމެވެ.

މިކަމުގެ ސީދާ ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުން ގައުމީ ތަރައްޤީގެ ތަފާތު ދާއިރާތަކަށް ގެނުލް ޖުވާނުން ތަމްރީނުކުރުމަށް އިތުރު ގޮތުން ފަހި މާހައުލެއް ބިނާވެގެންދާނެ. މީގެ އިސްލާހުގެން ނަޒަރުކުރާ އިރު ގައުންސިލަށް ފަރުމާކުރެވޭ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން ހަރަދުތަކަށް ހެދުމަށް. ނަމަވެސް، ގައުންސިލަށް ތަންފީޒުކުރުމުގައި ދިމާވާ އަމަލީ ދަތިތަކަކީ ސިޔާސީ ހަރުދަނާކަމާއި، ދުރު ވިސްނުންތެރިކަމާއި، ދިމާވާ ކަންކަން އެދުނު ދަތިތަކެއް ދެނެގަނެ ގާނޫނަކުން ބޭނުންވާ އިސްލާހުތަކެއް ގެނައުމަކީ ހަމައެކަނި ގާނޫނީ ވާޖިބެއް ނޫން. އެއީ ރައްޔިތުންނަށް ދެވޭ ސީދާ ޔަގީންކަމެކެވެ. ދައުލަތުގެ މަސްއޫލިއްޔަތަކީ ހަމައެކަނި ގާނޫނުތަކެއް ހެދުމެއް ނޫން. ބަދަލުވަމުންދާ މުޖުތަމައުގެ ހާލަތާއި ރިޢާޔަތްކޮށް ބޭނުންތަކާ އެއްގޮތަށް އެ ގާނޫނުތަކަށް ހަރުދަނާކަން އަޅުވާ ފުރިހަމަ މަންފާ ހުރިގޮތަށް ރައްޔިތުންނަށް ފޯރުކޮށްދިނުން. މި އިސްލާހުގެ ސަބަބުން ތަޢުލީމީ ނިޒާމުގެ ހިންގުން އިތުރަށް ހަރުދަނާވާ، ކަންކަން ހިނގާ އުސޫލު ސާފުވާނެ. މީގެ ހުރިހާ ކައުންސިލަކަށް އެ ކައުންސިލްގެ ގާބިލްކަން ތަރައްޤީކުރުމަށް ފަހި މާހައުލެއް ގާއިމުކުރެވިގެންދާނެ ބަލައި މި ސަރުކާރުން އަދި ހިއްސާކުރަނީ ފިކުރީ ވިސްނުމެއް. ކައުންސިލު ދަރިވަރަކީ ފަހަރު ގައުމުގެ ދައުލަތުގެ ގާނޫނީ އަސާސީ ވެސް އާކުރެވި، ބަދަލުގެނައުމުން. މިއީ އަލުގަނޑުތަކުގެ ޖުމްލަ ޖާގަ ދޫވާ ވައުދެއް. އަދުލުވެރި، ހަމަހަމަ އަދި ކޮރަޕްޝަނުން ތަޙައްމުލު ނިޒާމުގެ ވައުދެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ގާނޫނީ ތާރީޚަށް ނަޒަރުހިންގައިފާ އިރު ކުރީގެ ގާނޫނީ ވެސް އެ ޖަމާއަތުގެ މުޖުތަމައުގެ ބޭނުންތަކާއި އެއްގުޅިގެން ދައުލަތުގެ ދިޔުމެވެ.

ގާނޫނު ނަމްބަރު 24/2020 (ތައުލީމުގެ ގާނޫނު)އަކީ ވެސް ދިވެހި ތައުލީމީ ނިޒާމާއި އިންސާފާއި ބަދަލުތަކެއް ގެނައި މުހިންމު ގާނޫނެއް. ނަމަވެސް، ގާނޫނުތަކާ ހަމަޖެހިގެން ބަރާބަރުވި ހުނަރު އޮތްކަން ނޫން. އެއީ ދިޔާ، ބަދަލުވާ އަދި މުޖުތަމައުގެ ކުރިއެރުމާ އެކު އަބަދު ވެސް އާކުރަންޖެހޭ ރަސްމީ ޙަރަކާތެކެވެ. މި ބިލަކީ މި ޒަމާނުގެ ދަރިން ދިވެހި ގައުމުގެ ތައުލީމީ ހަލުވިކަން އިތުރަށް ހަރުދަނާކޮށް ހަޑިގަތަކަށް ހެދުމަށް ކުރިޔާ ރިސޯސްތައް ވަސީލަތްތަކެއް. މި ބިލުގެ ތަރިކާ އޮޅި ހަމައެކަނި ފުރުޞަތު ދޭ ގޮތުގެ ތަނަވަސްކަމުގެ ތެރޭގައި ނޫން. ބިލުގެ ތަރިކާ ފިހިވާއިރު ހާއްސަ ސަމާލުކަން ބާރުވާ ދަރިވަރުންނާއި ނަފުސާނީ ގޮތުން ޚާއްސަ ހަރަކާތްތަކެއް ތިބި ކުދިންނަށް ތައުލީމުދީ ފުރުޞަތުތައް ހަމަހަމަކޮށްދިނުމުގައި ދިމާވާ ދަތިތަކެއް ދެނެގަނެ، އެ ކަންކަމަށް ޙައްލެއް ހޯދުމުގެ ޖަވާބު ދައުލަތުން އެހީތެރިކަން ލިބި ހިއްސާކޮށް. އެ ދަތިތަކަކީ ތައުލީމީ މާޙައުލުން ބައެއް ކުދިން ބާކީވާ، އެ ކުދިންގެ ގާބިލްކަން ތަރައްޤީކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ހިފެހެއްޓޭނެ ވާޖިބެކެވެ. މިއަދު މި ބިލު ހުށަހަޅަމުން އެ މާލޭގެ ޚިދުމަތްތަކަށް އިތުރަށް ހަރުދަނާ ކުރުމުގެ ތަހުގީގު ކޮށްދެއްވަން ތައުލީމުގެ ބާރުލާނަ ދައުލަތުގެ އާ އުސޫލަކާއި އަޒުމެއް ކަށަވަރުކުރުމުގެ ހައްލެއް. ހަމަ-ސަލާމަތީ ޒިންމާދާރު ތައުލީމީ ނިޒާމަކާ ހަމަޖެހޭ އާ ޒިންމާދާރުކަމެއް ތައާރަފުކުރުމެއް ނޫން. އެއީ ތައުލީމުދިނުމުގެ އުސޫލުތަކަށް ގެނުވާ ފުދުޅަ ބަދަލެއް. އެއްގޮތަކަށް ހުރިހާ ކުދިންނަށް ކުރަމުންދިޔުމުގެ ހަމަހަމަ ނިޒާމުގެ ގާނޫނީ ބިނާކުރާ ވެސް ހުރިހާ ބާރުއަޅާ ގޮތުން ތައުލީމީ ގާބިލުކަން ފުދޭނެ އުޅެނިވިކަމާ ގޮތަށް ތައުލީމު ފުރުޞަތުތަކުގެ ސިއްހީ ނަޒަރިއްޔާއެވެ. މި ބިލަކީ ދިވެހި ގައުމުގެ ރަނގަޅު ދަރިވަރަކީ ވެސް އަހުލުވެރިޔާ،

ފަހުމު ވަސީލަތެއް ކަމުގައި ދުނިޔެ، އެ ކުދިންގެ ހުރިހާ ހައްގުތަކެއް ފުރިހަމައަށް ހިމާޔަތްކުރުމަށް ބޭކަލުން އަތުގަނޑުވުން ކަނޑާ އަޅުވާ އާކުރުމުގެ ނިޝާނެއް. މިއީން ގާނޫނުތަކެއް ބަދަލުކުރުމުގެ މާނައީ ހަމައެކަނި ތަފްޞީލެއް ބަދަލުކުރުން ނޫންކަން ދެއްކުވައިދޭން. އެއީ ރައްޔިތުންގެ ދިރިއުޅުމުގެ ފެންވަރު ރަނގަޅުކޮށް، ޒަމާނީ ތަރައްޤީގެ ހުޅުވިފައިވާ މަގެއް ދިވެހި ކުދިންގެ ދިރިއުޅުން ފަހިކޮށްދިނުމުގެ ތާރީޚީ ފިޔަވަޅެއްކަން މި ފުރުޞަތުގައި ތިޔަ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ސަމާލުކަމަށް ބާއްވަ ދަންނަވަން. މި ބިލު ފުރުމާކުރެވިފައިވާ ގޮތަށް ބަލާ އިރު މިހާރު އަމަލުކުރަމުންދާ ގާނޫނު ނަންބަރު 24/2020 (ތަޢުލީމުގެ ޤާނޫނު)އަށް ގެނެވޭ މި އިޞްލާޙުތަކަކީ ހަމައެކަނި ގާނޫނީ އަސާސީގެ އާކުރުމަށް ކުރެވޭ މަސައްކަތެއް ނޫން. މިއީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތަޢުލީމީ ދާއިރާ ޒަމާނާ އެއްގޮތަށް ބައްޓަންކޮށް، ކޮންމެ ދިވެހި ކުއްޖަކަށް ވެސް ފަހި މުސްތަޤްބަލެއް ކަށަވަރުކޮށްދިނުމަށް ދައުލަތުން ދޭ ދެމެހެއްޓެނިވި ސިޔާސީ ތަސައްވުރުގެ ތަރުޖަމާއެއް. މި ބިލަކީ ގައުމީ ތަރައްޤީގެ އެންމެ ބޮޑު އިންވެސްޓްމަންޓަކީ އިންސާނީ ވަސީލަތް ކަމުގައި ދެކޭ މި ސަރުކާރުގެ އަޒުމާއި ކުރިން ހާމަކޮށްފައިވާ ހަރުދަނާ އިސްލާހުތަކެއް. އެގޮތުން މިއަދު ހުށަހެޅިފައިވާ މި ބިލު އިސްލާހުކުރަނީ ބައިވެރިވާ ގާނޫނުގެ މި ދަންނަވާ މާއްދާތަކުގެ އަކުރުތައް އިސްލާހުކުރުން. އެގޮތުން ބިލުގެ ގާނޫނުގެ 2 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އިސްލާހުކުރުމަށާއި، 3 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރު އުނިކުރުމަށާއި، އެ ގާނޫނުގެ 8 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ) އިސްލާހުކުރުމަށާއި، ގާނޫނުގެ 10 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އިސްލާހުކުރުމަށާއި، އެ މާއްދާގެ (ރ)ގެ ފަހަތަށް 3 އަކުރު އިތުރުކުރުމަށާއި، އެ ގާނޫނުގެ 11 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ)ގެ ފަހަތަށް 3 އަކުރު އިތުރުކުރުމަށާއި، 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ)، (ޅ)، (އ)، (ވ)، (ގ) އަދި (ސ) އިސްލާހުކޮށް، (ޅ)ގެ ފަހަތަށް އަކުރެއް އިތުރުކުރުމަށާއި، 15 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަންނަނިވި ގޮތަށް އިސްލާހުކޮށް އެ މާއްދާގެ ފަހަތަށް އަކުރެއް އިތުރުކުރުމަށާއި، ގާނޫނުގެ 16 ވަނަ މާއްދާއާއި، 17 ވަނަ މާއްދާ، އަދި 18 ވަނަ މާއްދާ، އަދި 20 ވަނަ މާއްދާއާއި، 23 ވަނަ މާއްދާ، އަދި 24 ވަނަ މާއްދާއާއި، 26 ވަނަ މާއްދާ، އަދި 37 ވަނަ މާއްދާ، އަދި ބެލެވިދާނެ ގާނޫނުގެ 35 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)، (ނ) އިސްލާހުކޮށް، އެ މާއްދާގެ (އ)ގެ ފަހަތަށް 3 އަކުރު އިތުރުކުރުމަށާއި، ބެލެވިދާނެ ގާނޫނުގެ 36 ވަނަ މާއްދާ އިސްލާހުކުރުމަށާއި، އަދި 37 ވަނަ މާއްދާއާއި، 38 ވަނަ މާއްދާ އަދި 41 ވަނަ މާއްދާ އިސްލާހުކޮށް، އެ މާއްދާގެ ފަހަތަށް އިތުރު މާއްދާއެއް އިތުރުކުރުމަށާއި، އަދި ގާނޫނުގެ 47 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)، (ކ)، (ވ)، (ޗ) އިސްލާހުކޮށް، އެ މާއްދާގެ (ނ) އަދި (އ) އުނިކުރުމަށާއި މި އިސްލާހުތައް ގެނައުމަށް މި ބިލު މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅީ ހުށަހަޅަން. ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މި ބިލަށް ބަހުސްކުރުމަށް ކަނޑައެޅިފައިވަނީ ޖުމްލަ 4 ގަޑިއިރު. އެއީ ޕީ.އެން.ސީ 2 ގަޑިއިރާއި 33 މިނެޓް، އެމް.ޑީ.ޕީ 35 މިނެޓް، އެމް.ޑީ.އޭ 14 މިނެޓް، ޖުމްހޫރީ ޕާޓީ 12 މިނެޓް، އެމް.އެން.ޕީ 12

މިނެޓު، ވަކި ޕާޓީއަކަށް ނިސްބަތްވެވަޑައިނުގަންނަވާ ކޮންމެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް 7 މިނެޓު. ވާހަކަފުޅުދެއްކެވުމަށް އެދިވަޑައިގަންނަވާފައިވާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތު ހުޅުވާލައިލަން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ފުރަތަމަ ދައުރުގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ޙަމްދޫނު.

ފުރަތަމަ ދައުރުގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޙަމްދޫނު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ގާނޫނު ނަންބަރު 24/2020 (ތައުލީމުގެ ޤާނޫނު)އަށް ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅިގެން މިދިޔަ އިސްލާހު މި މަޖިލީހުގެ ތަޅުމަށް، މި މަޖިލީހުގެ ސޯޝަލް ކޮމިޓީއަށް ކަމަށް ބަލައި ހުށަ ދައުރުގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޖީ.ޕީ. އަޙްމަދު ނަޝީމަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުމެން މި ދިވެހިރާއްޖެ ރަށްރަށުގެ މިސްރާބަކަށް ގެންދިއުމުގައި އެންމެ މުހިންމު އިސްކަމެއް ދޭންޖެހޭ އެއް ދާއިރާއަކީ ތައުލީމީ ދާއިރާ. މި ދާއިރާގެ ކަންކަން ހަރުދަނާކުރުމަށް މިއަދު ހިސާބަށް އަޅާ އިތުރު ވަރަށް ގިނަ މަސައްކަތްތަކެއް، ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތަކެއް އަދި އުމްރާނީ ގޮތުން ގެންނަންޖެހޭ ކުރިއެރުންތަކެއް، ބަދަލުތަކެއް ގެނައުމުގައި ހަމަގައިމު ވެސް މި ސަރުކާރުން، ރައީސް ޑރ. މުޙައްމަދު މުއިއްޒުގެ މި ސަރުކާރުން ވަރަށް ގިނަ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެވުނު އޮތްކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ދިވެހިރާއްޖޭގެ މި ފެނުނަން، މި ރާއްޖޭގެ ރަނގަޅަށް ބަލައިލިޔަ މިއަދު ހިސާބަށް އައި އިރު ފެންނަން އެބަ އޮތް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި ގާނޫނަށް ހުށަހެޅިފައި މި އޮތް އިސްލާހަކީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މިއީ ކޮންމެހެން ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ގެންނަންޖެހޭ މުހިންމު އިސްލާހެއް. މި އިސްލާހު މިގޮތަށް ނޫނީ މި ގާނޫނަށް މި ބަދަލު ނުގެނެވި އޮތުމަކީ ހަޤީގަތުގައި ތައުލީމު ފަސޭހަކުރުމަށް ހަމަގައިމު ވެސް ވަރަށް ބޮޑުބޮޑު ހުރަސްތަކެއް ނޫނީ ބޮޑުބޮޑު ޗެލެންޖުތަކެއް ކުރިމަތިވަމުންދާ ހަގީގަތެއް މި ފުރުސަތުގައި، ހަމައެކަނި ގޮތެއްގައި ހަމަ އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ހަމަ-ސްކޮލަރޝިޕް ދިނުމުގައި ވަރަށް ގިނަ ގޮތްތަކުން ބެލޭ ގޮންޖެހުންތައް ނޫނީ ދަތިތަކެއް އަދި ހުރަސްތަކެއް ހުރިކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. މި ގާނޫނަށް މި ގެނައު ބަދަލާ އެކުގައި އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހުރިހާ ޝަހާދާ ބޮޑެތި ނޫނީ ރޮނގުތަކަށް ހުރި ސްކޮލަރޝިޕްތަކަށް ނުދެވޭ ކުދިންނަށް، ދަރިވަރުންނަށް ހަމަހަމައިން ވެސް ގާތަށް ތިބީގެން މަދަރުސީ ތައުލީމުގެ ހާސިލުކުރެވިފައިވާ ފުރުސަތު ލިބިގެންދާނެ. މިއަދު ހިސާބަށް އައި އިރު އަޅުގަނޑު ހިތާން އަދި މި ފުރުސަތުގައި ހަމަހަމަކަމާއި ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހުރިހާ ގޮތްތަކެއްގައި ގާނޫނީ ބަޔަކުދިކަމާ ދިމާވާ ފުރަތަމަ ނޫނީ ފުރުސަތު ހޯދުމުގެ ބަރުގައި ނެތް. އެއާއެއްވާގޮތަށް ކުދިން ފުރުސަތު ދޭން އަދި ހިތްހަމަ ބޮޑުކުން ވިޔަސް، އަ ކުދިންގެ ބޮޑެތިވިޔަން ހިތްހަމަ ބޮޑުކުން ވިޔަސް ނޫނީ އާއިލާއިން ހިތްހަމަ ބޮޑުކުން ވިޔަސް މި ދަރިވަރު ފުރުސަތު ހަމަހަމަކަމާ ބަދަލުވެގެން ފުރަތަމަ ހާސިލުކުރާ ނޭނގޭ. ސިޔާސަތު ގޮތުގައި ހަދާނީ ކުރިމަތިލާ ދަތި ހުރިހާ ކަމަކަށް ކުރިން ނޫނީ ހުރިހާ ކަމަކަށް ނޫނީ ދަތި ހުރިހާ ކަމަކަށް ހުރަސްއެޅުނު ގޮތެއް ކުރިއަރާނީ. މިކަމުގެ ތެރޭގައި، ސިޔާސަތުތަކުގެ ތެރޭގައި އަ ވަޒީފާތައް މިއަދު ހިސާބަށް އައި އިރު ތިބީ. އަ ސިޔާސަތުތަކަށް ނޫނީ އަ ސިޔާސަތަށް

އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މި ގާނޫނަށް ގެނެވޭ ބަދަލާ އެކުގައި ޖަވާބު ދީބައިގަންނާނެ. އަދި އެ ބޭނުންވެރިން އުއްމީދުކުރާ މަގަން
އަދި އެ ދަރިވަރުން، އެ ކުދިން އުއްމީދުކުރާ މަގަން އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ތަޢުލީމު ހާސިލުކުރުމުގެ ދޮރު ހުޅުވިގެންދާނެ.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ރާއްޖޭގެ މަޖިލީހުގެ ވާހަކަދައްކާ އިރު އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަކުރަންޖެހޭ
ދިވެހިރާއްޖޭގައި ސުލްޠާނުންގެ ހުކޫމަތްތަކުގައި އޮތް ގޮތް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް 2023 ނޮވެމްބަރު 17ގައި ރައީސް ޑރ.
މުޙައްމަދު މުޢިއްޒު ހުވާކުރެއްވި ހިސާބުން އަޅުގަނޑުމެން ކަންކަން ތަރުތީބުކުރަން، މި ސަރުކާރުން ކަންކަން
ތަރުތީބުކުރަން ކުރި މަސައްކަތްތަކުގެ ތެރެއިން އެންމެ ބޮޑު ހަރަކާތަކީ އެއް ކަމެއް މިއީ. އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަންޖެހޭ
ފަހަރު ބޮޑު ދުވަސްތައް ކަނޑައެޅިފައިވާ ހަޤީޤަތުގައި މި ދާއިރާގެ ކަންކަން ހުރީ. އެއް ސަރަޙައްދު، ދީ ސަރަޙައްދުގައި އެއް ކުލަބް
ތަރުތީބުވެފައި ހުރީކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވޭ އެއް ގޮތަކީ ހަމަ ސަލާމަތާ، އޭގެ ސަލާމަތީ ހާލަތުގައި ކުދިން.
މި ކަހަލަ އިދާރީ މުހިންމު އެއްޗެއް ކަންކަން ހަމަ ހަމަ އަޅުވަމުން އަޅުވާކަން މިއަދު ހިސާބަށް މި ސަރުކާރުގެ
ތެރެއިން ކަންތައްތައް ހާއްސަކޮށް މި ދާއިރާގައި ގެންގޮސްދީފައި އޮތީ. އެ ކަންކަމުގެ އިޞްލާޙު އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކުރަން
އަޅުގަނޑުމެން މި އޮތީ ވަރަށް ބޮޑު މި ނިޒާމު ނޫނީ ބަޔަކު ގާނޫނީ ގޮތުން ވަރަށް ބޮޑު މަސައްކަތްކުރެވިފައި. އެއް
ދާއިރާއަކުން ނޫނީ ރާއްޖޭގެ ދީނީ ދާއިރާއަކުން ނޫނީ ބައެއް ނޫނީ މަނީ ބައެއް ގާނޫނުތަކުގެ ފުރިހަމަ ގޮތަށް މި
ނިޒާމު ނޫނީ މި ދާއިރާގެ ކަންކަން ވަރަށް ބޮޑު މަސައްކަތްކުރަމުން މި އޮތީ. އެކަންކަމަށް، އެ ކަން އިޞްލާޙުކުރެވިފައި
ބަދަލުވަމުންދާކަން އަޅުގަނޑުމެން ފެންނަން މި އޮތީ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑަކީ ހަމަ ކުޑަކުޑަ ވަގުތުކޮޅެއް
އިޞްލާޙުކުރެވިގެން އެދޭން. އެކަން ބަދަލުވަމުންދާކަން އަޅުގަނޑުމެން ފެނިފައިން މި އޮތީ އަޅުގަނޑުމެން މިސާލަކަށް
ބަލައިލާ ކަމުގައި ވަންޏާ ޤައުމީ ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުން، ކޮންމެ ސިޔާސީ ޕާޓީއަކަށް ވީ އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިލާން.
މިސާލަކަށް ދަންނަވާ ކަމުގައި ވަންޏާ އައި.ޓީ.އެމް. ޓޭޕް ޕާލަމް ކުރިއްޔާއި ގޮތުގައި 2004 ވަނަ އަހަރުން
ފެށިގެން ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހިންގަމުން އައިސް އަޅުގަނޑުމެންގެ ފިކުރުގެ މަޖިލީހަކުން 2015 ވަނަ އަހަރު ގެނައި، ގާނޫނަން
ގެނައި ބަދަލާ އެކުގައި ޤައުމީ ސިޔާސީ އަލަށް ބަދަލުވެގެންދިޔަ އިރު، އެ ދުވަސް ކުޑައިރުގެ ތެރެއިގައި ހަރަކާތްތަކައި ފަސްޓަށް
ކޮއްފަން ނަމައިގެން ހަމަހަ، ޖަލްސާ ހަރާއްގައި ފަސްޓަށް ކޮއްފަން ނަމައިގެން ފަސްޓަށް ޖުރާއަތްދިނުމުގެ މަސައްކަތްކޮށް
ކުރިއަށްދިޔައީ. އެއްފަހަރު ހަރާއްގައި ކޮށްޖެހިއްޖެ ނޫނީ އެ ޤައުމީ ސިޔާސީގެ އެއްވެސް އިމާރާތް ފަސްޓަށް ދޮވެން ގޮތަކަށް
ނެތް. ފަޅަފު ހަރަހަރުން ކުރިއްޔާކަމެން، ކައުންސިލްތަކުން ނޫނީ އެ ހަރަހަރުގެ ހަރާރުތުގެ ޖަރާފުން ފަސްޓަށް
ޖުރާއަތްދިނުން ގޮތްތަނބަކަށް ހަފަތުވަކަށް ފަސްޓަށް މި ފަސްޓަށް ޖުރާއަތްދިނުން އައީ. އެއްގޮތަކަށްވެސް، އަޅުގަނޑު
ފާހަގަކޮށްލަން އެދޭ އެއްޗަކީ މިއަދު ސިޔާސީގެ މިދިޔަ ގޮތްތަނބަކަށް ފާހަގަކުރަން އަހަރުގެ ތެރޭގައި ކުރި
މަސައްކަތުން ދިވެހިރާއްޖޭގައި ގޮތްތަނބަކަށް އެއްޗަކީ ފަރާތަކުން ސިޔާސީ ރަޙުމަތްގައި މި ދުވަސްވީ ޤައުމީ ސިޔާސީގެ ފަސްޓަށް
ޖުރާއަތްދިނުމުގެ އިމާރާތްތައް، ފަހަރެއް ބޭނުންކުރަންޖެހޭ އިންތިޒާމުތަކަކީ ފަސްޓަށް ކުރުމުގެ މަސައްކަތް ކޮށްފި

މަޝްރޫޢުތަކުގައި އެކި ރަށްރަށުގައި ކުރިއަށް އެބަ ދޭ. މިއީ އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވާ ދިގު ދާއިރާ މި ދަންނަވާ ބިން
އަހަރުގެ ތެރޭގައި ހަމަގައިމު ފަސް ދިވެހިރާއްޖެއަށް ބައްޓަމުގެ ފުރުޞަތުތަކެއް ނުހި މަދުކަމުގެ ބެލުމުގައި މި ޤައުމު ބައްޓަމުގެ މުޅި
ބާރުއަޅަން ފެށުމަށްފަހު ހަމަޖެހިގެން މި ސަރުކާރުން ކުރަމުންދާ މަސައްކަތްތަކުގެ ހުރި ނަތީޖާ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން
ގަބޫލުކުރަނީ. ދެން އާދައިގެ ގޮތުން ހަމަ އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ހަމަ އެމް.އެން.ޑީ ކުރެވިދާނެ ބަޖެޓުގައި ކުރުމުގައި ވިޔަސް
އަދި އުފެއްދުންތެރިކަން ކުރުމަށް ފަންނުވެރިކަން ކުރިއަށްގެންދިޔަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެކި ސަރަހައްދުތަކުގައި ތަފާތު
އިންވެސްޓްމަންޓްތަކެއް ގެއްލުނު ކުޑަކުދިންގެ މުއްދަތު ދެކޮޅަށް އަޅުގަނޑުމެން ފެށިގެން ވެސް އެއް ޒަމާނެއް. އިޖުތިމާޢީ ރައްކާ؛
އަޅުގަނޑު މި ފާރަވެރިކަމާ މި ފާހަގަކުރުމަށް ހާލަތުގެ ކުރިއަށްދާނެ ބާޒާރުގެ ހުރިހާ ސަރުކާރުތަކާއި ތަރުތީބު ކުރުމަށް
މަސައްކަތްތަކާއި މި ސަރުކާރުން މިހާރު ހިންގަނީ އަދި އިތުރު ބޭނުމަށް ކުރުމަށް މަސައްކަތްތަކާއި އެހެނިހެން މިހާރު ވީނަ
މަސައްކަތްތަކަށް މި ސަރުކާރުން މިހާރު ހިންގަނީ އަދި އިތުރު ބޭނުމަށް ކުރުމަށް ފާހަގަކުރުމުގެ މަޤާމް. އިޖުތިމާޢީ
ރައްކާ؛ މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ޕާޓީތަކަށް މި ގަވާއިދު އިޤުތިޞާދު އެކަމުގައި ހުރިހާ މި ނިޒާމުގެ ތަރައްޤީ
ޤާނޫނުތަކާއި ނުހި ޤާނޫނީގޮތުގައި މީގެ ހުރިނަމަ ހަމަޖެހިފައި ގާނޫނުގެ ތަރައްޤީ ފުރުސަތު މި ދިރިއުޅުމުގެ ބަޖެޓުގައި
ހަސަދަކުރުމަށް. އަޅުގަނޑު ގެއްލުނުކަން ޖެހިގައި މި ދިވެހިރާއްޖޭގެ އަދި މި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ގާނޫނުގެ ހަމަ ޖެހޭނެ ފަސް
ބައްޓަމު، ހަމަގައިމު ހަސަދަކުރަން އެއްވެސް ދިރިވަރުކަން ހަމަހަމަ އެކުލަވައި އެތެރެން ނަގާނެ. އެއްވެސް ދުރުގައި
ބަޔަކުވެގެން އެތެރެން ނަގާނެ. ހަމަވެގެން އަދި އެ ކަމަށް ބާރުބޭނުން ކުރުމުގެ ދިރިވަރުކަން އަދި އެ ކަން ކުރުމާ ބާރުބޭނުން
ކުރުމުގެ ބަދަލުވެރިކަން އެ ފުރުޞަތު އިންސާފު ޖަމާ. އެހެންވީމާ، މި ގާނޫނު ހަމަހަމަކަމާ ޖެހޭވާ ރިޢާޔަތް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ފުރުޞަތު އަދި ކިޔައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހަމަހަމަ މި ދަނީ. މިހާރު ރިޢާޔަތް އަދި އިތުރު ބަދަލުވެގެން
ހަމަ ދުރުގަބޫލު، ހަމަގައިމު ހަމަ ބަދަލުވުމަށް ދުރުގަބޫލު އިގްތިޞާދީ ހަމަހަމަކަމާ ހަމަވެގެން މި ދަނީ. އަޅުގަނޑު ގެއްލުނުކަމާ
ގޮތުގައި މި ފާހަގަ އަޅުގަނޑު ކަންކަމަށް މާ ހުރިހާ ވެސް ދިވެހިރާއްޖޭގެ މި ގާނޫނުގެ ކާބޯތަކެތި ތަރުތީބަށް ހިންގާލައިގެ
މަސައްކަތްތައް ކުރިޔަށް އެކި ނިހާ ޖެހިލުމުގައި ހަމަހަމަ ދަނޑުވެރިކަމަށް. އެހެންނަމަވެސް، މިހާރު މި ބަދަލުކުރަން މި
ސަރުކާރުގެ ފުރުޞަތު މި މަޝްވަރާ ހުރިހާގެ، މި ބަދަލުކުރަން ޖެހޭވަޑައިގަތުމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ގެއްލުނުކަމަށް މިހާރުގެ
ރައްކާތެރިކަމުގެ ސުލޫކީ ޢ.ޔ. މުޢައްޒަފު މުއައްސަސާ ހަމަހަމަކޮށް ފަސް އެއްވެސް މުއްސަނދި އެއް ގާނޫނީ، ހަމަގައިމު ގާނޫނުގެ ކަންކަން
އިސްލާހުކުރެވި، ރައްޔިތުންނަށް ކުރިއަށް އަދި މި ގާނޫނުގެ ބަދަލުކުރުމަށް ދެމެހެއްޓެނިވި ހަމަހަމަކަމާ ފަސް އިޖުތިމާޢީ
މަސައްކަތްތަކަށް ހިމާޔަތްކުރުން ފަންނީވެރިކަން، ހިމާޔަތްކުރުމަށް ފަންނުވެރިކަން. އަދި އެހާމެ މި ދަނޑުވެރިކަން ބަޖެޓުން އަޅުގަނޑުމެން
ތަރައްޤީ އިޤްތިޞާދީ ކުރިއެރުމަށް މި ބަޖެޓުގެ ބާރުއަޅަމުގައި މި ސަރަޙައްދު ފަރާތްތަކާ، ބަދަލުކުރާ ހިމާޔަތް ކުރުމާ، އިސްލާހީ އެއްބަސްވުން
ނިޒާމު މި ކަންކަން ރައްޔިތުންނަށް އިސްލާހުކުރުމަށް މި ކުރިން މަސައްކަތްތަކުގައި އެއްބާރުލުން ދިރިއުޅުން ކަމަށް.
އަދި ފާހަގަ މުޅިރާއްޖޭގައި އިޤުތިޞާދީ އަޅުގަނޑުމެން ގެއްލުނުކަމަށް ވަރަށް އަވަހަށް މި ކަންކަމަށް މި ބާރުލު

ގެންނަންޖެހޭ އަވަސް ބަދަލު މި ކަންކަމަށް ގެންނަން ކުރަން ޖެހުނު ކޮންމެ މަސައްކަތެއް ކުރާނެ ކަމަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑަށް ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ޓަކައި ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ. ހަމަ ނިންމައިލަމުން ވެސް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބަޖެޓުގެ ދާއިރާއަށް އަޅުގަނޑުމެން މާލީއަށް އެއްކޮށް ބަލައިލީމަ ވެސް ގެންނަން އޮންނާނެ މިދިޔަ ބިން އަހަރު ކުރި މަސައްކަތް އެއްވެސް ސަރުކާރަކަށް، އެއްވެސް ވެރިޔަކަށް މިއަދާ ހިސާބަށް އައި އިރު ހަމަގައިމު ވެސް މި ދިވެހިރާއްޖޭގައި ކުރެވިފައި ނުވާކަން މިއީ މާޗިން ފެންނަން އޮތް ހަގީގަތެއް. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ކަނޑިތީމު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަމީން ފައިސަލަށް.

ކަނޑިތީމު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަމީން ފައިސަލް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޤާނޫނު ނަންބަރު 24/2020 (ތަޢުލީމުގެ ޤާނޫނު)އަށް ހުށަހެޅިފައި މި އޮތް އިސްލާހުތަކަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިގޮތުން ކޮމިޓީ މަރުޙަލާގައި ވަރަށް ބޮޑަށް މަޝްވަރާކުރަންޖެހޭ ކަންކަން ހުރި ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އަޅުގަނޑު ހިއްސާކޮށްލަން ހުރި މި ބިލާ ސަރުކާރު ކިޔައި، ސިޔާސީ ވިސްނުމުން އެއްކިބާވެ މި މަޖިލީހުގެ ތަޢުލީމުގައި ބަހުސްކުރަންޖެހޭ ބިލުތަކަށް ކަމަށް ވީނު ކަމަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެކަމަކު އަޅުގަނޑު ދެން މި ބަހުސް ފެށިގެން މި ދިރާސާ. އެކަމަކު އަޅުގަނޑު ރައްދުއްރަށް ނެތީން. އެހެންނަމަވެސް، މިގޮތަށް ފާހަގަކޮށްލަން އޮންނާ މުހިންމު ކަމަކަށް އަޅުގަނޑަށް މި ފެނުނު ދެ ނުކުތާއަކީ ޕްރީ-ސްކޫލްތަކާއި ނަރުސަރީގެ ޚިދުމަތްތަކުގެ ވާހަކަ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުގެ ކަންބޮޑުވުމަކީ ޕްރީ-ސްކޫލްތަކުގައި މާލީ ގޮތުން ސަރުކާރުގެ ދަށުވުމަކީ އަޅުގަނޑު ދެކޭ އެއީ ތަފާތުކުރުމެއް ކަމުގައި. އަދި މިކަމުގެ ސަބަބުން ހަގީ ބޭނުންތެރިކަމާ މިހެން ތަޢުލީމުން ކަމުނުދާނެ އެކަށީގެންވާ ކަމެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. މި ބިލުގެ 16-1 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގެ 2 ވަނަ ނަންބަރުގައި ދަރިވަރަކު ގޭގައި ކިޔަވައިދޭން މައިންބަފައިން، ކިޔަވައިދޭނީ މައިންބަފައިންގެ ކިބައިގައި އެ ކަމަށް ބޭނުންވާ މާލީ ގާބިލުކަން ހުރެގެން ކަމަށް ޝަރުޠުކޮށްފައި އެބަ އޮތް. އެހެންވީމާ، މިއީ ކަންބޮޑުވާކަމެއް. އަދިވެސް މި ހަމަ ތާއީދުކުރަން މި ބިލުގެ، މި ބިލުން ގާނޫނުގެ 16 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)، (ށ) އަދި (ނ)އަށް ގެނެސް ބަދަލުތަކުން ދިވެހި މުޖުތަމަޢުގައި ހަމަހަމަކަމުގައި ޕްރީ-ސްކޫލިންގެ ނިޒާމުގެ ބޭނުން ހިފުމާއި ޚާއްޞަކޮށް އެކަމުން މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ބިރު އެބަ އޮތް. އަދި އެ ފުރުޞަތު ހުޅުވައިލުމުގައި އާއިލާގެ ބޭނުން ކުދިންނަށް ނުލިބޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދެން ހަމަ އިތުރަށް ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން ނާސްތާ ޕްރޮގްރާމުގައި މިގައި ތަފާތުކުރުމެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ރަނގަޅު ޚާއްޞަކޮށް ފެނޭ، ސްކޫލުތަކުގައި. ވަކި

ޢާއިލާތަކުން އަންނަ ކުދިން ނޫނީ ވަކި ކުދިންތަކަކަށް ޚާއްސަވާނޭގޮތް ނާސްތާ ފުރުސަތު ސްކޫލުތަކުގައި ދިނުމުގައި ވާ ނަމަ އެ ކުދިންނަކީ ތަންކޮޅެއް ދުވަސް ދަރަޖައިގެ ކުދިންގެ ގޮތުގައި ނޫނީ އެ ގާބިލުކަން ނެތް ޢާއިލާތަކެއްގެ ކުދިންގެ ގޮތުގައި ޚާއްސަކޮށް ދަނީ ގެރޭޓުވަކަތަކުގައި ޓީޗަރުގެންނެވިއުމުގެ ފުރުސަތު މިހެން ހުރިހާ އަންނަނީ. އެ ފުރުސަތު އަންނަނީ. އެ ކަހަލަ ވާހަކަތައް ކުދިންގެ ދެކުނުގައި ދިމާވޭ. އަޅުގަނޑުމެން އެކަމަށް ޓާގެޓްކޮށްގެން އެހާ ފަސޭހަ ކަމަކަށް ނުވާނެ އިޤްތިޞާދީ ގޮތުން. ހަމަ ކުދިން އެކަމަކު ސަރުކާރުން ދެވޭ އެއް މިންވަރަކުން ބޭނުން ނަގާފައި ބޮޑު އެއް ދަރަނިތަކެއް ވިޔަސް ސަރުކާރުން ދެވޭ އެއް މިންވަރެއް ހަމަ ކުދިންނަކީ އެކަމަކު ނަސޭހަތްތެރި ކުރަނީ ބޮޑެތި ހަރުދަނާ އެއީ މުހިއްމު ކަމެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ފުރުސަތު އިޤްތިޞާދީ ބުރަ، އިސްރާފު. ބަޔަކުގެ، ހަރަދު ބޮޑުވާނެ. ބަރުދަނުގައި އުޅޭ ދަރިވަރަކަށް، ބަރުދަނަކަށް އެއްކޮށް ދަރުމަވެރިކަމާ ވިޔަސްނަމަ ވަރަށް ހަރަދު ބޮޑުވާނެ. އިސްލާހުވާކަން ވެސް ވާނެ. އެކަމަކު މިފަދަ މައްސަލަތައް ބަރުދަނުގައި ނިކަމެތިގެ ފުރުސަތު އަންނަނީ އިޤްތިޞާދީ ބުރަ. އަޅުގަނޑު ވެސް ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް މި ދާއިރާގައި މަސައްކަތްކޮށްދިނުމަ، މި ނާސްތާ ފުރުސަތު ވެސް ދަރިވަރުންނަށް އަޅުގަނޑުގެ އަމީން ވެސް ކޮންމެވެސް ދުވަސްވަރެއްގައި ދުވަސް މިހާރުގެ ހައިސިއްޔަތުން މި ކަހަލަ ކަންކަން މިވަނީ. ކޮންމެ ކަމެއްގައި ވެސް ހުންނާނެ ބަރުދަނުގެ ކަންކަމާގުޅޭ ކަންކަން ފަދަ އިތުރުގައި. އެ ބަދަލުކުރުވައި އޭނާ މަސައްކަތްކޮށް ނޫން. ޖެހޭ ހުކޫމަތުން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން މިއަދު ހަމައެކަން އަދި އިތުރަށް ބަރުދަނުގެ ތަޢުލީމީ މި ރާއްޖޭގައި ފުރުޞަތުތަކުގެ ފުރިން ދޭންޖެހޭ އަސާސީ އެއްޗެހިތަކުން ދިރިއުޅުމަށް އެއް އެއްޗެސް ފުރިހަމަކަމަށް އަދި ނާސްތާ އިޤްތިޞާދީ ބުރަ. އެއްޗެސް ފުރިހަމަކަމަށް ނާސްތާ. އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއަކީ ބަދަލުވަމުންދާ މި ވަނީ އަހަރަކީ އެންމެ ބޮޑުތަން ތަޢުލީމީ ދާއިރާއަކީ ދުވާލުން ވަނީ އަހަރު އިޤްތިޞާދީ ބުރަ. އެންމެ ބޮޑަށް. ބަރުހިސާބުގެ މުސްތަޤުބަލަށް ނ. އަތޮޅުގެ ކުރިއަށް ދަތުރުކުރުމުގައި ވަރުދެވުމުގައި އެބަ ހުރި ހުރިހާއެއް ތަރައްޤީގައި މަސައްކަތްކޮށް ފާހަގަކުރަން. މި އަހަރު ދިހަވަނަ އަހަރަށް ނިންމާލާފައި ނ. ގައިދޫ 8 ކްލާސްރޫމު. އަދި ނިމިދާ. ނ. ފޮއްދޫގެ 8 ކްލާސްރޫމްތަކާއި ހޯލު އިމާރާތް އަދި ނިމިދާ. ބިލްޑިންގްގެ ކްލާސްރޫމްތައް ނިމިދާ. ކެނދިކުޅުދޫގެ ހޯލު ނިމިދާ. މި ވީން އަހަރަކީ މިއަދު ހަމައެކަން ތަޢުލީމީ ދާއިރާއަކީ އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގައި އެންމެ ބޮޑު ދާހިލުވިން ފިރިހެލުގެ ވީން އަހަރު ގޮސްފިން މި ދަނީ. އެގޮތުން ގަލަމާ ހިލާފު، އަޅުގަނޑު މި ބިލުން ވަރަށްބޮޑަށް ހިތް އެދޭ؛ ކުޑަކުދިންގެ ބިސްކޯތާ ދިރިއުޅޭ ވަރަށް ބަރުދަނުގެ ވާހަކަދެއްކެވިން. ސިޔާސީ ފިކުރުން އެއްކިބާވެ އިޤްތިޞާދީ ބުރަ، ހަމައެކަނި މިނިވަންކަމާ އެކުގައި ތަނެއް ހިންގަންޖެހޭނީ މި ބަރުދަނުގައި ހިންގަނީ އެޖެންސީތަކުން މިނިސްޓްރީ. މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުން ނޫނީ މިނިވަން އިދާރާތަކުން ހަދަންވީ ބަރުދަނުގައި އެޖެންސީތަކުން މިނިސްޓްރީ އިޤްތިޞާދީ ބުރަ. މިއަދު މި ބަރުދަނުގައި ނޫނީ މުއައްސަސާތަކުން ކިޔަވާދޭ ދަރިވަރުން. ކުރިއަށް ނެތް. ދިރިއުޅުމަށް ޖަމާކޮށްފައި ގޮތަކަށް ކަމަކަށް ދަނީ. ހަމަގައިމު މުދައްރިސުންނަށް މި ބަރުދަނުގައި ދަރިވަރުންގެ ފޮނުއްވާ ކުރިމަތިލާނެ އިޤްތިޞާދީ ބުރަ. އަޅުގަނޑުމެން މި ދަނީ ގައުމީ ފެންވަރުގެ ކުރިއަށްދާކަމަށް. އިޤްތިޞާދީ ބުރަ؛ ގައުމީ ފެންވަރުގެ ކުރިއަށްދާކަމަށް މި ދަނީ މި ކުރިއެރުންތޯ؟ ސިޔާސީ

ވެރިންގެ ބޮޑަށްކުރުވުން. ވަކި ޝަޚްޞެއް ކިޔުމެއް ނުން. ސިޔާސީ ވެރިންގެ ބޮޑަށްކުރުވުން މި ބޭފުޅުންގެ ނުފޫޒު މި އިދާރާތަކަށް ހިންގަންވެގެން، ޗީފްޖަސްޓިސް ހިންގަންވެގެން ކުރާ ކަމެއް މިއީ. އެންމެ ބޮޑަށް ރަނގަޅުކަމާ ސިޔާސީ ފިކުރުން އެއްކިބާވެ، ހުދުމުޚްތާރު ބަހާލި އެ ރައްޔިތުންގެ މަދަރުސާތަކުގައި ތިބޭ ދަރިވަރުން އިސްލާމީ ތަޢުލީމު ދޭން ހުށަހެޅިގެން. އެހެން ދަރިވަރަކީ، ދަރިވަރުންގެ ދަރިވަރުން ބޮޑުހިސާބަކަށް. އެކަމަށް ގެއިރުއް ވަސީލަތް ދަރިވަރުން ގެންގުޅޭ އެއްޗެހި. އަޅުގަނޑުމެން ޖާމިއާ ޖަހާ އިރުގައި ކިޔަވައިދޭ އަޅުގަނޑުމެން ދަރިން ތަޢުލީމުދިނުމާއި ތައުލީމުގެ ދަރިވަރުން ނިކަމެތި ހާލަތަކީ ކީއްވެ؟ ޖަމީލް ނަޒީރު ކޮންމެ އަހަރު ސްކޫލުތަކުގެ ދަރިވަރުން ނުކުމެ ހަރަދުކުރުމަށް ތައުލީމީ ވަސީލަތްތަކާ މި ކަންކަން ކުރަމުން އަހަރު ކޮންކަން ހިއްސާކުރެވޭ އުސޫލުތަކީ؟ ކޮބައިތޯ މިހާރު؟ ގަދަކަމުން ވެސް ސްކޫލުތަކުން ބޭނުން ވިޔަސް، މުދައްރިސުން ބޭނުން ވިޔަސް، ބެލެނިވެރިން ބޭނުން ވިޔަސް މިހާރު ތަރުބިއްޔަތު ބަހައްޓާ އިދާރާތަކަށް ނުވަތަ ދުވަސްވަރުގައި އެބަ ހުރި އިޞްލާޙުތައް ގެންނަންޖެހޭ. ވަކިން މަނާ އެއްވެސް ކަމަކަށް. ޖެހިގެން އަހަރު ދުވަހު ކިޔަވާފައި މުޅިން ކަމެއް ގެއްލުމަކީ ވަކިން ޖެހޭނެ ގޮތް. އަޅުގަނޑު ހުރި ޕްރިންސިޕަލުން ބޭނުން ހުޅުހުރު ދުވަހެއްގައި ދަރިވަރުންގެ ކަމަކު ބޭސްފަރުވާ ދިނުމާއި ދަރިވަރުންނާ ވާހަކަދައްކައި، ދަރިވަރުންގެ ކިޔަވާ ދުވަސްތަކުގައި މުދައްރިސުންގެ ރިޢާޔަތް ހުރިހާ ދުވަހު ސްކޫލުތަކުގެ ކަރާޓީ ކޮންމެ އަހަރު ދުވަސްވަރުތަކުގައި ދެކެވޭ މިންވަރު ޕްރިންސިޕަލް ޕޮލިސީއެއް މި ޚުލާސާކޮށް ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން. މި ކުރަމުން ގެންދާ އަޅުގަނޑުމެން ހޯދާ ނުފޫޒު، މި އަޅުގަނޑު ގެންދަން ހޯދާ ފަހުން ކުއްލިބައި ސިޔާސީ ނުފޫޒުން އެއްކިބާވެ ހިނގާނެ ދުވަސް މި އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުންގެ ބޮޑުބައިވެރިވުން ދެއްކުން، ދަރިވަރުންނަށް ދެއްކުން އިޞްލާޙު ކުރަން ބޭނުން. ވަކި ބަދަލު ހަރުގެއި ޖެހޭ ޝަކުވާއަކީ ދޭ ކޮބައިތޯ ތަޢުލީމު ފާޅުގައި ދަރިވަރުން ނުކުމެ ތަޢުލީމުލިބިގަތުމުގައި ދިރިހުރި ހަމަ މި އަޅުގަނޑު މި ދަރިވަރުން ކޮބައިތޯ މިހާރު ދަރިވަރުން ދަރިވަރުންނާ ވާހަކަދެއްކުމާއި ދަރިވަރުންނަށް އިޞްލާޙު ކުރަން ޖެހޭ ޒިއްމާ ދާދި ފަހުން ޕްރޮޖެކްޓުކޮށް ޒިއްމާ ޖެހޭ ފަރާތް. ޚާއްޞަ ބޭނުންތަކުގެ ދަރިވަރުން މި ދެކޮޅު ހަވާލުކޮށް ޖެހޭ ދަރިވަރުން ދަށްވަމުން ޖެހޭ ޒިއްމާ ދަރިވަރުންނާ ހިނގަމުން، އަދި ދަރިވަރުން ހިނގަމުން ހަރަކާތްތެރިވަނީ މި ދަރިވަރުން، ދަރިވަރުން މި ދަރިވަރުން ވާހަކަދައްކަން ފަދަ ދަރިވަރުންގެ އިޞްލާޙު ކުރަން ބޭނުން. އަޅުގަނޑުމެން ހުށަހަޅަމުން ސިޔާސީ ފިކުރުގައި ސިޔާސީ ބޭނުމަކު މުޅި ދެމުން މި ހަމަހަމަކޮށްދިނުން. އިޞްލާޙު ކުރަން؛ ބަދަލު އެ މިހާރުގެ އަދިއްޔާ އެކުން ސިޔާސީ ފިކުރު އިސްލާހުވާ އެންމެ ފުރަތަމަ ވެސް ހަމަޖެހިފައި ނުވާ ތަޢުލީމު ނިޒާމް އިޞްލާޙު ކުރަން. ގައުމީ މަސައްކަތުގައި ނުވާނެކަމު ނޫން މި ސަރުކާރުން ވެސް ގައުމީއުޚުއްވަތު ކިޔަވައިދޭން ފުރުޞަތު. ސިޔާސީ ބޭނުމަށް އިޞްލާޙު ކުރަން. އިސްރާފަށް އެއްވެސް މަސައްކަތެއް ނެތް އެއްވެސް ފަރާތަކުން އިސްރާފަށް އެއްވެސް ގައުމެއް ހަމައެކަނި ހަރަކާތްތެރިވުން ނޫން އިޞްލާޙު ކުރަން. ކަމަށްޓަކައި ވެސް ހެދީ އެހެން. އެބައި ދަރިވަރުންގެ ކަރިކުލަމްގެ ވަގުތު ނަގައިދީ. އަމަލުކުރަމުންދާ ދަރިވަރުން އަސާސީކޮށް ޤާނޫނުގައި ކަމަށްޓަކައި ގެނައި ބަދަލުގެ ސަބަބުން އިޞްލާޙު ކުރަން. މިއީ ސިޔާސީ ފިކުރުން ވެސް، އަދިއްޔާ އެކުރުން ވެސް، އެހެން ކަމަކަށް ވެސް ގައުމެއްގައި ހުރި ކަމަކަށް ކަންކަމާއި ނުރުން އިޞްލާޙު ކުރަން. މިހާރު ހުރިތާއި އެކި ގައުމު ގައުމުތަކުގެ

ނޫނީ މިހާރު ހުރިފަދައި އޮތް ގުރޫޕްތަކުގެ އޮތް މަންހަޖެއް ފުރިހަމަ އެއްޗެއް. އެކަމަކު އެ ތަންފީޛުކުރާކަން ބަޖެޓެއް ވެސް، އެކަށޭގޮތެއް ވެސް، ވަގުތެއް ވެސް، ސަރުކާރުން އެއްބާރުލުމެއް ވެސް ނުލިބޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، ދަރިވަރަކު ދުނިޔޭގައި އުޅެން ބޭއްޓާލެވޭކަން ފަދަ ދުވަހުން ފުރިހެން އެނގޭ ފުރަތަމަ މި ފުރުސަތު ބޭއްވުމާ ނިކަމުން. ފުރި ސަލާމަތުން ފުރިހެން ގޮސް މިހާ މިހާރަށް ހުރީ ހަމަ ގޮތެއްގައި ހުރި އެއްޗެއް އެކަށީގެންވާ ނޫން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ވަރަށް ގިނަ ކަންކަން އާދޭ ތެރޭގައި ހިފެހެއްޓެން މިހާ މިހާރަށް ހުރީ. މި ބަދަލުވީ ނިޔާމުން ދަރިވަރުން އިސްކަން ނުދީ އަޅުގަނޑުމެން މާދަމާ މި ދެކޮޅު ދަބަރުއެއް އެހެން އެއްޗެއް، އެކަށީގެއް ވެސް ނާންނާނެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިހެން މީހުންނަށް ހުރިމަ މީހުންނަށް ވާނީ. އެހެންވީމާ، މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ އެންމެ ބޮޑު ގެއްލުމެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ހުއްޓަ އެހީއަން ބޭނުންވާ ކުރިންނަން ޚިދުމަތްދޭ މުދައްރިސުންނަން ރިސްކު އެޅުވަންސް ނިޒާމެއް އަޅުގަނޑުމެންނަން ސަރުކާރު އެބަ އާދޭ. އެ ކުރިންގެ ކޮލެޖްތައް ފުދެނެ ބޭނުމާ ފަސިލިޓީތައް ނުހުންނާނެ މިހާރު ވެސް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ނުހުންނާނެ. އަޅުގަނޑުމެން ފެނިގެންދާ ނަކުރިމަ މި ފެނިކަން ގޮތަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެއްފަހަރު ފެނިކަމުގައި ނަކުރިމަ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެކަމަކު ކޮށްޖެއް ވިދާޅު އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުން ޖެހޭ އަހަރެމްތިއްތިކަން ދޭންޖެހޭނެ. އެ މުދައްރިސުންނަށް ދޭންޖެހޭ އެއްޗެއް ދޭންޖެހޭނެ. ހަމަހަމަކަން ނުދޭ. އެހެންވީމާ، ގައުމަށް ހަދަމުކަން ހަރަކާތް ތަޢުލީމީ ދާއިރާގައި މަސައްކަތްކުރާ މުވައްޒަފުންނަށާއި، ދަރިވަރުންނަށާއި، ސަޕޯޓް ސްޓާފުންނަށާއި، އެ ތަންތަނުން ބޭނުންވާ ކަންކަން ކުރަނީ. އަޅުގަނޑުމެން ދިރާސާ ފޯރުކޮށްދީގެން މި ކުރާ ހަރަކާތްތަކެއް ހަމަ ބަލިކޮށް ތަޢުލީމީ ރަނގަޅުކުރިއަށް ގެންދިޔުމަށް ރަނގަޅު ފިޔަވަޅެއް މިވީ ނަތީޖާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ކުރިއަށް އޮތް ތަރުހީބު މި ގައުމަށް ފެންނާނެ. މާ ފާހަގަ ދެވަސްތަކެއް ދިޔަށް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން މި ދަރި ވަރަށް ބޮޑު ފަހަރު. ވަރަށް ބޮޑު ޝުކުރުވެރިވެ ފަހަރު މި އުޅެނީ. މާލަމަ މި ގައުމުގައި ދިރިއުޅެނިކޮށް މުދައްރިސް ކުރާގޮތް ހިދުމަތްދިނުމާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ނިމިގެން. މިހާރު މި ހިދުމަތް ކުރިން، ހުއްސަކުރީ ސަރުކާރުގައި ހިދުމަތް ކުރިން ގޮތުން މިހާރު ވެސް ސަލާމަތް ކޮށްދެވަ ހިމެނޭ ޖަސްޓިސް ކުރިއަށް މުދައްރިސުކަމުގެ ދިރުމުގެ ފުރުސަތު އޮވޭ. ނުނިމިނާ. އާއިލާކަން ބޭނުމީ ޓްރޭނިންގ ކުރެވުން. ގިނަ އާއިލާތައް، ހުއްޓާލާކަން އަހަރެން ބޭފުޅުން މަސައްކަތް ކުރާނެ. އާއިލާތަކެއް ޚަރަދުގައި ދަރިން ބިކާވެގައި ލިބޭނީ. މިއީ މުދައްރިސްކަމަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ 24 ގަޑިއިރުގައި ޚިދުމަތްގައި ހުންނަ ކަމެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދަރިއަކު ހިތަވަޅުވުން ވެސް ބެލުންވެރިޔާގެ ފިކުރު ޖަވާބުދާރީ. ކާރުގެ ކަމަކަށް ވެސް. 24 ގަޑިއިރުގައި ޚިދުމަތްދޭނޭ މަސްޢޫލު މިއީ. އަޅުގަނޑުމެން އެހެންނަމަވެސް، އެންމެ ބޮޑަށް އިހުސާސްވާ އެއް ކަންތައް މިއީ. މިހެން ނުވާން ދިރުމުގެ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނުނު ދިރުމަކުން ނޫނިއްޔާ މި ޙަޤީޤަތް އުފާވި ފާގަތި މުސްތަޤުބަލުގެ ނުފެންނާނެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ ދެއްކި ފުރުޞަތަށް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދޭ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހަނިމާދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުލްއަޒީޒު މޫސާއަށް.

ހަނިމާދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްއަޒީޒު މޫސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 24/2020، ތަޢުލީމީ ބިލަށް އަޅުގަނޑުމެން ބަދަލުތަކާއި ގެންނަ އިރު އަޅުގަނޑުމެން މިހިސާބުން އަދި އިތުރު ވިސްނައިލަންޖެހޭ ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތަކެއް އެބަ ހުރި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ފުރަތަމަ ކަމަކީ، މި ބިލަށް މި ގެނުވޭ ބަދަލުތަކަކީ ކުޑަވަރުގެ ދިރާސާއެއް ކުރުވިގެން ގެނުވޭ ބަދަލުތަކެއްތޯ އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަން އެބަ ޖެހޭ. ޤައުމީ ދާއިރާގެ ބޭފުޅުންނަށް އުނދަގޫވާނީ އެ ބޭފުޅުންގެ ދާއިރާގައި ވީ ކޮންކަމެއްތޯ، ނުވީ ކޮންކަމެއްތޯ، އަދި ސަރުކާރުތަކުން ކުރި ކޮންކަމެއްތޯ، އަދި މި ސަރުކާރުން ކުރަނީ ކޮންކަމެއްތޯ. މި މަޖިލީހުގައި އަޅުގަނޑުމެން ކުރާ ބަހުސަކުންނެއް އެކަމެއް ވީ ކަމަކަށް ފެނޭ ނުވާނެ. ނުވާ ކަމަކަށް ފެނޭ ނުވާނެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެ ހަމަގައިމު އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަން އެބަ ޖެހޭ. އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ މިއަދު ޤައުމީ ނިޒާމު އޮތް މިންގަނޑެއް؛ އަޅުގަނޑުމެން މި ދައްކަނީ މި ގައުމުގައި އޮތް މި ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ދަރިވަރުންގެ ވާހަކަ. މި ގައުމުގައި ތިބި ބޮޑެތި މީހުންނާ އެއްވަރަށް މި ގައުމުގައި ކުޑަކުދިން އެބަ ތިބި ބޮޑުބޮޑު ފެންވަރުގެ، ބޮޑުބޮޑު އާއިލާތަކުގެ ކުދިން މިގައި މި ތިބީ. އެހެންވީމާ، މިވަރުގެ ބަދަލުތަކާއި ގެންނަ އިރު އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ހަމަ ރަނގަޅު ދިރާސާއެއް ކުރުމަކީ މުހިންމު ކަމެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރަނގަޅު ޕްރިންސިޕަލުންނާއި ރަނގަޅު ޓީޗަރުން އުފެދިގެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ރަނގަޅު ދަރިން އުފެއްދޭނީ. ކޮބައިތޯ މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންގެ ސްކޫލްތަކުން ނިމޭ ކުދިން ދަރިވަރުންގެ ފެންވަރު ކިހިނެއްތޯ؟ އެ ކުދިން ގްރޭޑު ދިހައެއް ނުނިމި އޭގެ، ބާރަ ނިންމާފައިވާ ގަރުދިޔަރީކަން ދިޔައިމާ، ދެން އެ ކުރި ވަސީލަތްތަކުގެ ނަތީޖާ އެ ގެނައީ އަޅުގަނޑުމެން ނުނިކުމޭ ކަމެއް ނަތީޖާ ތަޢުލީމީ ދަރިވަރުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ކުދިންނަށް އެއްވެސް ކަމެއް ކޮށްދެވޭތޯ؟ ގައުމުގެ ބިނާކުރުމުގައި ތަޢުލީމީ ދަރިވަރުން އުފެދިގެން ނުދިއުމަކީ އެ ކުރިއަރައި އެ ގައުމު ބިނާވެގެން ރަނގަޅަކަށް ނުދާނެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމީ ނިޒާމަކަށް ވާހަކަދައްކާ އިރު މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނައިލަންޖެހޭ ކަމެއް. އަޅުގަނޑުމެން ޤައުމީ ނިޒާމު ސިޔާސީ ކޮށްގެން ނުވާނެ. ޤައުމީ ބޭފުޅުންނަކީ ސިޔާސީ ބޭފުޅުންނެއް ނޫން. އަޅުގަނޑުމެންގެ ގައުމުގެ ޕްރޮފެޝަނަލުން ހުރި ވަރަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ޖެހޭނީ އެ ޕްރޮފެޝަނަލުން ދޫކޮށްލަން އިތުބާރުކޮށް އެހެނިހެން ކަންކަން ފުރިހަމަކޮށްދިނުން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މި ބިލު ހުށަހެޅުމުގެ މައިގަނޑު ބޭނުމަކަށް ވާނީ އެ ކަންކަން ހުއްޓުން. އަޅުގަނޑުމެން، އަޅުގަނޑު މި ގޮވައިލީ މިކަމާ ބޭނުން ހުރިހާ ދާއިރާތަކާ މަޝްވަރާކުރުމަށް، މިކަމާ ބެހޭ ހުރިހާ ފަރާތްތަކުގެ ރައްޔިތުން މަޝްވަރާއެއް ހޯދައިގެން ފަހު، މިހާރަށް ވެސް ރަނގަޅު ގޮތަށް ޤައުމީ

ބިލެއް ދިވެހި މުޖުތަމަޢަށް އަޅުގަނޑުމެން ތަޢާރުފްކުރުމަކީ އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ކުރަންޖެހޭނެ ކަމެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެކަން ހާސިލުވާ ގޮތަށް މި ކަންކަން ކުރަންޖެހޭނީ. ތަޢުލީމީ މި ބިލަކީ ސިޔާސީ މަޤްސަދު ހާސިލުކުރުމަށް ޓަކައި އެއްވެސް ސަރުކާރުތަކަށް ހާދަ ހިފައިގެން ހުރި ކާމިޔާބީ އާދެ ނުހުރި ކަންކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން ދައުލަތަށް ދައްކަންޖެހޭނީ ކަމެއް ނޫން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެ ބާރުވެރިކަމަށް މި ގައުމު ހިނގަމުންދާ ގޮތައި، މި ގައުމު ބައްޖަށްވެރިކަމުގައި މި ގައުމުގައި މި ހިނގާ ހުރިހާ ކަމެއް ހަރަކާތްތެރިކަން ދޭހި ދިރިއުޅުން އެ ތަޢުލީމު ދެމުންދާ ބާރުވެރިން. އެ ބާރުވެރިން އަނގަބަހުން އެ ބާރުވެރިން ވެގެންދިޔަ ހުރިހާކަމެއް ފެށޭ. އެއްކަލަމުން، އަޅުގަނޑު ހަމަ އެދެނީ ރާއްޖޭގެ ތަޢުލީމު ނިޒާމު މިހާރަށް ވުރެ ރަނގަޅުކުރުމަށް ޖަހައި ހުރިހާ ފަރާތެއް ގުޅިގެން ކަނޑައެޅުމަށް ހުރި މަސައްކަތް ކަމެއް، ތަޢުލީމީ ދާއިރާގެ ބާރުވެރިން ލިބޭ އިންސާނީ ތަރައްޤީކުރުމަށް އަދި އެހެނިހެން ކަންކަން ވެސް މިހަރަކަށް ފުރިހަމަކަމާއި އެ ކަންކަން ކޮށްދިނުން. އާދެ އަޅުގަނޑުމެން ބާރުވެރިކަމުގެ ކަމުގައި ގަދަފަދަ ބާރުވެރިކަމަށް ޝުކުރުއަދާކުރަން. މިހާރު ވަނީ ފާސްކޮށް ހުރިހާ ބާރުތައް އެކުލެވޭ ހުރިހާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ކުޅުދުއްފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙުސައިން ޙަމީދު.

ކުޅުދުއްފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން ޙަމީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 24/2020 (ތަޢުލީމުގެ ޤާނޫނު)އަށް މިއަދު ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ މި ބިލާ ގުޅޭ ގޮތުން އަޅުގަނޑު ވެސް އެއްބަސްވެ ދަންނަވައިލަން ގަސްތުކުރަން. އާދެ! ތަޢުލީމީ ނިޒާމަށް މުހިންމު ބަދަލުތަކެއް ގެނައުމުގެ މަރުޙަލާ ފެށިގެން ކުރިއަށް މި ދާ އިރު މި ގައުމު ބަދަލުތަކާ ގުޅޭ އަޅުގަނޑުމެން ފެންނަނީ ވިސްނުން އެބަ ޖެހޭ. މީގެ ތެރޭގައި އެންމެ މުހިންމު އެއް ކަމެއްގެ ގޮތުގައި މި ބިލުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ މި އޮތީ، ހުނަރު-ތަމްރީނު ތައާރަފްކުރުން. ހަމަގޮތުގައި މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ތަޢުލީމީ ކުރަންޖެހި އަދި މުހިއްމު ކުށްތަކެއް ހިއްސާކުރަން ފަށާފައި އޮތީ ކަމެއް. އެކަން މުހިންމީ އެއް ސަބަބަކީ، އަޅުގަނޑުމެން ތަޢުލީމީ ސިޔާސަތު ދިރުމަށް އުޖާލާވާ އެކަމު ދަރިވަރުންނަކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ މި މުޖުތަމަޢުގައި ދިރިއުޅުމުން އެބަ ހުރި. މީގެ ސަބަބުން އެ ކުދިން ވަނީ ރަނގަޅު ތަޢުލީމުން މަސައްކަތްތަކުގެ ފަރުމާވެއް. އެއްނުބަލަގެން، މި ބިލުގެ މަގުސަދަކީ މި ދާއިރާއިން ލިބެން ދަރިވަރުންނަށް ތަޢުލީމުން މަސައްކަތުގެ ސަބަބުން އެ ކިޔާ ގޮތުން، ބޭނުންފުޅުވާ ގޮތުން، އަދި މުޖުތަމަޢަށް، މުޅި ގައުމަށް އެ ކިޔާ ގޮތުން ފައިދާކުރަން ހުނަރުވެރިކަމާއި މުހިއްމުގެ އިޤްތިސާދީ ކަމަކަށް އަޅުގަނޑު ވިސްނާލަނީ. އާދެ! މި ބިލުގެ އިތުރަށް ދެން މި ކަމުގައި ބާރުވެރިންގެ ދައުރު ފުރިހަމަކުރުމުގެ ވާހަކަ. ހަމަގައިމު ވެސް އަޅުގަނޑު މިއަދު ފާހަގަކޮށްލަން މި ބޭނުން ސަރުކާރު

7 ޖަހާއިރު ނޫނީ 6:45ގައި ކުއްޖާ ފޮނުވުމަށް ފަހު 1:30ގައި ނޫނީ 12:45ގައި ކުއްޖާ ބަލާ ދިޔައިމާ ބެލެނިވެރިންގެ ދަތުރު ނިމުނީ ކަމަށް. މިކަން އަޅުގަނޑުމެން ދެކިގެން، މިކަން އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކޮށްގެން ތިބީތާ ދުވަހަކު އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ތަޢުލީމީ ނިޒާމަށް ހަރު ބަދަލެއް އަންނާނެ ކަމަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލެއް ނުކުރަން. ގޮތުގޮތަށް ދީނީ ތަޢުލީމު، އެއީ ބެލެނިވެރިންގެ ޒިންމާއެއް އެ ދީނީ ތަޢުލީމާއި ތަރުބިއްޔަތުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން މި މުޅި މުޖުތަމަޢަށް ބަދަލުވެއްޖައިރު ފަރާތްތަކަށް ވަރަށް ސަލާމަތުން. ކުއްޖާ ނިކަމެތިވާ އިދާރާތަކާ ނުބަލާ، ކުއްޖާ ގާތުން ހިފާ އިދާރާތަކާ ނުބަލާ، ކުއްޖާ ޓީޗަރުގައި ނޫނީ އެ ކުއްޖާ ސިވިލްސަރވިސްގައި އިސްތިޢުފާ ކުރަމުން ޓެކްނަލޮޖީއާ ނުބަލާ ހިސާބަކަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ބެލެނިވެރިން މިއަދު ބިޔަވެއްޖެ. މިކަމުން އަޅުގަނޑުމެން ބެލެނިވެރިން އެބަ ޖެހޭ ސަލާމަތްކޮށްދޭން. ޕޮލިސީތަކަށް ދީ ދިރުމަކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ދަރިވަރުންގެ ދަރިވަރުންނަށް، ތަޢުލީމާއި ތަރުބިއްޔަތު އެއީ ކުރަމަށް ފަސޭހަ ހިތްވާ. އެހެންވީމާ، ވަކި އުމުރެއްގެ ކުދިންނަށް، ބެލެނިވެރިންނަށް ޕޮލިސީތަކަށް ދީ ދިރުމުގައި ދުވަސްތަކުގައި ހަމަޖެހުމަކީ ހަނދާން ޖަމާޢަތުގެ އަނިޔާވެރިކަމުގެ ފަރާތުން ދުވަހުގެ މުޅި އުމުރު ދުވަހު މި ތަޢުލީމު ނިޒާމަށް ބަދަލުތައް ފަރާތްތަކުން އިތުރު އަޅުގަނޑުމެން ފަރާތްތަކާ ޖެހޭ ބަދަލުކުރަން. ގޮތުގައި ދުވަސްތަކުގެ ދަރިވަރުން ދިޔަ ތިބި ދަރިވަރުންނާއި ޓީޗަރުން ބެލެނިވެރިއެއްގެ މި ތަޢުލީމީ ދަރިވަރުން ކުރިއަށް ފައިދާ ޕޮލިސީތަކުގެ ވަކިކުރުމާއި ތަޢުލީމު ނިޒާމުގެ ފަރާތުން ކަމުގައި މި ޖަލްސާގައި މިކަން ތިބި ދަރިވަރުންގެ އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕްރިންސިޕަލުންގެ ވަސީލަތުގެ އަޅުގަނޑުމެން މި އަންނަ ބަދަލުތައް އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ ހެޔޮ ސަލާމަތްކޮށްދޭން ދިރުން ބަލަހައްޓާ ބެލެނިވެރިންގެ ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ދައުރު އިތުރު ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ދަސްކޮށްދޭން. އިސްލާމީ ތަޢުލީމު ބެލެނިވެރިންނާއި ފޯރުކޮށްދިނުމުގައި ޕްރިންސިޕަލުންނަށް ވަކިން ދިން ވަރަށް ދިގު އަޅުގަނޑުމެން ނޫނީ ރަށްރަށުގެ މި ނިޒާމު ހުރިހާ ބެލެނިވެރިންނަށް ބަދަލުކުރަން ވަކި ކަމެއް. އެ ބަދަލުތަކަށް ދެވޭ އިސްލާމީ މި ފަރާތްތަކުގެ އެއްބަސް ވަކިކަން، އެއްބަސް ބެލެނިވެރިކަމުގެ ދުވަހު އިސްލާމް ކަލާ ހުރިހާ ގައިމު އެއް ބަޔަށް. މިޒާނުގައި ތަރައްގީކުރުމުގެ ބެލެނިވެރިން ނަތީޖާ ވާހަކަ.

ހަމަހަމަކޮށް ވެސް ބެލެނިވެރިކަން ދިރުމުގައި ކުރިން ހުރި ޝަރުޢީ ހުކުމެއް މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންގެ ތަޢުލީމީ ނިޒާމު. އެންމެ ބަދަލުވާ ނަތީޖާ ހުރި ތަރުބިއްޔަތު، ނޫނީ އެގޮތް ޖަހަން އަންނަ ނަތީޖާ ހުރި ތަރުބިއްޔަތު ވެސް އެކަހެރި އަނގަ އިސްލާމީ ޕްރިންސިޕަލް ތަރުބިއްޔަތު މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން ގަވައިދުތަކަށް ދެވި ހަމަޖެހިފައި. އެކަމުގެ ސަމާލުކަމަކީ އަޅުގަނޑުމެން ބެލެނިވެރިންނަށް ދިނުން އިސްލާމީ ދިރާސާގައި، ބެލެނިވެރިންނަށް ދިނުން އިސްލާމީ ގަޑިތަކުން. މިކަން ކުރިއަށް ގެންދަން ޖާގައި ސަލާމަތްކުރުމުގެ އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ. ބެލެނިވެރިންނަށް ދިނުމަށް އިސްލާމީ ދިރާސާ ބެލެނިވެރިން ހުރުމަކީ އެބަ ޖެހޭ. އެއްވެސް ހަނގުރާމަކީ އެންމެ ގަދަ ބަދަލު ބޮޑު ޢިލްމު ބެލެނިވެރިން ކުރިމަތި ހަރަކާތް އެބަ ޖެހޭ. ކަންކަން ސިފަކުރަމުންދާއިރު ނޫނީ ފަރުދީ ރައުޔަކަށް ދުވަސް ދިރުމުގައި ވިސް ދިރުމަށް ފަރުދު ބެލެނިވެރިންނަށް ބޭނުން އެއް ސަލާމަތްކުރަމުން. ޝުކުރިއްޔާ! މިފަދައިން ވަރަށް ހަމަޖެހިގެންވާ އަޅުގަނޑުމެން ބެލެނިވެރިންނާއި މުސްތަޤްބަލު ދިރުމާ ސިޔާސަތުތަކުން

ފާހަގަކޮށްލީ ހުކުރު ދުވަހު ސުލްޠާނުން ނުވަދުވާ ވާހަކަ. ހަމަގޮތުގައި ވެސް މިއަދު މުދައްރިސުންނާއި ބެލެނިވެރިން ފާހަގަކުރޭ މި ބަދަލަކީ ވަރަށް ހެޔޮ ބަދަލެއް ކަމަށް. އެއީ މުދައްރިސުންނަށް ޚާއްޞަ އެއްޗެއް ދެއްވަން މަދުވެގެން ހަފްތާއަކު އެންމެ ދުވަހެއް ނަމަވެސް ލިބޭ ހިތްވަރަކީ އެ ބޭފުޅުން މިއަދު އުފާކުރާ ކަމެއް. އެންމެ ދުވަހަކު ސުލްޠާނަށް ނުވަދުވެނީމަ ދަރިންގެ ތަރުބިއްޔަތަށް ނޫނީ ތަޢުލީމަށް އޭގެން ކުރާ ނޭދެވޭ އަސަރެއް އަސަރުކުރާނެ ނޫން. އޭގެ ބަދަލުގައި މުދައްރިސުންނަށް ވެސް ދަރިން، ކޮންމެވެސް ދަރިންތަކެއްގެ ބެލެނިވެރިއެއް. އެ ބެލެނިވެރިޔާއަށް ގޭގައި ދަރިވަރުންނާ އެއްކޮށް ނޫނީ އެ ބޭފުޅުންގެ ދަރިންނާ އެއްކޮށް ވަގުތު ހޭދަކުރަން ލިބޭނެ މި ދަރިންނާ އިޖުތިމާޢީ ގުޅުން ބަދަހިކުރުމަށް ބޮޑުކޮށްދޭނެ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބޭ ވަރަށް ބޮޑު ބާރަކަށްވެގެންދާނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދޭ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ގަލޮޅު ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މީކާއިލް އަޙްމަދު ނަސީމަށް.

ގަލޮޅު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު މީކާއިލް އަޙްމަދު ނަސީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ތަޢުލީމީ ބިލެއް، ތަޢުލީމާ ބެހޭ ބިލެއް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅުއްވައިގެން އަންނަ އިރު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ މިފަދަ ބިލެއް ހުށަހަޅުއްވާއިރު ވާނީ އެކަށީގެންވާ މިންވަރަކަށް ދިރާސާކުރެވި ކަމާގުޅޭ ފަރާތްތަކާ މަޝްވަރާކުރެވިގެން ކަމަށް. އަޅުގަނޑަށް މަޢުލޫމާތު ލިބޭ ގޮތުން ނަމަ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ބިލު ތައްޔާރުކުރުމުގައި ޓީޗަރުންގެ ޔޫނިއަނުގެ ވެސް، ބޭރުގެ ފަރާތްތަކުގެ ވެސް މަޝްވަރާ ހޯދިފައެއް ނުވޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ތަޢުލީމީ ދާއިރާގެ ޕްރޮފެޝަނަލުން ޓީޗަރުންނާއި ޕްރިންސިޕަލުންނާއި ބެލެނިވެރިންނާ ބޭފުޅުންނާ މަޝްވަރާކުރެވިގެން ބަލައިގަނެވޭ ބިލެއް ކަމުގައި ވާން ޖެހޭނެ. ކުރިއަށް ގެންދެވޭ ޕޮލިސީތަކާއި، ޕްރިންސިޕަލުންގެ ހިއްސާ، އިދާރީ ބަދަލުތަކަށް އަހަރެމެން ޖެހޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި ބިލުން، ބިލުން، ކަނޑައަޅައިދޭ ޓީޗަރުންގެ މުސާރަތައް، މިނަން ބަދަލުކުރާނެ ގޮތްތަކާއި މުސާރަ ބިނާކުރެވޭ. ވަރަށް ބަލިކަށި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި ޤާނޫނަށް ބަދަލުގެނައި ނަމަ ރަނގަޅު ކުރިން ހުށަހެޅިގެން އައިސް ޓީޗަރުންގެ ކުރިއަށް ދާނެ މި ޖީލާ މަސައްކަތް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ ހަމައެއްކަހަލަ މި ފަދަ ބަދަލަކަށް ޕެންޝަން ލިބޭނެ ތިބޭ ގޮތް ބިލުން، ޓީޗަރުން ސްކޫލްތަކުގެ ވެރިކަމުގައި ހަމައެކަނި ބޭނުންވާ ޓީޗަރުންނަށް ބޭނުންވާ ބަދަލުތައް ގެނައުމަށް ޓަކައި އެކަން ގެންދަން

ބޭރު ކަނޑުފާލަފައި، އެ ތަނަށް ލިބޭ ރިސޯސް މަދުކޮށް އަދި ލިބޭ ބޮޑުކޮށް ގެންގުޅެ ވެސް ކަނޑުފަންކަނޑުފަން ދާ ތަން. އެހެންވީމާ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ސުވާލު އެބަ އުފެދޭ ހަމަ ގާނޫނީގޮތުން މި ރަށްޔިތުންގެ ބޭނުންތަކަށް ފަސޭހަތަކެއް ލިބިދޭނެތޯ. ޓޫރިޒަމް އަށްއޮތް ފުރުޞަތު އެއްގަލަށް ހަމަ ހުރުވާލެވޭތޯ. ހަމަކަށް ފިކުރުގެ މީހުންނަށް، އެ މީހުންގެ ދަރިން ސްކޫލަށް ނެރެން ކިޔަވާ ބައިވެރިކުރަން ފަސޭހަ ނުވާނެ. އެ ފިކުރު ދިރުވަން އުފެދޭ ކަނޑުފަން ޕިކްނިކް ހިނގާ ގޮތްތަކެއް ވެސް ވިސްނަވާލަން އެބަ ޖެހޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އުފެދޭ ގޮތައިވެސް މި ބިލު އަނބުރާ ގެންދެވޭ އަށްވާ ވެސް މާލިޔަތާ ބެހޭ ތަފާތު، ތަޢުލީމާ ބެހޭ ތަފާތު ވަކިވަކި ފަރާތްތަކަށް، ކަމުގެ މަޤާމުތަކަށް މަސައްކަތްކުރާއިރު ބަލާނެ ނަޒަރުގެ ތަފާތުތަކެއް މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް އެ ބޭފުޅުންގެ ފިކުރާއި ގުޅުން ހުރި ކަންކަން ވިސްނާލުމަށް އެދިގެން ދަންނަވާލަން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކުރެއްވުން:

އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހުޅުމާލެ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަލީ ޙުސައިން.

ހުޅުމާލެ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަލީ ޙުސައިން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއަދު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅިފައި މިވާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ގާނޫނު ނަންބަރު 24/2020، ތަރުޖަމާ ބޯޓު ގާނޫނަށް ހުށަހެޅިފައިވާ އިސްލާހުތަކަށް އަޅުގަނޑު ވަރަށް ފުރިހަމައަށް ތާއީދުކުރަން. ހަޤީޤަތުގައި މި އިސްލާހުތަކަކީ ރައީސް ޖ.ރ. ޑރ. މުޙައްމަދު މުއިއްޒު ސަރުކާރުގައި ވަރަށް ރަނގަޅަށް ދިރާސާކޮށް، ތައްޔާރުކޮށް، މިކަމާ ބެހޭ ފަރާތްތަކާ ވެސް ވާހަކަ ދައްކައިގެން ވިސްނުމަށް ފަހު ހުށަހަޅާފައި އޮތް އިސްލާހުތަކެއް. މިކަން ހަމަކުރަން ކަމަށް، މިގޮތުން އިހަށް ކުރިން، އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރުކާރުން ވެސް ސަން ޖަމާކުރެވުން ޝަރުޢީ ގުޅުންތަކާއި ބަލިކަށި މަޝްރޫޢުތަކުގެ ޖަމްޢިއްޔާ ޝަރުޢީ ފައިސާ ބޭނުންކުރެވިފައި ހުރި ގޮތް. އެ ފުރުޞަތުތަކުގެ ތަރައްޤީ ޖަމްޢިއްޔާތަކުގެ ޖަމާ ކުރުމުގެ ބަރާބަރު ކުރެވުމާއި ދަނޑުވެރިކަމާ ބެހޭ ގަވާއިދު ޝަރުޢީ ގުޅުންތަކާއި ބަލިކަށި ޖަމްޢިއްޔާތަކުގެ ޕްރައިވެޓް ފުރުޞަތުތަކާ ގުޅުންހުރި އިސްލާހުތައް މި ޤާނޫނުގައި ކަނޑައަޅާފައި ވޭ. މި ޤާނޫނުގެ އެއްވެސް މާއްދާއެއްގައި އެއްވެސް ތަނެއްގައި ހުޅުވާލާ ފުރުޞަތެއް، ތަޢުލީމީ ފުރުޞަތު، މިފަދަ ބަދަލު ހިންގުވާލެއް ނެތް. މި ޤާނޫނަށް ޝަރުޢީ ގުޅުންތަކާއި ބަލިކަށި ޖަމްޢިއްޔާތަކާ ބެހޭ ބަދަލުތަކެއް އިސްލާހުތަކުގެ ތެރޭގައި ޤާނޫނަށް. މި ޤާނޫނުގައި އިސްލާހު ތެރޭގައިވާ މާއްދާތަކަށް ބަލާ އިރު 8 ވަނަ މާއްދާގައި ޝަރުޢީ ފުރުޞަތުގެ އަސާސީތަކާއި، މި ކަންކަން ބަލަހައްޓާނެ ގޮތުގެ ވަކިކަން ފަށާނެ ގޮތާއި ވާހަކަ ބަލަހައްޓާނެ

ބަޔާންކުރެވިފައިވާ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބައެއް ބޮޑުވުންގެ ވަރަކަށްކަން ހަމަވެގެންދަނީ މި ބިލު ރަނގަޅަށް ދިރާސާކޮށްފައި ނުވާކަން ހިޔެވެގަތަސް. އާދޭ އިސްލާހުން އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކޮށްލަދޭ މި ގާނޫނަށް ހުށަހެޅިފައިވާ އިސްލާހުތަކުގެ ތެރެއިން 18 ވަނަ މާއްދާގައި ޖުރީ ސުލްހު ތައާރުފު ރަސްމީ ސުލްހު ނިޒާމުގެ ތެރެއިން ހިންގުމަށް ބާކީ މުހިންމު މަސްއޫލިއްޔަތު ކުރެވިފައިވާ ތަން. އަދި އާދޭ އިސްލާހުން ޕީޖީ ނާޒިރިއްޔާ ރަސްމީ ސުލްހު ނިޒާމުގައި ހިންގުމަށް ބާކީ މުހިންމު ބައެއް ކަމަށް މި ބިލުގައި ހިނގައިވާކަން އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކޮށްދަނީ. ޕީޖީ ނާޒިރު. އެއީ މިގޮ ކުރިން ހިޔާލުކޮށްލީ ޕީޖީ ނާޒިރިއްޔާ ސުލްހު ނިޒާމުގެ ތެރެއިން ހިނގިގެން ޕްރޮސީޖަރާ ބައެއް ނުކުން ހިޔާލުކޮށްލީ. އެހެންވީ އެ ކަމަކު ބާކީ މުހިންމު މަސްއޫލިއްޔަތު ކުރެވިފައިވާ. އަޅުގަނޑުމެން ޕްރޮސީޖަރު ނިޒާމުގައި ހުރި މައިގަނޑު މަސްއޫލިއްޔަތެއް ބާކީ އިރު އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކޮށްލެވޭ މި ދިޔައީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޕްރޮސީޖަރު ގޮތުން އެނގޭ ބައިނަލްއަގްވާމީ ކަމަކީ ހިޔެވަޑައިގަތީ 2022 ވަނަ އަހަރު ނިމިދިޔަ އެމް.ޕީ.ޖީ ސަރުކާރުގައި ޕްރޮސިކިއުޝަން މުއައްސަސާ ބޮޑުކުރުމުގެ ނަމުގައި ޕްރޮސިކިއުޝަންގެ މުއައްސަސާގެ އޯ.ޕީ ކަނޑައެޅިފައި އެ މިހެން މުއައްސަސާގެ ޕްރޮސިކިއުޝަން އެއްކޮށްފައި ގޮތައި އިސްތިފާ. އެ އިސްތިފާގެ ސަފަރުން މިއަދު ފެށޭ އެބައި ޕްރޮސިކިއުޝަނެއް ދަށުން ޕްރޮސިކިއުޝަންގެ މުއައްސަސާ ގޮތުން ޝަރުއީގޮތުން. ހިޔެވަޑައިގަތި ޕްރޮސިކިއުޝަންގެ ކުރީގައި އޮންނަ ނިޔާމަތް ފުރު މާ ބަލިކަށި ގޮތެއް ޕްރޮސިކިއުޝަން ކުރާ މުއައްސަސާތަކަށް އެކަށީގެންވާ މުއައްސަސާއެއް ކަނޑައެޅޭ ގޮތަށް ނިޒާމު ކަނޑައެޅިގެންދިޔަ އެންމެ ފަހުން މުއައްސަސާއެއް ތިރީގައި ކުރިވެގެންދިޔަ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ގޮވައިލަނީ ޖެ ކޯޓު ޝަރީއަތު އަދި ސަރުކާރުގެ ގުޅުން ހުރި އިދާރާތަކަށް އަމަލު. ކުއްލި މުއައްސަސާތަކުގެ ޕްރޮސިކިއުޝަންގެ މުއައްސަސާތަކުން ހުރި ބަދަލުވެއް ގެންދާ އެ ބޯޓުގެ ޕީ.ޖީ އަދުލު އިދާރާކުރުމާއި ނިޒާމު ގާއިމުކުރެވިގެން ދިއުން.

އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވޭނީ މި ދަނީ އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޕްރޮސިކިއުޝަން ފިޔަވަޅުގެ ދުވަހެއް، އެކަށީގެން ދާއިރާތަކުގައި ވަރަށް ފުރާ ދާއިރާއެއްގައި ހުރިކަން. އެ ގޮތުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނޭ ޤާނޫނުން ޕްރޮސިކިއުޝަން ސްޓޭޓް ސިޓިޒަން ޕްރޮސިކިއުޝަނާ އަދި އެއް އިސްލާހު ޗެއަރމަން ޕްރޮސީޖަރު ސްޓޭޓް ސެޝަންސް ވިޔަ، މި ކަހަލަ މުހިންމު މާއްދާތައް ޝަރީޢަތުގެ ވިޔަ މިއަދު މި ޖަލްސާ ގޮތުން ބޭނުން ޕްރޮސިކިއުޝަން ގެންދަން. އެހެންވީމާ، މިއީ ހިޔެވަޑައިގަތި ވަރަށް މުހިންމު، ވަރަށް ގައުމީ ނަޒަރަކުން މި ކަންކަމާ ފުރު ވިސްނައި މި ކަންކަން ޒަމާނީ ބިލުތަކުން ބަދަލުކުރަން މުސްތަގުބަލުގައި ކުރަންޖެހިފައިވާ. އެ ޖަޒީރާ މި ސަރުކާރު ވަނީ ޕްރޮސިކިއުޝަންގެ ދާއިރާތަކަށް ޝަރުއީގޮތުން ފިޔަވަޅުތަކެއް ބޭނުންވާ ކޯޓުތަކުގެ އިންސާފުގެ ދީ، އެ ދާއިރާއެއް އިންސާފުގެ ދީ، އެކަމުގެ ފުރުސަތުވުމާއި އިސްލާހު ކުރުވައިދީ އެ ކަމުގައި ކުރިން ޝަރުޢީ ފިޔަވަޅުތަކެއް ބޮޑުކުރުމަށް ބާކީ މުސްތަގުބަލުގައި ފުރައިޒު. އަދި އަޅުގަނޑުމެން ފުރަވެގެން މި ދަނީ އެއީ އިސްލާހު ފެށޭ ޕްރޮސިކިއުޝަނުން ހުރި ޒަރޫރީކަމެއް ޕްރޮސިކިއުޝަނުގެ އަދިވެސް ސަލާމަތް، އެ ޒަރޫރީ ކަމެއް ތަޖްރިބާގެ ހިޔެވަޑައިގަތީ މިއަދު ދަޢުވާ ކުރާ ސިސްޓަމް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖަލުގައި ނިޒާމު ސަލާމަތް.

ޖުރިމްތަކާ"އާއި އަދި އެހެނިހެން ދާއިރާތަކުގައި، ވަރަށް ދުވާ ދާއިރާއެއްގައި މަސައްކަތްތެރިކަމުގައި ކުރެވެމުންދާކަން އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަކުރަމާ. އަޅުގަނޑު އެދެނީ މި ބިލު ކޮމިޓީ ސްޓޭޖުގައި ރަނގަޅަށް ދިރާސާކޮށް ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް، ދިވެހި ޤައުމަށް ކުދިންނަށް އެންމެ ފައިދާ ހުރި ގޮތަށް ނިމިގެންދިއުން. ދެއްވި ފުރުސަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! ދެން ފުރުސަތު މި އަރުވަނީ ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުސައިން ސަމީރަށް.

ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ހުސައިން ސަމީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ ގާނޫނަން އިސްލާހުގެ ހުށަހަޅާފައިވާ މި އިސްލާހަކީ ދެކޮޅު ގޮތުން އަޅުގަނޑު އެއްބަސް ދަންނަވަން ބޭނުން އިދުގައި ހަމަގޮތުގައި މި އިސްލާހު މި އޮތް ގޮތަށް ފާސްވެގެން ގޮސް ކުރުގައި ވާ ނަމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ މިގެ މަޝްރޫޢަކަށް ވެގެން ދާނީ މި ނިޔާމުގެ ބެހެއްޓުން ކުރިބަދަލު، ވަކި ބަދަލެއް އިންތިޒާމުކޮށް ދެވޭނީ. ވަކި ބަދަލަށް މި ހަމަގެ ގޮތްދޭން ދޭތެރެ. މިހެން މި ދަންނަވައިދޭނީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ ފެނޭ މި ސަރުކާރުގެ ދޮރާށި ސިޔާސަތުގެ ސަރަހައްދު، ބައެއްމީހުން ނިޔާމަށް ވެރިޔާ އެކި ބޯޅު އިދާރާގެ ސަރަހައްދު އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ ފެނޭ ވަރަށް ބޮޑުވި ދަށްސަފުހާއެއް. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން މި ކަންތައް ނަޒަރު ހިނގާ ބަލައިލާ އިރުގައި މިއަދު ވެސް މި ރާއްޖޭގައި ފުރަސް ހަމަން ވީރު ކުރިން ދެވޭފައިގެ މައްސަލަ ސިޔާސަތު ނުވަސް އެބަ ތިއްބާވާ. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު މި ކަންކަމާ ދޭތެރޭ ކަނޑައެޅިފައިވާ ކަމެއް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ ފެނޭ މި ބިލު އުސޫލުގެ ޢަމަލުކުރެވޭނީ މި ބިލު އެކުލަވާލެވިފައި ނެތި މި ބިލު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމައެކަނި އަދި އިދާރީ މިއީ އެކުލަވާލެވިފައިވާ ފަހުން ވީއެއްވެސް ކަމެއް ވެސް ފެއިލްކުރުމުގެ މަސައްކަތުގައި ނޫނީ ވެއްޓިއްޖެއް ކަމަކަށް. އެއީ ބޯޅައިގެ ސަރަހައްދު މި ބިލު މިގޮތުގެ ކުޑަވުން ފަރުވާ ހުރި ކަމެއް ވަރަށް ފުރިހަމަކޮށް ދެވިގެން ދިއުން. ވަރަށް ބޮޑު އަޅުގަނޑުމެން ބަދަލުގެ ކުރި މިއަދު ރާއްޖޭގައި ހުސްބޭނުން ނަގާނަ އަހަރާއި ނުކިޔަ ހަޔާތުގެ ތަރައްގީވަނީ ސިފަވެދާނެ ގުޅުމެއް ބިނާ ކުރުގައި ހިނގަމުންދާ ނަގާނަ އަހަރާއި ފެށިގެން އަހަރު ދެ ފަރާތަކަށް ޖެހުމުގެ އެބަހުރި ހާލަތު ހުރެ ވެސް ބައެއް ނިޔާމް މަސައްކަތްކޮށް ނުކުރެވޭ އަޅުގަނޑުމެން މި ރާއްޖޭގައި މިކަމަކީ އިންތިހާބީ ގެއްލުމެއް ބައްލަވާ މަސައްކަތްކޮށް ނުކުރެވޭ ދަނީ އެބަ ފެނޭ. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ތަރައްގީ ނިޒާމުގެ ސަރަހައްދު، މި ސަރުކާރުގެ ދޮރާށި ސިޔާސަތުގެ ސަރަހައްދު. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ އަޅުގަނޑުމެން 2018ގައި އެމް.ޑީ.ޕީ ވެރިކަމަށް އައި އިރުގައި މި ރާއްޖޭގައި ތަރައްގީ އިޤްތިޞާދީ އިންވެސްޓްމަންޓްތަކެއް

ނެތިކަން. އެޖެންސީ އަޅުގަނޑުމެން ފެނަކަ ސަބްސިޑީއަށް ވުރެ ގިނަ ކްލަސްޓަރުގެ މަސައްކަތް ފެށިއިރު. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ އެނގޭ މިއަދު މި ސަރުކާރުން އެއިން އެއްވެސް ތަނެއްގައި މަސައްކަތެއް ނުކޮށް އެ ކަންކަން ހުއްޓައިލާފައި ހުރި-ސްކޫޓާ ކިޔާފައި ޖޭލުގައި ނަންނަން ކިޔައިގެން މިކަން މި ކުރަނީ އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުން ވޯޓުދީގެންކަން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުންނަށް ވި ވަޢުދާ އެއްގޮތަށް މި ކަންކަން ކުރަންވީ. އަޅުގަނޑު އެދެން ކޮމިޓީ މަޝްވަރާގައި މިއަދު އިތުރު އިސްލާހުތައް ގެނެސް މި ބިލު އިތުރަށް ފުރިހަމަކުރަން. ނޫން ނަމަ އަޅުގަނޑު އެދެން މި ބިލު އަނބުރާ ގެންދިއުމަށް. ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިހާރު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މާފަންނު ހުޅަނގު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު މުސްތަފާ އިބްރާހީމަށް.

މާފަންނު ހުޅަނގު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު މުސްތަފާ އިބްރާހީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ފުރަތަމަ އަޅުގަނޑު ހަމަ ވަރަށް ބޭރަށް ސަޕޯޓުކުރަން އިނގޭތޯ އެޖިޓޭޝަން މިނިސްޓްރީގެ ސްޕޯކްސްޕާސަނަކަން އަޅުގަނޑުމެންގެ އެމް.ޑީ.ޕީގެ ކަނޑައެޅުމާ ވިޔަފާރި ދަރުބާރުގައި އިނގޭތޯ. އެ ސުވާލު އަޅުގަނޑު ފުރަތަމަ ވެސް އުފުލިގެންދިޔައީ. ކަރަންޓުގެ މިނިސްޓަރު އެނގިވަޑައިގަތީ މިއީ އެޖިޓޭޝަން މިނިސްޓަރާ މަޝްވަރާކުރުމަށް މި ތަނަށް ހުށަހެޅިފައި އޮތް ބިލެއްކަން. އެހެންވީމާ، އެ މަގާމު މިހާރު ފުރުޞަތު އިތުރަށް ފުރިހަމަ އެ ސުވާލު ދެން އަޅުގަނޑަށް އެނގިގެންދިޔައީ. އަޅުގަނޑުމެން މި ސަރުކާރުން ހުށަހަޅާ ބިލުތައް ނުވަތަ އަޅުގަނޑުމެން މިއާ މަޝްވަރާކުރުމުގެ ފުރިހަމަކަން ސަރުކާރުގެ މި ކަމާ ގުޅޭ ވިޔަފާރިތަކާ އެކަމާ މަޝްވަރާކުރުމުގެ، ހުރިހާ ކަމެއް، ހަރަކާތްތެރިވުން ބިލުތަކާ އިންސާފު. އެހެންވީމާ، އެ ކަހަލަ ދޮގު ވާހަކަތަކާއި ރައްޔިތުންގެ ގޮތުން ސަރުކާރު ގުޅުންހުރި ސަރުކާރު ވަށައިގެން ގޮސް ރަނގަޅު ފަރާތްތަކެއް ޓީމެއްގެ ގުޅުންހުރި ތަކެތި ހިމެނޭ ބިލުގެ ސަބަބުން މަޢުލޫމާތު ދޭންޖެހޭ. ހުރި-ސްކޫލްތަކުގެ މައުލޫމާތު ފަހިވުމަށް ހުރި ރާއްޖެއާ ގުޅިގެން ދެން ދިޔައީ ނޫން. މިއީ ބަލާނަމަ ގުޅުންހުރި ފަރާތްތަކާ ބެހޭ ކަންކަމުގެ ދަށުގައި ފެށިގެންދިޔަ އަޅުގަނޑުމެންގެ ގުޅުންހުރި ސަރުކާރު ހުރި ބެލުމުގެ ކަމެއްގެ ވާހަކަ

ހުރި އިނގޭތޯ؛ މި ސިވިލްސަރވިސް ހިނގާ ގޮތް ހަމަ ބަލައިލުން ރަނގަޅު. އަޅުގަނޑުމެން ތަޢުލީމީ ދާއިރާގައި އުޅުއްވާ ބޭފުޅުންނަށް އަސްލުގައި މިކަން އެނގޭނީ އެންމެ ބޮޑަށް. ތަޢުލީމީ ދާއިރާގައި އުޅުއްވި ބޭފުޅުންނަށް އެންމެ ބޮޑަށް އެނގޭނީ މި ދިމާވާ މައްސަލަތަކާއި މި ކަންކަން ކުރާ ގޮތް. ސިފައިންގެ ދާއިރާގައި އުޅުއްވާ ބޭފުޅުންނަށް، ވިޔަފާރި ދާއިރާގައި އުޅުއްވާ ބޭފުޅުންނަށް ފަހަރުގައި އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ. މިއީ ހަމަ ވަރަށް ރަނގަޅަށް ދިރާސާކުރެވިގެން އައިސްފައި އޮތް ކަމެއް. އަޅުގަނޑުމެން ސިޔާސަތުގެ ދާއިރާގައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އެބަ ހުރޭ ވަރަށް ގިނަ ހާލަތު އެބަ ފެނިގެންދޭ. ބައެއް ހާލަތްތަކާ އެބަ ހުރި އަޅުގަނޑު ހަމަ ތަޖުރިބާކޮށްފައި. އަޅުގަނޑުމެން ކޮންމެފަހަރަކު ހުރި ކަންކަން އަޅުގަނޑު ހަމަ ކިޔައިދޭން މަސައްކަތްކުރީ ކަންކަމުގެ މި ތަނުގައި. ބައެއް ކުރިންނަށް ދިމާވާ ސިވިލް އެކަމެއް ހާލަތްތަކުގައި އިނގޭތޯ، ސިވިލް ހާލަތްތަކުގައި ދުރަށް ތަންކޮޅަށް ވަރަށްބޮޑު ފަރަގެއް ކަމަށް ފެނޭ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލަން ބޭނުންވޭ. މިސާލަކަށް، ތަޢުލީމީ ނިޒާމުގައި ކުއްޖަކު ތަޢުލީމީ ނިޒާމުގެ ދާއިރާގައި، މަދަރުސާ ދޮވަރުސަވަރުގެ ދާއިރާގައި ބަލިވެއިންނަ ކަހަލަ ކަންތަކެއް އެބަ ދިމާވޭ އިނގޭތޯ. އެހެންނަމަވެސް، އެ ކުއްޖާގެ އެ އުމުރުގެ ދާއިރާގައި އެ ކުއްޖާ އެ ތަޢުލީމުން މަރުކަޒުކުރުވުން ގެއްލިގެން ނޫޅޭ. އެ ކުއްޖާއަށް އެބަ ޖެހޭ އެ ތަޢުލީމު ނިޒާމުގެ ދާއިރާގައި ތަޢުލީމު ދެވޭން ގެއްލިގެން ނުދާނެ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤާނޫނުއަސާސީ އެކަން ލާޒިމުކުރޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ޖެހުނީ ގޮތަކަށް ބަދަލުކުރުވުމަށް ތަޢުލީމު ނިޒާމުގެ ދާއިރާގައި ބާކީނުކޮށް އެކަން ކުރެވޭނެ ގޮތެއް ހޯދައިދެން. މި ޤާނޫނު އެކަމަށް މި މަގު ފަހިކޮށްދެނީ. އެހެން ފަހަރު ހުރެދާ ނުކުންނަ މައްސަލަތަކަކަށް ދިމާވާ ކުދިން، އެހެން ފަހަރުގައި އެކިއެކި އެކްސިޑެންޓެއް ދިމާވެގެން އެކަމުގައި ސަޕޯޓް ދޭނެ ތަރުބިއްޔަތު ދަރިވަރު ކުދިން ނޫނީ މި ކަހަލަ ހާލަތެއް އެނބުރި ދިމާވާ ކަންކަން ދިމާވާ މި ކުދިންނަށް ގޭގައި ތިބެގެން ތަޢުލީމު ހާސިލުކުރުވުމުގެ ނިޒާމެއް މި ޤާނޫނުގެ ދާއިރާގައި އަޅުގަނޑުމެން ފަރާތްތެރިކުރުން މި ގެންދަނީ. އަޅުގަނޑުމެން މި ކުރަން މި އުޅޭ ކަމަކީ އެ ކުދިންނަށް ފަސް ތަޢުލީމީ ނިޒާމުގެ ދާއިރާގައި ސިޔާސަތުތަކުގައި ބަދަލުގެނައުން، ސިޔާސަތުތަކުން ބަދަލުއެޅުން، ސިޔާސަތުތަކުން އަހަރެމެންގެ، އެ ކުއްޖަކަށް އިންސާފުވެރިކަމާއި ދުރުވުން، އެހެން ޕްރިންސިޕަލުކުރުން ނިޒާމެއް ގެންސެއިދިނުމަށް ޖަކާއި މި ޤާނޫނުގައި މާއްދާތަކެއް ބަލައިލިމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދިނީ މި ކަންތައްތައް ކުރުމަށްޓަކައި. މި އުސޫލުތައް ކުއްޖަކު ސިޔާސަތު ނިޒާމުން ބެލެހެއްޓުމަށް ނޫން. އަޅުގަނޑުމެން މި އުސޫލުތައް ސިޔާސަތުގެ ޤާނޫނުއަސާސީގައި ސަރުކާރަށް ލާޒިމުކުރައްވާ އޮތް ކަންތައްތަކުން ދުރަށްދާކަށް ފަސް ނޫން. އަޅުގަނޑުމެން މި އުސޫލު އެ ކުއްޖާ ސިޔާސަތު ނާޒުކު ހާލަތެއް ގެނުވަޔާ ކުދިންނަށް ގެއްލުން ތަޢުލީމު ހާސިލުކުރުވުން ގޮތަކަށް ހަމައެކަނި ލާޒިމުކުރެވިގެން. އެހެން ސިޔާސަތުތަކަށް ލާޒިމުކުރަންވާނެ. އަޅުގަނޑުމެން މި ކުރާ ކަމަކީ ކުއްޖެއްގެ ތަޢުލީމު ޙައްޤުތައް ނުގެއްލޭނެ، ކަނަވަރުކުރުމަށް ފެށިގެން އެއް މި ގޮތަށް މި އުޅޭ ކަމަކީ. އަޅުގަނޑުމެން ޤާނޫނު ހުށަހެޅީ އެއީ ދެކޮޅަށް، ތަޢުލީމު ޤާނޫނު ހުށަހެޅީ އެއީ ދެކުދިނގަ ފަސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ ކުދި. ކުރު

އަޅުގަނޑު ހުރީ ތައުލީމީ ނިޒާމުގެ ތެރޭގައި. އޭރު ވެސް ހުރި ކަންބޮޑުވުންތައް މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން މި އިސްލާހުގެ ތެރެއިން ފެނިގެން މި ދަނީ. އޭރުގައި ފުރިހަމަކަން ވަޒީފާއިގައި ބޭނުންވާ ކުޅަދާނަ ކާމިލް ކުއްލިއަކަށް ސަރުކާރުން ދަރިވަރުންނަކީ ދަނީ ކަމަކީ ބޭނުން، އެ ފުރިހަމަކަން ވަޒީފާއިގައި ބޭނުންވާ ވިސްނުމާ އެއްގޮތަށް މި ގޮތުންގެ ތެރެއިން ކުރަން ދުވަހެއްގެ ނާސްޓާ ހިނދުން ދުރުގެނބުން ކަމަށް ގޮތުންގައި މިހިރަގޮތުގައި އެއްފަހަރު ދިރާސާކުރެވި ކުރެވިފައިނުވެ ދީބަ. މި ނާސްޓާގެ ފާހަގަކުރާ ކަމަށް ވަޒީރު ހަމަ އަޅުގަނޑުމެން އެޑްމިނިސްޓްރޭޝަން މިނިސްޓަރު ތެރޭގައި ބެލުން އަޅުގަނޑުމެން ކަނޑަ ކަމަކަށް މިހާރު ފެންވަރު ހިންގުން ނާސްޓާގެ ފުރަތަމަ ނިސްބަތް ދީނީ. އެހެން އޭރު ވެސް ކުރި. މި ގޮތުން އަހަރުގެ ކުރީގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ސިޔާސީ ކަމުގައި ކުރަމުންދިޔަ ކަމެއް، ފްރެންޗައިޒް ކުރުމުގެ ކަމެއް ހިންގުމުގެ ނާސްޓާ ހިންގުމެއް ގެނައި ކުރީގެ ދާއިރާގެ ދަރިވަރުންގެ ވަޒީފާއަށް ފަރުވާއިން ޖެހޭތީ ބޭނުން ޖަވާބު ބަލާނަމަ، ޒީރޯގެ ދަނީ ކުރިއަށް ހޯދުމަށް އަޅުގަނޑުމެން ސަރުކާރުގެ ހިންގުމަށް އިސްލާހު ގެނައުމަށް ހިސާބުން ނިޒާމެއް ގާއިމްކުރުމަށް ކަމަށް ވެސް ކުރި. މި ގޮތުން އަހަރެމެން ފާހަގަކުރާ ކަމަކީ ނާސްޓާގެ މަސައްކަތް ކުރުމާ ސިޔާސަތުތަކެއް އެކުލަވާލުމެވެ. ތިމާ ހަދާ ބޭފުޅާ ވަރަށް ގިނަ ބޭފުޅުން ފާހަގަކުރި ހިންގުމުގެ ނާސްޓާ ދިރާސާކުރި ފުރުސަތު ޓީޗަރުންގެ ދަރިވަރުންނަށް ޓްރެއިނިންގ. އެ ހިންގުން ހަމަ ރަށްރަށުގައި މަދުވަމުން އިތުރުވެ ނާސްޓާ ކަރުދާސްތަކެއް.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން މި ގޮތުގައި މިހާރު މި ގޮތަށް ބަލަހައްޓާ ފާހަގަކުރީ. މިހާރު މި ގޮތަށް ބަލަހައްޓާ އެކަށީގެން ބޭނުންވާ ސަރުކާރު އެ ކަންކަން ކުރަންޖެހޭ ކަމަށް ފެނޭތީ، އެ މަޖިލީހުގެ ބަޔާން ކަނޑައަޅަން ބާރުލައި، އެ ކަނޑައެޅި ހިންގުމުގެ ނާސްޓާ ދުރުން ހިޔާލު ފެށޭ މި ގޮތަށް އެކަމަށް ތަރުޖަމާކުރުން، މިހާރު ފެށޭ. ހުށަހެޅުމުގައި މި ބޭނުމަށް އިސްލާހުގައި ފެށޭ އެ ބޭނުމަށް ދަރަޖަ. އެހެންނަމަވެސް، ފާހަގަކުރަން ހުރިހާ ހިންގުމެއް ދާއިރާގެ ނާސްޓާ ކުރީގެ ދަރިވަރުން ކިޔަވައިދޭ ފުރުސަތުތަކާ ދިރާސާކުރުމަށް ޓީޗަރުން ހުރިހާ އަޅުގަނޑުމެން އަދި އަޅުގަނޑުމެންގެ ބަޔަކަށް އެކަށީގެން ކަމެއް ވެސް ދީނީ. އަދި އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ދަރިވަރުން ބޭނުންވާ ކަމެއް ވެސް ދީނީ. އަޅުގަނޑުމެން ދިރާސާކުރުމަށް ބޭނުންވާ ކަމެއް ވެސް ދީނީ. އެހެންވީމާ، ބޭނުންވާ ކަނޑައެޅުމަށް ބޭނުންވާ ސަރުކާރުގެ ބޭނުމަށް އަޅުގަނޑުމެން މި ހުރި ކަނޑައަޅަން ދިރާސާކުރުމަށް ގެނައުމަށް ހުރި ބަދަލު ކަމަށް އަޅުގަނޑު މި ފާހަގަކުރަނީ ހަމަ މި ގެނައުމުގައި ހުރި ބަދަލުތަކެއް ހަމަ ވަރަށް ރަނގަޅު ބަދަލުތަކެއްގެ ގޮތުގައި. އަދި ހަމަހަމަކަން ދެމެހެއްޓުމަށް އަޅުގަނޑު މި ހިންގުމުގައި އެއް ބަދަލެއް އެބަ ފެނޭ ތަޢުލީމީ ކަންކަމުގައި ކުރިއެރުން ވެސް ހަމަ މި ގޮތުގެ ތެރެއިން ފާހަގަކުރާ މަޖިލީހަށް ތަރުހީބު އެރުވޭ. އަޅުގަނޑުމެންނަކީ ފެނިގެން މި ދާއިރާގެ ކުއްޖެއްގެ، ޒުވާނުންގެ ޒިޔާރަތްތަކާއި ހިތްވަރުދިނުމެއް ފަދަ ކަންކަމުގައި ވެސް

ގެއްލިގެންދިޔަ ތަން، ތަޢުލީމީ ކަލަންޑަރަށް ގެނައި ބަދަލު. ކުއްލިއަކަށް ފެށިކަމަށް ވަގުތުން މި ނިންމެވި އެއްގޮތަކަށް ވެސް ކަމަކަށްދެކޭނީ ޖަނަވަރީ މަހު މި ކިޔަވުން ފެށޭގޮތަށް، ފެބުރުވަރީ މަހު ކިޔަވުން ފެށޭގޮތަށް. އެހެން ގައުމުތަކުގައި، ބޭރުގެ ބައެއް ތުރުކީ ގައުމުތަކުގައި އޮންނަހެން ޖަނަވަރީ ޖެހުން މަހުގައި ކިޔަވުން ފެށޭން. އެގޮތަށް ތަޢުލީމީ ކަލަންޑަރު ބަދަލުކުރީ ކުއްލިއަކަށް. ބަދަލުކުރުމުގެ ނަތީޖާއަކަށްވެގެންދިޔައީ އެއީ މި މާޔޫސާ ގޮތުން ނުވެ ކަމަކަށްވެގެން ދިޔައީ. ބެލެނިވެރިން އެކަމަށް ބޭނުންނުވާ ކަމަކަށް ވެގެން ދިޔައީ. އަދި ހަމައެއާއެކީގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ އެއް ޖީލެއް، އެއް އުމުރުފުރާގެ އެއް އަހަރު އެ ކުދިންގެ ކިބައިން ނުލިބިގެން ދިޔައީ. ކުރިމަގައި ސްކޫލް އަހަރުން މަދުރަސީ ތަޢުލީމުގެ އިތުރުވާ ހަދާ ކުއްޖާ މިހާރު އެ ގެނައި ބަދަލާ އެކީގައި ނިމުމުން ދިޔައީ ސަފަރު އަހަރުން، ނުވަތަ އަށާރަ އަހަރަށް ބަދަލުވެގެންދިޔައީ. އެހެންވީމާ، ކުއްޖެއްގެ އުމުރުގެ އެއް އަހަރު ގެއްލިފައިވޭ. އެހެންވީމާ، މިހާރު ގޮސްނަމަ މި ގެންނަ ބަދަލާ އެކީގައި ދަން ފެށިކަން ބަދަލުވާ ކޮންމެ ފަހަރަކު، ފެށިކަމަށް އަންނަ ކޮންމެ ބަދަލަކީ ބޭނުންވާ ކޮންމެ ގޮތަކަށް ތަޢުލީމީ ކަލަންޑަރު ބަދަލުކުރެވުނުކަން މި ގޮތުގައި އެބަ ފާހަގަކުރެވޭ. ޖަނަވަރީ މަހު ފެށިގެންނެވެ. ނުޖެހޭކަމަށް ދިރާސާކޮށް ކަމަށް ވަންޏާ ފެބުރުވަރީ މަހު އޮންނަ ދަސްވެގެން ތަޢުލީމީ ކަލަންޑަރު ފެށިގެންނެވެ. ތަޢުލީމީ ކަލަންޑަރުގައި ހުންނަންޖެހޭނެ ކަންކަން ގާއިމުކުރެވިފައި އޮތަ ހުރި. ކިޔަވައިދޭންޖެހޭނެ ދުވަސްތައް މި ގޮތުން މިހާރު ކަނޑައެޅިފައި އޮތަ ހުރި. ތެރެއިން ދަރިވަރުންނާ ކިޔަވައިދޭ ދުވަސްތަކާއި އަދި ކިޔަވަނީ ކަމަށް މި ގޮތުން އެބަ ބުނޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ މިއީ ތަޢުލީމީ ނިޒާމަށް ގެންނަ ފުރިހަމަކަމެއް. މިއީ ތަޢުލީމީ ނިޒާމު އޮންނަންޖެހޭ، ސިސްޓަމަށް ގެންނަން ވަރަށް ބޮޑު ބަދަލެއް. އިޞްލާޙުކުރުމުގެ މިގޮތަށް އެބަ ހުރި ކުރިމަތީގައި މަސައްކަތްކޮށް ގާ އިތުރު އަޅުގަނޑުމެން އަދި ބަހުސްކޮށްލަންޖެހޭ، ވާހަކަތަކަށްޖެހޭ، އިސްލާހުކުރަންޖެހޭ ކަންކަން. އެއީ ކޮންމެ ގޮތަކުންވެސް އަންނަން ކަމެއް. ކޮންމެ ބިލެއް އަންނަ އިރު ވެސް އަންނަ ކަންތައްތައް. އެ ކަންކަން އަޅުގަނޑުމެން ކުރާނެ ކޮމިޓީ މަރުހަލާގައި. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ މި ބިލު، މިހާރު މި އޮތް ހުށަހެޅިފައި އޮތް ބިލަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ތާއީދު އާދަރަކުރަން، ތާއީދުކުރަން. އަޅުގަނޑުމެން މި ބިލުގެ ސަމާލުކަމުން އަޅުގަނޑުމެންގެ ދަރިވަރުންނާއި ތަޢުލީމީ ނިޒާމަށް އިސްލާހުތަކެއް ހުށަހެޅިފައި އޮތީ. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ ދެއްވި ފުރުޞަތަށް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުސައިން ޒިޔާދު.

ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ހުސައިން ޒިޔާދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހުށަހެޅިފައި މިވާ ބަޖެޓާ ބެހޭ ބިލަށް އަޅުގަނޑު ވެސް ދެއިން ކަމެއް ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން. މި ބިލަކީ ގައުމަށް މުހިއްމު ބިލެއް. ބަޖެޓުގެ ވާހަކައިގާ އަޅުގަނޑުމެން ބަލަންކަށެއް ސިޔާސަތުން ދައުލަތަކުންނާ ވާހަކައެއް ވިދާ، އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަނީ، އަޅުގަނޑު ވެސް މި ބިލު ހިތާއިރާއިލުން. މިގެ އެންމެ ބޮޑު ކަމެއްގެ ގޮތުގައި މި އޮތީ ހެލް-ސަބުސިޑީން. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑަށް ހިހިއްޓުމުގައި، އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވުނު އެކަށީގެން ވާ ފަދައިން ވަރަށް މި ކަމުގައި، މި ބިލު ހެދުމުގައި ދިރާސާކުރެވި، މަޝްވަރާކުރެވިފައި ނެތްކަން. މިގެ ކުރީގައި ބަޖެޓު މިފަދަ ބޮޑެތި ގާނޫނީ، ވަރަށް ބޮޑެތި ބަދަލުތަކެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ގާނޫނަށް މި ގެނެސްނަނީ، ވަރަށް ބޮޑެތި ބަދަލުތަކެއް. ބޮޑެތި ސިޔާސީ މަގާމުތަކާއި ބާއްވައިގެން، ބައިދޫރު ގާއިމްވާ ބާކީވެސް ގޮންޖެ ބަދަލުތަކެއް ދެނި ބިލަށް ބަދަލުވެގެން އަނެއް އިތުރަށް އަޅުގަނޑު ދެކެނީ މިއަދު ފުދޭ ފުރުސަތު މިދާ ދެމެހެއްޓުމަށް ވިސްނުންތެރިކޮށް ކަމެއް. އަޅުގަނޑަށް ވެސް ސަރުކާރު، ބޭނުމަށް ވަރަށް ބައިވަރު ވާހަކަތައް އަލިއަޅުވަން. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ހިތުން ހެލް-ސަބުސިޑީގެ ވާހަކަ މިގެ އެންމެ ފުރިހަމަ ވާހަކައިގެ ގޮތުގައި މި އޮތީ. އަދި ބިލު ހުށަހަޅައިފައިވާ ވެސް އެކަން ފާހަގަކުރެވިއްޖެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ރަނގަޅު ކަންތައްތައްތަކެއް އެބަ އާދޭ ހެލް-ސަބުސިޑީންގައި. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު މި ފާހަގަކުރާ މި ބިލުގައި ތިރީގައި އޮތްގޮތް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު މި ބިލު ކިޔާލަން ޖެހޭކަށް. މި ބިލުގެ 16 ވަނަ މާއްދާގެ 1ގެ (ނ). "ހެލް-ސަބުސިޑީ ފުރިހަމަކުރުގެ ދަށުން ބައެއްޗިހި ފޯރުކޮށްދޭ އަންނަނިވި އަސާސީ ޝަރުތުތަކެއް ހަމަވާ ނަމަވެއެވެ". މިއީ ކުރި ބިލުގެ އެންމެ މުހިއްމު މާއްދާ. ހެލް-ސަބުސިޑީން. "ހެލް-ސަބުސިޑީން ފުރިހަމަކުރުގެ ދަށުން ބައެއްޗިހި ފޯރުކޮށްދެވޭ އަންނަނިވި އަސާސީ ޝަރުތުތަކެއް ފުރިހަމަވާ ނަމަވެއެވެ". އަސާސީ ޝަރުތު އެބަ އޮތް. އެކެއް. ދެއް. ތިނެއް. ދެއްގައި މި އޮންނަނީ؛ މިއީ އަޅުގަނޑު ކަންބޮޑުވާ މާއްދާ. ދެއްގައި މި އޮންނަނީ، "ކުއްޖާގެ ބެލެނިވެރިޔަކީ ހެލް-ސަބުސިޑީން ފުރިހަމަކުރުގެ ދަށުން ކުއްޖާއަށް ބައެއްޗިހި ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ މާލީ ގާބިލުކަން ހުރި ފަރާތެއް ކަމުގައި ވުން". އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ތިރީގައި އޮތް ގޮތަށް އަޅުގަނޑު މި ކިޔާ. ނުފުރިހަމަކޮށް ވެސް. މިއީ ގާނޫނުގައި އޮތް އެއީ. މިއަށް އަޅުގަނޑުމެން ހިތަށްއަރާ ވާހަކައަކީ ދެއްކިއަސް މި ގާނޫނުގައި ބުނަނީ ހެލް-ސަބުސިޑީން ފުރިހަމަކުރުގެ ބެލެނިވެރިޔާގެ އެ ގާބިލުކަން ހުރެގެންނެވެ. މިގައި ތިރީގައި މިއޮތީ. 16 ވަނަ މާއްދާގެ އެކެއްގެ ދެއް. (ނ)ގެ ދެއް. ކުރި މާއްދާ ބަދަލުވެގެންނެވެ މި ދިރާއި. 16 ވަނަ މާއްދާގައި އެ އޮތީ ހެލް-ސަބުސިޑީން ދޭން ގޮތައި، ސިފަކޮށްދިނުން ގޮތައި، އެއަށް ބޭނުންވާ އެހެން ހުރިހާ މާއްދާތައް. މި ހުރިހާ ތިރީގެ ފަރާތް މި އަންނަނީ. ޝަރުތުތަކެއް. އަސާސީ ޝަރުތުތަކެއް ފުރިހަމަވެގެންނެވެ މި ބޭނުނީ ހެލް-ސަބުސިޑީން ދިނުމަށް. އަސާސީ ޝަރުތުތަކާއި ގޮތުގައި ކަނޑައެޅިފައި މި އޮތީ ކުއްޖާގެ ބެލެނިވެރިޔަކީ ހެލް-ސަބުސިޑީން ފުރިހަމަކުރުގެ ދަށުން ކުއްޖާއަށް ބައެއްޗިހި ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ މާލީ ގާބިލުކަން ހުރި ފަރާތެއް ކަމުގައިވާ. މިއަށް އަޅުގަނޑުމެން ވަކާލާތުކުރަނީ. މިއީ މި މަޖިލީހުގެ ދައުލަތުގެ ވާހަކައެއް. މިއަށް އަޅުގަނޑަށް ޖަވާބެއް ދޭންވީ. އަޅުގަނޑަށް ވެސް ދެއްކި ބަޔަކު ވާހަކަ އެބަ ހުރި. މިއީ ގާނޫނުގައި އޮތް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވާ

ކަމަކީ، ހާއްސަ އެހީއަށް ބޭނުންވާ ބެލެނިވެރިންނަށް، ދުނިޔޭގެ އެހެން ގައުމުތަކުގައި ވެސް ހާއްސަ އެހީއަށް ބޭނުންވާ ކުދިންނަށް ތަފާތުތަކެއް ހުރޭ. އެއީ ފަސޭހަތަކެއް. ހާއްސަ ފަސޭހަތަކެއް. މިއީ ހާއްސަ ބުރައެއް. މާލީ ތަނަވަސްކަން ނެތް ފުރުޞަތުތަކަށް މި ހޯމް-ސްކޫލިން ނުލިބޭ ވާހަކަ މިގައި ލިޔުމުގައި މިއޮތީ ދިވެހި ބަހުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ހާއްސަ އެހީއަށް ބޭނުންވާ ކުދިން އެތައް ބުރައެއް އެ ބެލެނިވެރިން އުފުލަން އެބަ ޖެހޭ. އަޅުގަނޑުމެން އާދައިގެ ހަރަދަށް ވުރެ ތަފާތު އެތައް ހަރަދުތަކެއް މާލީ ގޮތުން ވެސް، ނަފްސާނީ ގޮތުން ވެސް ބަރުދާސްތުކުރަމުން ދަނީ. އޭގެ ތެރެއިން އަގުބޮޑު ބޭސް، ތެރަޕީ ސެޝަންތަކާއި، ހާއްސަ ތަކެތި ބޭނުންވާ ކުދިން ހުރި ގޮތް ދިވެހި ރައްޔިތުން ވެސް ދަނެއެވެ. އެއީ ފާހަގަކުރަން ބޭނުން ކަމެކެވެ.

ނަމަވެސް ބައެއް ބެލެނިވެރިން ހޯމް-ސްކޫލިން ދޭ ބައެއް ހާލަތްތައް މި ދައުރުގައި ވެސް ފާހަގަކުރެވެން އެބަހުރި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިއީ މި މަޖިލީހުގައި ވެސް ވާހަކަ ދައްކާފައިވާ ކަމެއް. އަޅުގަނޑުމެން ހާއްސަ ބޭނުންތެރިކަން ހުރި ކުދިންނަށް ދޭ ހިދުމަތްތައް ފުޅާކުރަން ބޭނުން. ސަރުކާރުން ވެސް މި މަސައްކަތް ކުރަމުންދާ ކަމަށް ފާހަގަކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)ގައި އެ ވާހަކަ ބަޔާންކޮށްފައިވޭ. ހާއްސަ އެހީއަށް ބޭނުންވާ ކުދިންނަށް ދޭ ހިދުމަތްތައް ފުޅާކޮށް، ތަރައްގީކޮށް، ހިމެނޭނެ ކަމުގެ ވާހަކަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިއީ ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް.

ބައެއް ހާލަތްތަކުގައި ބެލެނިވެރިންނަށް ޖެހޭ ބުރަ ކުޑަކުރުމަށް އެހީތެރިވެދޭން ސަރުކާރުން ގޮތްތަކެއް ހޯދަން ޖެހޭ. މި ބިލުގައި ހިމެނޭ ގޮތުން ބެލެނިވެރިންނަށް ދޭ ހިދުމަތްތައް ފުޅާކުރުމަށް ފާހަގަކުރެވޭ ކަންތައްތަކެއް ހުރި. ޑިސެބިލިޓީ ހުރި ކުދިންނަށް ދޭ ހިދުމަތްތައް ތަރައްގީކުރުމަށް ސަރުކާރުން މަސައްކަތް ކުރަމުން ގެންދޭ. މި ވާހަކަ ފާހަގަކުރަން.

އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި ބިލު ފާސްވުމުން ހާއްސަ އެހީއަށް ބޭނުންވާ ކުދިންނަށް ލިބޭ ފައިދާ ބޮޑު. މިހާރު ހިދުމަތް ހޯދުމަށް ބެލެނިވެރިން ދަތުރުކުރަން ޖެހޭ، ރާއްޖޭގެ ރަށްރަށުގައި މި ހިދުމަތް ހޯދުމުގެ ފުރުސަތު މަދު. 10% އަށް ވުރެ ބޮޑު ބައެއް މި ހިދުމަތަށް ބޭނުންވާ ވާހަކަ ވެސް ފާހަގަކުރެވިފައި. ސަރުކާރުން ހަމަޖައްސާފައިވާ ސިޔާސަތުގެ ދަށުން މި ހިދުމަތްތައް ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ މަސައްކަތް ކުރަމުންދާ ކަމަށް ވެސް ފާހަގަކުރަން. މި ބިލު ފާސްވުމުން ކުދިންނަށް ލިބޭ ހިދުމަތްތައް ރަނގަޅުވާނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އެ ވާހަކަ ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި

ދަންނަވަން މިސާލަކަށް "ވިސްލްބްލޯ" ކިޔާ ދުނިޔޭގެ އޮތް އޯ.އީ.ސީ.ޑީގައި ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ބަޖެޓަކީ، އަހަރެއްގެ ބަޖެޓީ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ކިޔާވަޑައިގަންނަވާ އެންމެހައި ގައުމެއް. ތިރީސް ހަ ގައުމު ބުރިޔާ. އޯ.އީ.ސީ.ޑީ.އިން އެދުނީ ދެ ފައިސާ. މިއީ އެންމެ އެސް.ޕީ.ޖީ.އައި ކަސްޓަމަރުންނަށް ދޭ ވަރު. ދެ ފައިސާ ދެލިބުނެވެ. ތިރީސް ހަ ގައުމުގައި އެ ނިސްބަތުން މި ގާ ވިސްލްބްލޯ ބަޖެޓް. އަޅުގަނޑުމެން ތަފާތުކުރަނީ މިއަހަރުގައި. އެންމެ އެސް.ޕީ.ޖީ.އައި ކަސްޓަމަރުންނަށް ވާ ވަރު އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ. މިވަރުގެ ބަޖެޓެއް އަޅުގަނޑުމެން ނުދެވޭ އިރު ކަމުންސިފައިއް މިވަރު ބޭނުން ޖިންސާއް ހަފްތާގައި ކުރިއެކީ ނުހިނގާ ދޭ ކުރިއަށް؛ އަރައްކާތެރިން އަރައް ގޮތްތަކުގައި މި ޖިހާޒު ހުރިހާ ބޭރުފޮނުއް ނަގަން. ރައްޔިތުންގެ ހައްދުވާ ޖިބާއް ތަޢުލީމާއި މިއަދު ސަރުކާރުން ބޭނުމިއްޔާ ނޭގެ. ނަގަމުން ދަނީ. މާލޭގައި ފެށު ނަގައިދީ. މިހެން ކަނޑައެޅުން އަޅުގަނޑުގެ ކުރުމަށް ސަރުކާރުން ނިޔަމުގެ ކުރިން ސިފައިން ވަރަށް ބޮޑަށް ނިގުރާ ތަފާތު ޕާޓީތަކުގެ ހުރިހާ ނިސްބަތުން ބޮލުވެރިކަމެއް ކަނޑައެޅިފައި ދަނީ ޝިޔާސަތީ ގޮތުން ސޯލަބީ ހަދައިގަނެ ބަޖެޓަށް ކުރިމަތިވާ ގޮތަށް ފޯސާކުރުމަށް ދިމާވާ ސުވާލަށް އަޅުގަނޑުގެ ކުރިމަތިވޭ ވަގުތު. ޓެކްސް ޖީއެސްޓީ ހަމަ ހަދާނެ ކަނޑައެޅުމެއް ކުރިންސް ހިނގާފައި ތުރާސް މަސައްކަތުގައި ދިމާވާ ކަންތައްތަކަކީ ބޮޑު ކަމަކަށް ހަމަ އޮތީ މިއަދު. މިކަން ޖިނާކަތް ބަޖެޓުގައި ވަރަށް ބޮޑަށް ގަބޫލު ކުރެވޭ. މިކަން ތަފާތު ކަނޑައެޅުން ދުވަސް މި ފަހަރު ވޭތުވެދިޔަ މުއްދަތުގައި. ޕޮލިސީތަކަށް އެކިއެކި ކަންކަމަށް މި ސަބަބުން ޝުކުރު ގައިމަގާ ކަނޑައެޅިގެން ވާހަކަދެއްކެވީ. ވަޒީފާ ދޫކުރާ ނިޒާމު ކަނޑައެޅުމުގެ ހެދުމަކީ އެކަމަށް އިސްލާމީ ފަތުރާ މަސައްކަތެއް ކުރިއަށް އުފެދިފައި ކުރިމަތިވާ ކުރު ސިނާޢީ ޖީޑީޕީ ހަމަ ހުރިހާ ގާނޫނުތަކެއް ދިމާވާ ހަމަ އެކަމަށް ގައުމީ މަޝްވަރާ. މިއީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ކަމަކަށް ކަނޑައެޅިގެން ވާނެ ކަމެއް. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ ދެއްވި ފުރުޞަތަށް.

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ތިމަރަފުށި ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ރިޔާޒް.

<u>ތިމަރަފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ރިޔާޒް ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! ގާނޫނު ނަންބަރު 24/2020، ތަޢުލީމާ ބެހޭ ގާނޫނުގެ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވި ކަމަށް ބަލައި ދެން. އަސާސީގައި ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރުއަދާކުރަން. އާދެ! މި ގާނޫނަކީ، މި ބިލަކީ

އަޅުގަނޑުމެން ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުން އެ ވާހަކަދައްކަންޖެހޭ ބިލެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ނުދެކެން. އަޅުގަނޑަކީ ވެސް ތަޖުރިބާ ޤާއިދާގައި މަސައްކަތްކުރެވުނުގައި ކުރީ ދައުރުގެ ހައިސިއްޔަތުން ބަލައިލާ އިރު ބިލާ ގުޅޭ އަޅުގަނޑު ވިސްނައި ފިކުރު ހިންގައިދީ އިރު މި ބިލު ދިރާސާކުރި ވެސް މި އޮފީސް ސިޔާސީ ސްޓާފު ދިވެހި ބަހުން. އަޅުގަނޑުމެން ހުރިހާ އިޖްތިމާޢީ މެންބަރުންނަށް ވެސް ވަރަށް ފަސޭހައިން ކިޔައިދީފައި އެކަމާ ގުޅޭ ވަރަށް ރަނގަޅު ދިރާސާތަކުގައި އެކި ބެހޭ މިއީ. މީގެ މި ހުރި ވަރަށް މުހިންމު ކަންކަމެއް ހަމަޖެހޭގޮތަށް. މިއީ އެއްވެސް ހާލަތެއްގައި އަޅުގަނޑުމެން ބޮޑުވާލައިގެން ވާހަކަދައްކަން ޖެހޭ ސަބަބަކަށް އަޅުގަނޑު ނުދެކެން. އަދި ސިޔާސީ ކަންކަމަށް މި ބިލު ބޭނުންކުރުމަކީ ވެސް އެއީ ވެސް ރަނގަޅު ކަމެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ނުދެކެން. މިގޮތަށް ހަމަގޮތުގައި ހޯމް-ސްކޫލިން މިއީ ހާއްސަ އެހީއެއް ނުވަތަ ސްކޫލުތަކުން ހުންނަ ދަރިވަރުންނަށް މިގޮ ފުރުސަތުތަކުގެ ބަދަލު މިއަދުގެ ސަރުކާރުން ހުރަހަޅުވައިދޭ ޖެހޭނެ ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ދެކެން. އެހެންވީމާ، މި ބިލު އިސްލާހު ކުރިއަށްދާނެ ބަދަލާއި އަޅުގަނޑު ގުޅޭ ވަރަށް ބޮޑަށް ކޮމިޓީ މަރުޙަލާގައި މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިއުކޭޝަނާ އަންނާނެ މިކަމާ ގުޅޭ ޖެނެރަލް ބޯޑުގެ. އެ ޖެނެރަލް ބޯޑުގެ ހިސް މުވައްޒަފުންގެ ބައްދަލުވުން އިތުރަށް ފުރިހަމަކޮށްދިނުމަށް އެއީ ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެކެން.

އާދެ! ތަޖުރިބާ ކަންތައްތަކަށް ބަލައިލާ އިރު ދެންމެ ވާހަކަދެއްކި، އަޅުގަނޑުގެ ކުރިން ވާހަކަދެއްކެވި އިޖްތިމާޢީ މެންބަރު އެ ދެއްކެވި ވާހަކައިގައި ކަނޑައެޅިގެން މިއަދުގެ ސަރުކާރުން ހަމަގޮތުގައި ދުވީ ވާހަކަތަކެއް ބިނާކޮށްގެން ވާހަކަދައްކާފައި އެ ދުރުވި. މިހާރު ހަމަ ގައިމު ވެސް މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިއުކޭޝަން ކިޔާވާ ކުދިންނަށް ބޭނުންވާ ފޯމު ޓީޗަރުން ސީލުކުރާގެން އަހަރު ފުރުގެ ކުރިން ދަރި ހަމަ ބަލަފުން. އެ ފޯމުތައް ތިބޭގައި ހުންނާނީ. އެ ރަޖިސްޓަރީ އަޅުގަނޑުގެ އަތޮ. އަޅުގަނޑަކީ މިހާރު ވެސް މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިއުކޭޝަނުގެ އެ ކަންކަން ކުރާ މީހުންނާ ކޮމިޓީ ދިމަހަކުން ބައްދަލުވެ ވާހަކަދައްކާ މީހެއް އަޅުގަނޑަކީ. އެހެންވީމާ، ހަމަގޮތުގައި ފޯމުތައް ނުލިބޭނެ ކުދިންނަށް ކިޔަވައި ނުދެވޭނެ އަންނާނެ ކަމަކަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލެއް ނުކުރަން. ކިހި ހަމަ ކަނޑައެޅިގެން ދެވޭ ވާހަކަތަކެއް. އެހެންވީ ނުން. ކުއްޖަކު އަތުން ފޯމެއް ގެއްލިގެން ނުވި އެ ހިސާބުން އެ ކުއްޖާ ފޯމު ނުލިބި ހުއްޓުން. އެހެންނަމަވެސް، އެ ފޯމު ގަނޑަކަށް ވެސް ލިބޭނެ. މިހާރު މި ހުންނަނީ ހިލޭ ސާބަހަށް ފޯމު ލިބޭ ގޮތަށް. އެއީ ރަނގަޅު ވާހަކަތަކެއް ނޫން. ދެން މި ދައްކަނީ ސުވާލުތަކުގެ ވާހަކަ. ޖީއެސްޓީން ނުލިބޭ ވާހަކަ. ހަމަގޮތުގައި ތަޖުރިބާ ދަރިވަރަކީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އެއްވެސް ހާލަތެއްގައި ސިޔާސީ ކަންކަން ގެނައުމަކީ ދަރިވަރާއި ވެސް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން މި ދައްކަނީ ކަންތައްތައް ހަމަޖެހިގެން މިހިރަ ގޮތުން. އަޅުގަނޑުމެން އެބަ މަޖުބޫރުކުރާ ސިޔާސީ ވާން. ތަޖުރިބާ ދަރިވަރާ ތެރޭގައި ސިޔާސީ ވާން އަންނަ ފިކުރަށްތޯ އެބަ މަޖުބޫރުކުރާ. މިއީ ހަމަގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެން ހުއްޓުވިފަން ޖެހޭ ކަންކަން.

އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޗިކަގޮން ނުލިބޭ ވާހަކަ. ކިތަވައިގެން މުގޯތީ ދަރިވަރުންގެ ގޮތުގައި ނުހިނގުން ވާހަކަ މި ދައްކަނީ. މިވާހަކަ ހަމަގޮތުގައި އެ ކުރިން ބިލުގަ އެބަ ޗިކަގޮންނަށް ވާން. އަޅުގަނޑުމެންގެ ކުދި ކުދިން

ހަވާލުކޮށްދެއްވީ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި އޮތް ދިމާ ޓީޗަރުން ހަވާލުކޮށްދެއްވީ. ހަމަގައިމު ތުއްތުކުދިން ބޮޑާ ނަމަ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދިވެހި ޓީޗަރުން ނުލިބޭ އެންމެ ބޮޑު އެއް ސަބަބަކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި މިހާރު ކަންތައްތައް ހަމަޖެހިފައި ހުންނަ ގޮތުން. ބޭނުންވެރިޔާ މި އަންނަނީ ދަރިފުޅު އިސްކޫލުގައި ކިޔަވަން އައިސް ސްކޫލުގެ ޕްރިންސިޕަލާ ދިމާކުރަން ދަރިފުޅު ބަލަހައްޓައިގެން އެބަ ހަމަ ޗުއްޓީއެއް. ޢާއިލާ އެބަ ގޮވައިލާ. މިގޮތަށް ކަންކަން މިހެން ވަޒީފާތަކުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި މާޒީގައި ދިވެހި ޓީޗަރުން މިހާރު ނުލިބޭ. އަދި ދިވެހި ކުދިން ޓީޗަރުންނަށް ދާން ބޭނުން ނުވަނީ ވެސް އެ ސަބަބުތަކަށް ބަލާއިރު. މިދަނޑު ވިދާޅުވާ ކަންތައްތައް އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ހިނގާތީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ހަމަގައިމު މިއީ ސިޔާސީ ފައިދާހޯދޭ ބިލެއް ވެސް ނޫން. ސިޔާސީ ކަންކަމާ އެއްގޮތަކަށް ވެސް ގުޅުމެއް އޮތް ބިލެއް ވެސް ނޫން. މިއީ ހަމަ އަޅުގަނޑުމެންގެ މި މުސްތަޤުބަލަށް ވަރަށް މުހިއްމު ބިލެއް. އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ވަރަށް ބޮޑަށް މިކަން ބޭނުންވާ ދަރިވަރުން އަދި މިކަން ބޭނުންވާ ބެލެނިވެރިން އެބަ ތިބި. އެހެންނަމަވެސް، މި ބިލާ ގުޅޭ ވާހަކަދައްކާއިރު އަޅުގަނޑުމެން މި ދަނީ މުޅިން ސިޔާސީ ގޮތުން ސިޔާސީ ކަންތައްތަކަށް. އެއް ސަރުކާރުން އަނެއް ސަރުކާރަކުން ނަސޭހަތްތަކުގެ ވަރަކާ. އަޅުގަނޑު މިހާރު ވެސް ތަފްޞީލުކޮށް ދަންނަވައިލާނަން. އެޑިއުކޭޝަން މިނިސްޓްރީގެ ތަރިކައެއް ބޭއްވުމަށްފަހު. މިދިޔަ ސަރުކާރުން ނަގާފައި ޖުމްލަކަމުން ހިންގައިގެން ނަގާ މިދިޔައަހަރު ފަހަކު ދިނީ ވާނީ ގެއްލުން ފެނިއްޖެ. ނުވަތަ މިދިޔައަހަރު ފެށި ދިނަ ރުޅާ ވާނީ ގެއްލުން ފެނިއްޖެ. ހަމައެކަނި، ހުސްއެކަނި ހަދު ފުރާތިން. އެއްޗެކޭ، މިއީ ކަންތައްތައް ހުރި ގޮތޭ. އެއްޗެކޭ، އަޅުގަނޑު ހަމަގައިމު މި ބިލަށް ވަރަށް ތާއީދުކުރަން. އެއްޗެކޭ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލަން ބޭނުންވަނީ ނިންމައިލަމުން ވެސް މި ބިލު އިތުރަށް ރަނގަޅުކުރުމަށް ބަލާ އަދި މީގެ ގެންނަންޖެހޭ އިޞްލާޙުތައް ގެނައުމަށް ބަލައި މިނިސްޓްރީ އާއި އެޑިއުކޭޝަންގައި އުޅުއްވާ އެންމެން މިކަމާ ގުޅިގެން ޖެހޭ ޕާސްކޮށްދިނުން. އެ ޕާސްކޮށްދިނުމުގެ އިސް ބޭފުޅުން ކަމުގައި މަސައްކަތްތަކާ އިތުރަށް ތަނަވަސްކޮށް އަޅުގަނޑު ދެކޭ ގޮތުގައި ވަރަށް މުހިއްމު ކަމެއް. އަޅުގަނޑަށް ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝާހިދަށް.

ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝާހިދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 24/2020، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތަޢުލީމާ ބެހޭ ޤާނޫނަށް މި ގެނައު އިޞްލާޙާ ބެހޭގޮތުން އެއްގޮތް ދަންނަވައިލާއިރު އަޅުގަނޑު މިއަދު ބޭނުން ފާހަގަކޮށްލަން މި ދިރާސާ އެމް.ޑީ.ޕީއަށް ނިސްބަތްވާ

ބައެއް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން މިއަދުގެ ބިލުގެ ހުރި ޤާނޫނުއަސާސީއާ ފުށު ބައި އެ ބޭފުޅުން ކަންބޮޑުވުން ފާޅުކުރައްވައި ދުވިން އެހެން ދިމާލަކަށް. އެއީ އެ ބިލުގެ އަސްލު ބޭނުމު ކަނޑައެޅުމުކަން ވެގެން މި ދިރާސާ ބަލާލާއިރު މި ޤާނޫނުގެ ބިލަކީ ކަމާ ގުޅުންހުރި ފަރާތްތަކާ މަޝްވަރާ ނުކޮށް، ވަކިން ހާއްސަކޮށް އެޖެންސީތަކާ މިނިސްޓްރީއާ މިނިސްޓްރީގައި ތިއްބެވި އިސް ބިލުތަކާ މަޝްވަރާކުރެއްވުން މި އިއުތިރާޒުތައް މަޖިލީހަށް ފޮނުއްވާ ކޮމިޓީއަށް. އަޅުގަނޑު ދެކޭ ކޮމިޓީ މި ބިލުތަކާ ފަރާތްތަކުގައި ވަކިން ކުރަމުންދާ އެއީ އެ ބިލުތަކާ ގުޅިގެން މި ބޭނުމަށް ކަމާ ކޮށް. ބިލު ހިންގާ ކޮށް މަސައްކަތް ކުރަން. ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން އަސާސީ ވެސް ޤާނޫނާ ރައްޔިތުންނާ ގުޅޭ ރަނގަޅުކަމާ ބިލުފެނުނު މިހެން. ސަރުކާރުން މި އަންނަނީ ރައްޔިތުންނަށް ހެވާތް ދިނުމަށް ޓަކައި. އެހެންވީމާ، ރައްޔިތުންގެ މަޞްލަޙަތު ކަނޑައަޅަން ބޭނުންވާ ފަރާތްތަކުން ސަރުކާރުގެ އެކިއެކި ވުޒާރާތަކާއި ވަކި ފަރާތްތަކާ ވާހަކަދައްކާ ވަކި ގޮތެއް މަޝްވަރާކުރެ މި ހުރިހާ ދަފުތަރު ރައްޔިތުންނާ. އެ ބަޔަކަށް ހަމަ، ރައްޔިތުން އެއީ ގޮތަށް ސަރުކާރުން އަބަދު ވެސް ބޭނުންވާ ރައްޔިތުންނަށް ވާ ވެސް ދެއްވަން ގޮތަކަށް ރައްޔިތުންނާ ގުޅިގެން މަސައްކަތްކުރާނީ. އެގޮތުގެ މަތިން ސަރުކާރުން މި ފަންވަތް ބިލު މި ފަންވަތަށް ރައްޔިތުންގެ މަޝްވަރާ. އެގޮތާ ވަނަ މި ރައްޔިތުންގެ މަޝްވަރާތަކާ ގޮތް ނިންމާ ސަރުކާރުން އަދި ފަންވަތް ކޮންމެ; މި ބިލުތަކުން މި ވިދާޅުވަނީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ރަނގަޅު ސިޔާސަތު. ސަރުކާރުން ފަންވަތް ކޮންމެ ބިލެއް އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ހިތްވަރުދޭ ޤާނޫނު ނަގާފައި ފާސްކުރަނީ. ނޫން. އެހެންވެ ނޫން ދަނީ. މިހަރަ އަންނަ ބިލުގައި ވަކިކުރުމުގެ ދައުލަތުގެ އިޤްތިޞާދީ ދެންނެވި ފަހު ދައުލަތުގެ އިޤްތިޞާދީ ދެންނެވި ފަހު ކޮމިޓީތަކުގައި ހިފެހެއްޓިފައިވަނީ. މި އަންނަ ބިލުތައް އަންނާނީ އެކަމާ ގުޅޭ ހުށަހެޅުމެއް؛ މި މަޝްވަރާގައި ބަދަލު ޖަހާފައި. ނަމަވެސް މަޝްވަރާގެ ދެންނެވި ދައުލަތުގެ ރައްޔިތުންގެ ދަނޑުވެރިކަމަށް މިކަން ގޮތުން ބޭނުންކުރަ މި ބިލުތަކުގައި ފަރާތްތަކުން އެ ބިލުތަކާ ގުޅިގެން ދެވަނަ ކޮމިޓީތަކަށް މި ކަންކަން ނިންމާނީ. އެ ނިންމާ ނިންމުމުގައި މި ދައުރުގައި ކޮމިޓީ ހިނދާ ގުޅުން ފަރާތްތަކުން އެ ކޮމިޓީތަކަށް ގެންނަވާ ޖެހޭނެ. މިއީ އަދި ހަމައެކަނި އެކަނި މިއަދު މި ފަރާތް ކޮމިޓީތަކަށް ވެސް ފާސްކުރާނީ ނޫން ސަރުކާރުން މި ބިލު ފަހުން. ހުށަހެޅުއްވި ގޮތަށް ފަރާތްތަކުން ގުޅިގެން، އަޅުގަނޑުމެންގެ ޖަލްސާއެއް، މި މަޝްވަރާ ކަނޑައަޅަން ޖެހޭނީ. މިއީ ހުރިހާ ހިސާބު ކަމެއް ބަލައި، އެކަމާ ގުޅުން ފަރާތްތަކުން ގޮސް، އެ ބިލުތަކުގެ ލަފާ އިދާރާތަކާ، އެ ބިލުތަކުގެ މަސްލަހަތު ހުށަހެޅުން އެކަމާ ވަރަށް ބޮޑު ދެކޭ ޚިޔާލުތަކަށް ފަރާތްތަކުން މިކަން ދެވޭ. އެކަމަކު މިއަދު އެ ބިލުތަކުން މި ދައުލަތުގެ ފަރާތްތަކާ މިދެއް ހުށަހެޅުމަށް ދިމާވާ ބިލު ވިދާޅުވަނީ. ހަމައެކަނި ބިލު މި ބިލުގެ ފަރާތްތަކުގެ ކަމާ ބެހޭ އެބޭފުޅުން މަޝްވަރާކޮށްގެން ނުވާނެ. މަޝްވަރާކުރުމަށްފަހު ހުށަހެޅުން މި ޖަހާ ދަފުތަރު ގުޅޭ ފަރާތްތަކާ ގުޅިގެން. އެބޭފުޅުން ހާޟިރުވެ ބޭފުޅުންގެ ބަދަލުގައި ހުށަހެޅުއްވި ފާހަގަކުރަން. ޖަވާބުދާރީ ކަމުގެ ފުރިހަމަ އިތުރަށް ރައްޔިތުން ދިރިއުޅޭ ގަވާއިދު މިއީ ވެސް. މި ގަވާއިދު ވެސް އަންނަނީ

ބަދަލުވެގެން. އެ ބަދަލުވެގެން މި އަންނަނީ ދުނިޔޭގެ ގޮތަށް އުޅެއުޅެ މަޝްރޫޢުގައި ތަރައްޤީވުމާ ގުޅުން ހުރި ގޮތަށް، އެ ތަރައްޤީވުމަށް ފަސޭހަވާނެ ގޮތަށް. އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ؛ ރާއްޖޭގެ ޖީޑީޕީއަށް ދަށްވަނީ ރާޅު ނުވަތަ ނިސްބަތަކީ 98.2%. އެހެންވީމާ، މިއީ މިކަން ދެމެހެއްޓެނިވި މިކަން އިތުރަށް ފާހަގަކޮށް، ބޭރުން މަސްއަލަ ޖެހުނީމާ ސަލާމަތް ފަސޭހަ ތިލޮފާ ތަރައްޤީވުމަށް ޖީޑީޕީއަށް ދަންނަ ބަޔަކަށް ހަދަން އެބަ ޖެހޭ. މިކަން ކުރެވޭނީ މި ދައުރުގައި ގޮތަށް އެއްވެސް ހާލަތެއްގައި އެ މިހާ ކުރިއެރުމެއް އަދި އިތުރު އެ މިހާގެ ހުރި ކަމާ، އެ މީހުން ނުކުންނަ ނުކުތާގެ ތަފާސީލުތަކާއި ނުވަތަ އެ މިހާ ހުރި ތަފާތު ސަރަހައްދުތަކުގެ ސިޔާސަތު ނުކުތް، ތަރައްޤީ ފިޔަވަޅު ޤާނޫނީ ވިޔަފާރި އެއް ތަރައްޤީއެއް އޮތީ އެއްވެސް ބައެއްގެ ބައިވެރިވުމެއް ނެތި. މި ބަޔަކު ކޮންމެހެން ބަޔަކަށް ފަސޭހަކަމާ އެކު ހަނގުރާމަ ކުރާ ނުހުރެ ތަރައްޤީވާނީ ކަމުގައި ގޮސްފައިވާ ސަރުކާރެއް ނަގާފައި ކޮންމެވެސް ތަރައްޤީ އެ އެއް ކުރާ ވާހަކަ. ކޮޕް-ސާޑީގެ ސަރުކާރު ކަރަސްޓް ބައެއް އެ ސިޔާސަތު އަންނަނީ ދޭ ކަމަށް. އެހެންވީމާ، ސަރުކާރުގެ އަމާޒަކީ ތަރައްޤީކުރަން ފުދުނު ގުޅުމާ ކޮންމެހެން. އެއްވެސް ހާލަތެއްގައި މި އެކުގެ ޓޫރިޒަމް ވަކި ދުއްސަރުނެތި، ފަށުގޮތުގޮތުގައި ތަރައްޤީއެއް ބަލައިގެން ގަނޑު ގަވާއިދު ނެތިން. ކޮންމެ ދަރުމަ ތަރައްޤީކުރަން ބައެއް އަންނަނީ ކޮށް ފާހަގަ. ވަކި ރާއްޖެއަކާ ތަޢުލީމީ ދާއިރާއާއި ގުޅިގެން ކޮށް ތަރައްޤީ ކޮންމެ. އޭގެ ތަރުގެ ސަރުކާރުން ކުރަމުން ކުރިޔަށް. ދަން މިހާ އެއްބާރު މި ތަރި ހުރަހަކަށް ބަދަލުކުރާ މަސައްކަތްތަކުގެ ގުރޫޕުތަކާއި މެދު ސިޔާސަތު، މި ސަރުކާރުން ކުރީ ޝާމިލް މި ރާއްޖޭގައި ސިވިލް ސަރވިސް މުވައްޒަފުން ކުރުމުގައި ވިސްނުން، ސަރުކާރުން ކަރުގައި ވިސްނުން، ޕްރައިވެޓް ކަރުގައި ވިސްނުން، ބިލްޑިންގ ކަރުގައި ވިސްނުން އަދި ހަމައެހެންމެ، ކޮންމެ ކަމެއްގެ ރަށްތަކުގައި ވިސްނުން، ޖީޑީޕީ-ޓީގެ ފުރުޞަތު ކަރުގައި ވިސްނުން ދިވެހި ކޮންމެ ތަރައްޤީކުރަން ބިލްޑިންގް އަސާސީ މިންވަރަށް ވެސް ވާގި ވެސް ތަރައްޤީ އަދި ގަނޑު ވެސް ގާއިމު ވަޒީފާ ރާއްޖެގެ ބިލްޑިންގް، ޕްރައިވެޓް ގުރޫޕްތަކާއި، ސަރުކާރުންނާއި މިހާ ގޮތަށް ހާލަތު ރީތިކުރާ ޕްރޮޖެކްޓުތަކާއި ގުޅުވައިދީ ވަރަށް ދެރަޖެއަކަށް އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީގެ ފުރުޞަތުދީ އަދި ސަރުކާރުން އިސްކަންދެނީ އެބަ ދުއްވާ ކަންކަން ބަރޯސާވުމަކީ. އަމިއްލަ ފުރުސަތު ވެސް، މި މަސައްކަތްތަކަށް އިޤްތިޞާދީ ފުރުސަތު ވެސް، އަމިއްލަ ވެސް މި އެކުރި ބިލްޑިންގްތައް ވެސް ދާން އެބަ ޖެހޭ، ފުރުޞަތުތައް ވެސް ދާން ޖެހޭ، އިންސާނަށް ވެސް ދާން އެބަ ޖެހޭ، މުސާރަ ވެސް ދާން އެބަ ޖެހޭ. އެކަންކަން ކުރުމަށް ބާކީ މި ގެއްލުން މި އަންނަ ބަދަލުވެގެން މި ގޮތުގައި. މާލޭގައި އިޤްތިޞާދުގެ ގެއްލުން ދިމާވެފައި ހުރި މިގޮތަށް ކޮންމެ ކަމަށް ބައްލަވާ ގެއްލުން ބަޔަކު މަސައްކަތްކުރާ އިދާރާ، އަސްލަކީ ބިލްޑިންގ މިއަދު މި ފިނޭންސް ބިލްޑިންގް ބަދަލު ހޯދިދާނެ. ކަރުދާސް ވާހަކަތައް. ކުރަން ޖެހޭ. އެކަމަ ބޭނު ބަދަލުވެފައި ދާން ޖެހޭ އެއް ބަޔަކު ބިލްޑިންގް. އަމިއްލަ ވެސް ގެއްލުނު ވާހަކަ. ތަރައްޤީ އެކުލަވާލުމުގެ ރާއްޖެއަކަށް ބަޔަކު ބާނީ ދާން ޖެހޭ. އެހެންނަމަވެސް، މި ގެއްލުން ފައިސާ ހޯދުމަށް ބަލައި ކުރަން ކޮންމެ ބަދަލުވެފައި ކަމެއް އެކު އެކަމާ ބޭނުން ދެކެވޭ ވެސް މި ބަލަން. ގެއްލުން ނިމިގެ ފައިސާ އަކަން، ނުވަނަ ފައިސާ އަކަން އިޤްތިޞާދީ ބިލްޑިންގް ގެއްލުމުގެ

ކުރިއަރުވައި ބިޑްކުރުންނަށް ރަސްމީގޮތުން ކަމުގައި ވިޔަސް ވަކިން ހާއްސަ ޕްރޮޖެކްޓެއް އެޅިގެން، އެތަނުގައި ބިޑްކުރުންގެ ބޭސް ސިޓީއެއް ގައިޑްލައިންތަކުގެ، އެ ރަށުން ލިބޭ އާމްދަނީން ބިޑްކުރުންގެ މުސާރަ ބޭނުންކުރެވޭތީ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ދަރިންނަށް ހުނަރުވެރިކުރުމުގެ މިއަދުގެ ސަރުކާރުން މި މަސައްކަތްކުރަނީ. މިއީ ހަޤީޤަތެއް. މިކަންކަމުން ދެކޮޅަށްހަދާފައިވާ ވެސް މި ބަދަލުވުން. ކުރަސްއަޅުއްވައި ވެސް މި ބަދަލުވުން. މިއިން ކޮންމެ ކަމަކާ ދޭކޮޅަށް ވޯޓުދޭއްވައިފި ވެސް މި ބަދަލުވުން. އެކަމަކު ހަމަ އެންމެ ހަނދާނަކީ މި ދައުލަތަށް ހިތާމައިގެ ސަބަބު. ހަމަގައިމު އެއް ތަކެތި ބެލުމަށް ނޭދެ.

ހަގީގަތަކީ އެހެ ދެންނެވޭ ހުއްޓުނު ސަތޭކަ ވެސް. އެއީ ނިކަމެތި ކުއްޖެއް ވިޔަސް، ދަރިކަލުން ކުއްޖެއް ވިޔަސް، ގުދުރަތުގެ ހަމަހަމަކަން އެހެ ދެއްނެ. ހުއްޓުނުހަރަކާތް. އިޖުތިމާއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރުކާރުން މި ކުދި މަސައްކަތަށް މި ބަޔަކުގެ ތަރުތީބުގެ ދުވަހަކުން ނަތީޖާއިރުން. ހަމަހަމަ އުސޫލުން ގެންގުޅުން. ވަކިން ހުއްޓުނުހަކަން ބަޔަކުގެ ތަރުތީބުގެ ބައިވެރިކަން ދެމެހެއްޓުމަށް ވަކި ސަރުކާރުތަކުން ނަގައިގެން ވަކި ހުއްޓުނު ކަމުގައި ސަރުކާރުގެ ޚިޔާލާއި ޚިދުމަތްތަކާ އެކު ސަރުކާރުންނެވެ. ދިގުގަޑި ދުވަހު ދުވަހުގެ އެންމެ މަތީ މުސްތަޤްބަލުގެ، އިންސާނީ ޙައްޤުތަކާއި، ހިމާޔަތާއި، ކުއްލި ޙާލަތްތަކާއި، އެކުލެވޭ އަޅުގަނޑުމެންގެ ތަރައްޤީގެ ޤާނޫނީ ނިޒާމާ، ސިޔާސީ ހާލަތު ދިމާލުން ސަލާމަތީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ބަރާބަރު ކުރިއެރުމެއް؟ އެކަން އެންމެ ބޭނުން ވަކިން މި ދައުލަތުގެ އިންސާފު، އެ ކަމަކަށް އެންމެ ބޭނުން ދައުލަތުގެ ސަރުކާރުގެ އަޅުގަނޑު ދާޚިލީ ބޭނުމަށް އަދި ސަރުކާރު.

ބޭއްވުން! ދައުލަތުގެ ޤާނޫނީ ދިފާއު. ދިވެހިން ބޭނުމީ މަސްއޫލިއްޔަތު ހެދުމަކީ ގާތުގައި ތަރައްޤީގެ އެކި ހިސާބުތަކުން ދައުލަތުގެ ޤާނޫނީ ދައުލަތަށް، އެ ހުނަރުވެރި ދައުރުގައި، އެ ބާރުތަކުގެ އިޖުތިމާއީ އިޤުތިޞާދީ އެ ބާރުތަކުން އެ ކުރިއަށް ދައުލަތުގެ އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރުކާރުން. އިޖުތިމާއީ ތަރައްޤީގެ ތަރުތީބުގެ ވަރަށް އިސްލާމީ ޤާނޫނީ ދައުލަތް. މިއީ އޭގެ ނިޒާމެއް ސިޔާސީ ވާހަކައިން ދައުލަތަށް ވެސް ދައްކާ. މިއީ މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން މިއަދުގެ ދައުލަތުގެ ޤާނޫނީ ދާއިރާ. އެހެންވީމާ، އެއްވެސް ހާލަތެއްގައި މިތަނުން ބެލުން އަޅުގަނޑު މީގެ ޚާއްޞަކޮށް ސަރުކާރުން ވަކި ގޮތަކުން އެ ބިލުން ނިންމުމުގެ ބާރު ނެތުމުގެ ޒިންމާ ނޫން. އަޅުގަނޑުމެން އަސާސީގައި މިއީ. އަޅުގަނޑު ޤާނޫނީ ބިލުން މި ބިލަށް ދިވާކަރީ ގެނެސްދީ ހިތާމަ ހިތާމަ ފުރުޞަތު، މިކަމާ ގުޅުން ހިތާމަ ހިތާމަ ފުރުޞަތުތަކެއް، ކުރީގެ ވަޒީފާތަކުން ކުރުމުގެ އާރުލަސްކޮށްގައި ދައުލަތުގެ ޤާނޫނީ ބާރުތައް ބެހެއްޓުން ވެސް ގެންނަން. އެކަން ވެސް އޭރު އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރުކާރަށް، މި ހާލަތުގެ ދައުލަތުގެ ސަރުކާރަށް މިއީ. ގެންނެވުން ބާރު ދައުލަތުގައި ދައުލަތުގެ ޤާނޫނީ ބިލުގެ ވެސް މި ސަރުކާރުން މި ބާރުތައް ދަށުގައި. މި ސަރުކާރުން ބާރުތަކުން މިއީ ކަރުދާހުގެ ބާރުވާ ނަހަނު. ސަރުކާރު ދުނިޔޭ މި ވަނީ ތަރައްޤީގެ ބާރުވާ ކަހަލަ ތަރުތީބުކުރެވުން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ފެށިގެން މި ދަނީ އަދި ސަރުކާރުގެ އިޖުތިމާއީ ކަނޑައެޅި،

ތުރުފާވިޔަކަށް. އެއީ އެންމެ ރައްޔިތުންގެ އަޑު ކަމުގައި ވިޔަސް، އެ އަޑުއައްސަވައި އެ ކަމަށް ޢަމަލީ ސިފަ ގެންނެވުމަށް މަސައްކަތްކުރައްވާ ތަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދަނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ އެއްވެސް ހާލަތެއްގައި ތި ބޭފުޅުން ކަންބޮޑުވެވަޑައިގެން ނުގަންނަވާށޭ. ސަރުކާރުން މި ބިލު މި ތަނަށް ފޮނުއްވުމުގެ މާނައަކީ އަޅުގަނޑުމެން މިއުޅޭ ގޮތަށް ފާސްކޮށްފައި ފޮނުއްވުމެއް ނޫން. އަޅުގަނޑުމެންގެ އަތުގައިވޭ މިއުޅޭ ކޮމިޓީ މަރުޙަލާގައި މިދަތު ހުރިހާ ފަރާތްތަކަށް ގެންގުޅެން އެ ބޭފުޅުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް މި ބިލަށް އިސްލާހު ގެނެސް، ބަދަލު ގެނެސް، މިކަން ވީހާ ވެސް ފުރިހަމަކަމާއެކު ނިންމަވައި، ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ވީހާ ވެސް ރަނގަޅު، ވަކިން ހާއްސަކޮށް މި ބަޔާނުން މަރުޙަލާތަކުގައި ނުވަތަ ބަޔާނުގެ ނިޔަމެއްގައި އެ ފުރުސަތު ނެތް ކޮމިޓީގެ ޗެއަރމަން ކަމަށް ވިސްނެން މި ދާ މަސައްކަތަށް އަޅުގަނޑުމެން ފުރުސަތު ދޭ މަސައްކަތްތަކުގައި ހުރިހާ ފަރާތެއް އެބަ ތިއްބަވާ އެއްބާރުލުމާ ފާހަގަކުރަން މިކަން ފުރިހަމަވެގެންދިއުމަކީ އަޅުގަނޑު އެދޭކަމެއް. އަޅުގަނޑުގެ އެދުމަކީ މި ޤާނޫނީ ތަޢާރުފު އުނގެނުއްވި ހުރިހާ ފަރާތްތަކަށް ދިވެހި ސަރުކާރުން އެ ބޭފުޅުންނަށް ދެއްވި އެއް އެންމެ މަތީ އިސްތިޤްބާލު، ހިމާޔަތް، ރައްކާތެރިކަމާއި، ބިރުވެރިކަމާއި، ދުރުހުރުމުގައި ހުރިހާ ކަމެއް ކަށަވަރުކުރުން. ދެއްވި ފުރުސަތަށް ވަރަށް ބޮޑު ޝުކުރިއްޔާ.

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިހާރު ފުރުސަތު މި އަރުވަނީ މައްޗަންގޮޅި އުތުރު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް މުޙައްމަދަށް.

<u>މައްޗަންގޮޅި އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހުށަހެޅިފައި މިވާ 24/2020، ތަޢުލީމާ ބެހޭ ޤާނޫނަށް ހުށަހެޅިފައި މިއޮތް އިސްލާޙަށް އަޅުގަނޑު ފުރުސަތު ތާއީދުކުރަން ވަރަށް ގިނަ ސަބަބުތަކާ ހުރެ. ހަމަހަމަކަމާއި ފަރާގަތްތެރިކަން ބޭނުންވާ ބައެއް ބޭފުޅުން މި ބިލަށް ވާހަކަދައްކަވަމުން އަދި ސަރުކާރުން ތަޢުލީމީ ދާއިރާއަށް ދެއްވި ހިއްވާ ކުރިއެރުން، ޗެކުރުންނަށް އެއްވެސް ކޮމެންޓްކުރި ވާހަކައާއި ދިރާސާކުރެވި ވާހަކަ ސިޔާސީ ގޮތުން ބަލާލެވޭނެ، ރައްޔިތުންނަށް އޮޅި ގޮތުން ދުވަސް މަދުވާ ވިދާޅުވެގެން އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ ހަމަ ހިތާމަޔާ އެކު ވާހަކަދެއްކެވީ ކުޅިވަރުކުޅެމުންދާ ކުދިން ބައިވެރިވެގެން ކަމަށް. މަޝްހޫރެއްގެ ކުރިއަށްދިޔުމުގެ ކުރީގައި ބަޔަކު އަރައިގަތުމަށް އަޅުގަނޑުމެން ވާހަކަދެއްކުންތަކަށް ބިނާކޮށް. މި ސަރުކާރަކީ ރީތި ހަމަ ސަބަބަކީ ސަރުކާރު އިސްކަމާ. އެއީ އެއް ތަޢުލީމު ހިފާ ފަރިވަރުން. ދިވެހި ރައްޔިތުން ފާސް ތަޢުލީމު ކުރިއަށްގެންދިޔައީ އެއީ ފާސް ބައިވެރިކަމުގެ އެއް ބަޔަށް. އެދި.ޖީ.ޕީގެ ނިމިދިޔަ ދުވަ ވެރިކަމުގައި ހިތަށް ތަޢުލީމަށް ތަސްވީރު ކިޔައިދޭނެ؟ އެހެންވީމާ، ކަންކަންކުރަން ވަރަށް ކަންކަން ކުރިން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަޒަން ބަހަތަ އުނދަގޫ. ޗެކުރުން ތަޢުލީމުކުރުމުގެ އާ ފުރުޞަތުތަކެއް

ފުރިގެން އެ ދިޔައީ. 1.6 ބިލިއަން ރުފިޔާ މަތީ ތަޢުލީމަށް ޚަރަދު ކުރެވިގެން އެ ދިޔައީ. ފަހަރަ ހާސް މީން ސަވާލަ ދަރިވަރުންގެ ވާހަކަ މި ދަންނަވަނީ. ތަޢުލީމީ ސިޔާސަތު ކަންކަންތައްތަކުން މިހުންނާއި ނުވެސް މިހުންގެ ތާރީޚު ފެސް އަޑުއަހަމުން ބަޔަކިޔަން ޖާ ތަޢުލީމުގެ ވާހަކަދައްކާ އިން. ދިވެހި ރާއްޖޭގެ ފުރަތަމަ ފަހަރަށް ދިވެހި ދަރިވަރުންގެ މުގައްރަރު ވިޔަފާރި ކޮށް ބަޔަކަށް އަޑުއަހަމުން އެބަ ޖާ އަނެއްކާ. ސަރުކާރު އެމް.ވީގެ ހަބަރު ސްޓޫޑެންޓް ލޯނުގެ ވާހަކަ ހަމަ ހަމަ ހަބަރެއް އަޑުއަހަމުގެ މި ދަންނަވައިދޭނީ. ހަމަ މިހާރު މި ބަދަލުގައި ލޯނުގެ އިޝްތިހާރު ގެންގުޅުނުހަމަ ފެސް އެންމެ ފުރިހަމަ މި ހަބަރު ބަޔަކުގެ ބަލައިގެން. ސަރު ޖޯޖ އެމް.ވީ ޖަހާފައި ސްޓޫޑެންޓް ލޯނުގެ ހަބަރު ހަމަ ހަމަ ހަބަރުގެ {sun.mv/3884} ބަޔަކުގެ ފެންނަން. ދިވެހި ސަރުކާރުން އިޖުރާޤާ ޢުމުރާނު އެމްޑީޕީގެ ބޭނުމުގެ ހަދައި، އާބަދީގެ އިޖުރާއާއި ވަގުތުގައި، ރައްޔިތުންގެ ވާހަކަ މި ދިވެހި ދަރިވަރުންގެ މުގައްރަރު ލާރި އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުން އެއްބަސްވުމުގެ ހަބަރު އަޑުއަހަމުގެ ނުވާ މި ކަމަށް. ރައްޔިތުން ވާހަކަ ބުނާލެވުނު. ތަޢުލީމު ޑިގްރީ ރަމަޟާނު ކަމަށް ކުރަހާ ކަމަށް ކޮބައިތޯ ކަމެއް. މުސްތަޤުބަލު ދަރިވަރުންގެ އާބާދީ ހަލާކުކުރަން ފާއިތުވި ތަޢުލީމު އުޅުނީ ހިސާބު ކުރާނެ، އާބާދީ ފަރާތުންނަށް ހިސާބު ކުރާނެ ޖަދު-ސްކޮލަރޝިޕް، އަނެއް ކަމަކީ ކަމުގައި މި ވާހަކަ މި ދައްކަނީ ހަމަ ތިން ފަހަރަށް މި ވާހަކަދައްކަނީ.

މި ކަންކަމަށް ރައްޔިތުންނަށް ތިބޭ ބިލުތަކުން. ރައްޔިތުންގެ އަރިހުން މާލިޔަތު އެކުލެވޭ ޖާ. ޖެހޭ ހަމަ ތިބެގެން އެކިއެކި ރަސްމީ ޚަރަދު ވާހަކަ މި ދައްކަނީ. މި ދައްކަނީ ފަރުމާނުގެ އާބާދީ މިތާ ކަމެއްވެގެން ސަރުކާރުން މުސްތަޤުބަލު ލާ ޖާ. 19 ވަނަ 2010ގައި އިސްތިހާރު މަސައްކަތުގައި ޖެހި. މުސްތަޤުބަލު ރައްޔިތުންނަށް، ޑިގްރީގެ ސަރުކާރުން ބިލުތަކަށް މިއަދު ސަރުކާރުން މި ކަމަށް ހޯދަން ނިކުމެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ކަމެއް ހަމަ ކިހިނެއް. ކަން ކަމަށް ބަލާކަށް ކޮބައިތޯ؟ އެ ބަދަލު އަދިއްޔާއަށް ވިޔަފާރި ސިޔާސަތާއި ޖުމްހޫރިއްޔާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބަންޑާރަ ކޮބައި ހާލަތު. މި ތަޢުލީމު ނިޒާމު އެކުލެވޭ އިސްތިހާރު ގައުމުގެ. މިހާ ރައްޔިތުންގެ ދުވަސް ފަހުން ޖެހޭ ހިސާބުގެ ވާހަކަ މި ދައްކަނީ. އެ މިހާރު ބޭނުން ކޮބައިތޯ މި ތަޢުލީމު މުސްތަޤުބަލު ހިނގާ. ދުވަސް މި ހާލަތު ހަމަ ހަމަ ސަރުކާރު އަމަލުކުރުން މިތާ ރައްޔިތުން މަސައްކަތުގައި ނުހުރުމެވެ.

ނުހުރުމަކީ މި ކަމަކީ ވަރަށް ދިނުމަށް. މިއީ ކޮންމެ ވަރަކު. މި ކަމަކީ ނުބައި ކަމަށް ކޮންމެ ވަރަކު. ފުރިހަމަ އަށް ވާހަކަ މި ވާނަ. ދުވަސް ބައްލަވާ! އިޖުތިމާޢީ ރައްޔިތު؛ ދިވެހި ތާރީޚުގައި ފުރަތަމަ ފަހަރަށް ދިވެހި ދަރިވަރުންގެ އިސްތިހާރު މާއްދާއި ދިވެހި މާއްދާ އިޤްތިޞާދީ އެމް.ޑީ.ޕީ ރިޔާސަތުގައި. އެއްވެސް އެއްޗެއް އިޤްތިޞާދީ ބާވަތް މާބޮޑު މުސްތަޤުބަލު އެ ދިޔައީ. ހާލަތު މި ބަދަލުން އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ އެއް ނަ މަސައްކަތް އެބައި ހަމަހަމަކަން ކޮބައިތޯ. ހަމަ ހިނގާނީ؟ މި ކަމަކީ ނުބައި ވަރަށް ހަމަޖެހިފައި އަޅުވާ މި ތަޢުލީމު ރައްޔިތުން، ރައްޔިތުން ހަމަހަމަކަމުން ހުށަހެޅުއްވުން ބިލުގެ ދިމަ އެކި ފުރުޞަތު މި ހަދަނީ. ބަދަލުކުރުން، އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިސްލާމްދީން، މުސްލިމުން. ހިޔާލުފުޅު ތަފާތުވުމަކީ އަދާލަތުގެ ޖާއް. އެކިއެކި ހާލަތު ދިމާވެގެން މިތާ ބޮޑުވެރިންނާއި ދަރިވަރުން އެބަ މިތާ. އިސްލާމީ ތަޢުލީމުގެ ތެރެއިން ވަރަށް ރައްޔިތު މުސްލިމުންގެ އެބަ ހުރި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވޭ. އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ މި ވާހަކަ ނިންމައިލުމުގެ ހުރިހާ ހާލަތެއް ހުރިހާ ބަޔަކު އަޅުގަނޑު

ދަންނަވައިލަން ބޭނުންވޭ. رسول الله صلى الله عليه وسلم މިސްކިތުގައި އިންނަވަނިކޮށް ސަޙާބީ ބޭކަލަކު ވަޑައިގެން ވިދާޅުވިއީ ތިމަންކަލޭގެފާނުގެ ދަރިކަލުން ގެއްލިގެންނޭ މި އުޅެނީ. ދެން މިކަމާ ކަންބޮޑުވެވަޑައިގެން ސަޙާބީ ކިޔަވިދެއްވުމަށް رسول الله صلى الله عليه وسلم އެހެން ސަޙާބީންނަށް ދަންނަވައި އެ ކުއްޖާ ހޯދައިގެން ގެންނާށޭ. ސަޙާބީން ނިކުންނެވި. ބަލާ އިރުގައި މި އުޅުނީ ބަޔަކާއެކުގައި އެ ކުއްޖާ ކުޅެމުންދިޔައީ. ދެން މި ހަބަރު ލިބުމާ އެކު އެބޭކަލަ ސަޙާބީ އަވަހަށް ދުއްވައިގަތީ ދަރިފުޅު ކައިރިއަށް ދާން. ދުއްވައިގަތުމާ رسول الله صلى الله عليه وسلم އަޑުން ގޮވާލެއްވި. ވިދާޅުވީ އަންނާށޭ. ގޮވާލެއްވުމުން ވިދާޅުވީ؛ ދެން ސަޙާބީ ބޭކަލުން ވަރަށް ކަންބޮޑުވެވަޑައިގެންފި، އޭރު ދަރިފުޅު ތިބި ދުވަސް ފެއްޓި ގެއްލިގެން. އެކަމަށް ވަޑައިގަންނަވަނިކޮށް އަތްޕުޅާ މި ގޮސްސެވީ. ވިދާޅުވީ، ދަރިފުޅުގަން "ދަރިފުޅާ"އޭ ނުކިޔާތީ. ނަމުން މުހައްމަދުކަމަށް. ދެން މި ވަޑައިގެންނެވީ. އެހެމަނުވަޑައިގަންނަވާތީ މަސް ބޮޑުއޭ؟ رسول الله صلى الله عليه وسلم އެހިވަޑައިގަންނަވާ އެ ބަލާގައި ވަނީ ކޮން ކަމެއް، ބޭނުމީ ކަމެއް، ކޮބާ ކަމެއް އެބަ ދިމާކޮށް. ބޭނުމީ ދަރިފުޅާ "ދަރިފުޅާ"އޭ ކިޔުމަށް އެހެން ކަމެއްގެ ހަމައެއް ހޯދާފައިވާ ނަމުން ކިޔަން މި ދުވަހު. ވިސްނަވާ ބަލާލު ހުރިހާ. އެހެންވީމާ، މިހާރަކީ ނަމުގެ އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ދެކިއްޖެ ބަލަން. އިސްލާމްދީނުގައި ކުރެވޭން ކަންތައްތަކާއި ހުރި. އަޅުގަނޑު ނަންނަމަވާން މިގައި ހޮވި-ސްކޫލުން ފެށި ނަގާއިޒް ފައިދާ ނަގައިލާން މިހަކާ ތިބެދާން. މިހަކާ ގޮތަކް ވަގި ހަރައިލާއިދީ އަޅުގަނޑުމެން ވަގި ނުވިއްކަނުވީތޯ؟ ނާ ހަރައިލާއިދީ ފާޚިސްކަރުދު ނުވިއްކަނުވީތޯ؟ މި ކަހަލަ އިމްތިޙާނުވާ ފާހަކަ ދެން މަޖިލީހުގައި ތިއްބަވައިގެން ފުރުޞަތު ދެއްވަމުން މި ކަމަކާށް ދިނުމަށް. މި ހުރިހާ ކަމެއް ގޮތުގެ އެކުވެރި ވާހަކައާއި މަސައްކަތާއި ހުރި އާސަންދަ ހޯދުމަށް ބޭނުންވޭ. ގެއްލުވާލެވުނު ރައްޔިތުން ގޮތުގެ މަސައްކަތާއި ހުރި ޙަޤީޤަތް ދެނެގަތުމަށް، އެއްބަސްވެފައި ވާނީ ވަރަށް ހަރުދަނާ ބަސްތަކާއި ސަލާމަތީ އެކަން މިހާރު ދެން ވަރަށް ފަސޭހަ ވެއްޖެ. ވަރަށް ދެރަ އިސްކޫލެއް. މި ކަހަލަ އުފާވެރިކަމެއް ފާހަގަކުރަން އެބަ ބޭނުންވޭ. މި ސަރުކާރުން ހާއްސަގެ އެދެވޭ އަޅުގަނޑު މި ކަމަށް މަސައްކަތް ކުރެވިފައި ވާ ތަކުރާރު ނިކުމެވޭނެ. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިސްލާމިކް މިނިސްޓަރަށް. އާދެ! މިހާރު މިއަދުގެ ހުސްވަގުތުކޮޅުގެ ގަޑި ޖެހިއްޖެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މިހާރު ގަސްތުކުރަނީ ދިރިހުރި މީހުންގެ ހުސްވަގުތުކޮޅަށް ދާން. އަޅުގަނޑުމެން އެނބުރި މަސައްކަތަށް އަންނާނީ އެގަނޑި ޖެހުމުން. ޝުކުރިއްޔާ އިސްލާމިކް މިނިސްޓަރުގެ ޙާޟިރުވެވަޑައިގަތުމަށް.

{ހުސްވަގުތުކޮޅު: 10:30 އިން 11:00 އަށް}

(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ؛ މަޖިލީހުގެ ރައީސް އަބްދުއްރަޙީމް އަބްދުﷲ)

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

بسم الله الرحمن الرحيم. މި ދަންފަޅީގެ މަސައްކަތް ފަށާނަން. މި ދަންފަޅީގައި އަޖެންޑާ ދާނީ ކޮމިޓީން ހުށަހަޅާ ކަންކަމަށް.

7. ކޮމިޓީން ހުށަހަޅާ ކަންކަން

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

7.1- ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 102 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ކަނޑައަޅަންޖެހޭ މުސާރައާއި އިނާޔަތްތަކުގެ ތެރެއިން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް ލިބިދޭ މުސާރައާއި އިނާޔަތްތަކާއި، ވަޒީރުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނަށް ލިބިދޭ ކާރުކޮޅުތަކުގެ އިނާޔަތްތަކާއި، އަދި ރަށު ކައުންސިލަރުންނަށް ލިބިދޭ އިނާޔަތްތައް މުރާޖަޢާކުރުމުގެ މަސައްކަތް މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީން ދިރާސާކޮށް ނިންމި ގޮތުގެ ރިޕޯޓް. މި ރިޕޯޓް މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވާނީ މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ މެންބަރު، ފުނަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު މަމްދޫހް.

ފުނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު މަމްދޫހް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދު 120 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގެ 10 ވަނަ ނަންބަރުގައި ވާ ގޮތުގެ މަތިން މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކުގެ ތެރޭގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ކަނޑައަޅަންޖެހޭ މުސާރައާއި އިނާޔަތްތައް ކަނޑައެޅުމުގައި މަޖިލީހަށް ލަފާދިނުމާއި، މުސާރަތައް ކަނޑައެޅުމުގައި ކަމާ ގުޅޭ އުސޫލު ކޮމިޓީތަކުގެ މަޝްވަރާ ކުރުން ހިމެނޭ. އެގޮތުން މި ރިޕޯޓަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 102 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ކަނޑައަޅަންޖެހޭ މުސާރައާއި އިނާޔަތްތަކުގެ ތެރެއިން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް ލިބިދޭ މުސާރައާއި އިނާޔަތްތައް، ވަޒީރުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނަށް ލިބިދޭ ކާރުކޮޅުތަކުގެ އިނާޔަތްތަކާއި އަދި ރަށު ކައުންސިލަރުންނަށް ލިބިދޭ އިނާޔަތްތައް މުރާޖަޢާކުރުމުގެ މަސައްކަތް މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީން ދިރާސާކޮށް ނިންމި ގޮތުގެ ރިޕޯޓް. ކޮމިޓީން މި ރިޕޯޓް ދިރާސާކުރަމުން ގެންދިޔަ އިރު، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 102 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ކަނޑައަޅަންޖެހޭ މުސާރައާއި އިނާޔަތްތައް ލިބޭ ފަރާތްތަކަށް މިހާރު ލިބެމުންދާ މުސާރައާއި އިނާޔަތްތަކުގައި ފަރަގުތަކެއް ހުރިކަން ފާހަގަކުރެވިފައިވޭ. އެހެންކަމުން، އެފަދަ މަގާމުތަކަށް ލިބެމުންދާ މުސާރައާއި އިނާޔަތްތަކުގެ ފަރަގުތައް ކުޑަކުރުމުގެ ގޮތުން އެ މުސާރައާއި އިނާޔަތްތަކަށް މުރާޖަޢާކުރުމަށް މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ ދުށުގައި މަޝްވަރާކުރުމަށް ފަހު، 21 އޮކްޓޫބަރު 2026ގައި ބޭއްވި މި ކޮމިޓީގެ 24 ވަނަ ބައްދަލުވުމުން ހާޒިރުވި، ވޯޓުގައި

ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަޣުލަބިއްޔަތުން ނިމުނު. އެގޮތުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް މުސާރައާއި އިނާޔަތްތަކުގެ ގޮތުގައި މި ލިބޭ ޖުމުލަ ހަތްދިހަ ތިން ހާސް އެއް ސަތޭކަ ފަންސަވީސް ރުފިޔާ މިއީ މަޖިލީހުގެ ނައިބު ރައީސަށް ލިބޭ މުސާރައާއި އިނާޔަތްތަކަށް ވުރެ ކުޑަ އަދަދަކަށް އެޑްޖަސްޓްކޮށް ފާސްކޮށްދެވުނު. އަދި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރަކަށް މުސާރައާއި އިނާޔަތްތަކުގެ ގޮތުގައި މިލިބޭ އަދަދަށް ވުރެ ފަސް ކުޑަ އަދަދަކަށް އެޑްޖަސްޓްކޮށް ފާސްކޮށްދެވުނު. އެހެންކަމުން، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސްގެ އިނާޔަތްތައް މުރާޖަޢާކުރުން، ހާއްސަ އެލަވަންސްގެ ގޮތުގައި ވަކި އަދަދެއް ކަނޑައަޅައި، މުސާރަ އިނާޔަތްތަކުގެ ގޮތުގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް، ނައިބު ރައީސަށް ވުރެ އިތުރަށް މުސާރަ ލިބޭ ގޮތަށް ހާއްސަ އެލަވަންސެއް އިތުރުކުރުމަށް ކޮމިޓީން ކަނޑައެޅުމަށް ވަނީ ނިންމައިފައި. މި ބަދަލާ އެކު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސްގެ މުސާރައާއި އިނާޔަތްތަކުގެ ޖުމުލަ ގޮތުގައި އަހަރަކަށް މިލިބޭ ޖުމުލަ އަދަދަށް ވުރެ އިތުރަށް މި ހަރަދުވަނީ ދެ ލައްކަ ފަސްދޮޅަސް ހަތަރު ހާސް ރުފިޔާ. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މުސާރައާއި އިނާޔަތްތައް ކަނޑައެޅުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ކަނޑައަޅައިފައި ވަނީ އެހެން ހާއްސަ ފުރުޞަތުތަކާއި ތަފާތުތައް. ނަމަވެސް، އެހެން ކަމެއް އާ މުސާރައާއި އިނާޔަތްތަކުގެ އިސްތިސްނާތަކުން ގެންނަންޖެހޭ ބަދަލުތަކަށް ބަލާ އިރު، ވަޒީރުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނަށް ދިރިއުޅުމަށް މުސާރައާއި ދެ ސުމެއް ދޭ ދުރުވުމާއި ވުރެ ދަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނަށް މުސާރައިން ވަޒީފާއެއް މުސާރައާއި އިނާޔަތްތަކުގެ ބޮޑު ބައެއް، ވަޒީރުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނާ ބެހޭ ވާހަކަތަކާއި އަދި ވަޒީރުން ވަޒީރުންނަށް، ޤާނޫނީ ވަޒީރުން، ޑެޕިއުޓީ ވަޒީރުން، ޕްރެސިޑެންޓް އޮފީހުގެ މަޤާމުތަކާއި ދައުލަތުގެ މުސާރައާއި އިނާޔަތްތަކާއި މުސާރައާއި ވަޒީފާގެ ދަރަޖަ، ޑިޕާޓްމަންޓުތަކުގެ މުސާރައާއި ވިޔަފާރި އުސޫލާއި ހިމެނޭ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ވަޒީރުންގެ މުސާރައާއި ގުޅުންހުރި، ފަރާތްތަކުގެ މުސާރައިގެ މާލީ ހިސާބުތަކާއި ވަކިން ހުށަހެޅުމަށް ތާއީދުކުރުމަށް ފާސްކުރަނީ ކަމަށް ވަޒީރުންގެ މާލިއްޔަތާއި ބެހޭ ކޮމިޓީއިން ނިންމައިފައިވާ ގޮތް. އެހެންކަމުން، ވަޒީރުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނަށް ތަފާތު ކުލާސްތަކެއްގެ ފާސްކުރުމުގެ ބޭނުމަކީ މެންބަރުންގެ ގުޅުވައިގެން ކަނޑައަޅާފައިވާ މުސާރައިގެ ދަށުން ކުރެވިފައިވާ. ދިވެހި ދައުލަތުގެ ވަޒީފާގެ ދަރަޖަ ކަނޑައެޅުމަށް ދައުލަތުގެ އޮފީސްތަކުގެ މި މުސާރަ ދޭނެ ދަރަޖައެއް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޮމިޓީން ވަނީ ނިންމާފައި. ފާސްކުރެވިފައިވާ ފަސް ދޮޅަސް ހާސް ރުފިޔާ. އަދި ވުރެ އިތުރު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސްގެ ޖުމުލަ ދެ ލައްކަ، އަދި އިތުރު މިތުރަށް ހިމެނޭ ވަޒީފާގެ ދަރަޖައިގެ މިންވަރާއި ގުޅުވައިގެން ކަނޑައެޅުނު. ދިވެހި ދައުލަތުގެ މުސާރައާއި އިނާޔަތްތައް ބަލާފައި ވާނަމަ ބައެއް ކުލާސްތަކުގައި ހިމެނޭ ޕްރެސިޑެންޓަށް ލިބޭ މުސާރައާއި އިނާޔަތްތަކުން ގިނަ ބައިވަރު ދައުލަތުގެ ހާއްސަ ޙަވާލާއިން ފާސްކުރެވިފައިވާ. އެގޮތުން ސިޓީ ކައުންސިލްތަކުގެ ޑިރެކްޓަރުން މުސާރައާއި އިނާޔަތްތަކުގެ ޖުމުލަ ސާޅީސް ހާސް ރުފިޔާ މިއީ، ޑިޕާޓްމަންޓުގެ ޑިރެކްޓަރުން މުސާރައާއި އިނާޔަތްތަކުގެ ޖުމުލަ ސާޅީސް ހާސް

ފަސް ސަތޭކަ ރުފިޔާ ލިބޭ. އަދި ސިޓީ ކައުންސިލުގެ މެންބަރުންނަށް މުސާރައާއި އިނާޔަތްތަކުގެ ގޮތުގައި ޖުމުލަ ތިރީސް ފަސް ހާސް ރުފިޔާ ލިބޭ. ނަމަވެސް، ރަށު ކައުންސިލުގެ ރައީސަށް މުސާރައާއި އިނާޔަތްތަކުގެ ގޮތުގައި މިހާރު ލިބެނީ ޖުމުލަ ފަންސަވީސް ހާސް ފަސް ސަތޭކަ ރުފިޔާ. އަދި ރަށު ކައުންސިލުގެ ނައިބު ރައީސަކަށް މި ލިބެނީ ވިހި ހާސް ރުފިޔާ. އަދި އޭގެ އިތުރުން ރަށު ކައުންސިލު މެންބަރަކަށް މުސާރައާއި އިނާޔަތްތަކުގެ ގޮތުގައި މިހާރު ލިބެމުންދަނީ އަށާރަ ހާސް ރުފިޔާ. މީގެ އިތުރުން 1 ނޮވެންބަރު 2025ގައި ދައުލަތުގެ ޕޭ ފްރޭމްވޯކް ކައުންސިލުތަކުގެ މުވައްޒަފުން ރިޖުކަރުމާ ގުޅިގެން ކައުންސިލުތަކުގެ މުވައްޒަފުންގެ މުސާރަތަކަށް އައި ބަދަލުތަކާއި އަލަށްފައިވާ އިރު، އެ ބަދަލާ އެކު ރަށްރަށުގައި ރައްޔިތުން ކަންބޮޑުވުން ހިންގުމަށް ރައްޔިތުން އިސްތިޢުފާދެމުންވާ ކައުންސިލަރުންގެ މުސާރަތައް ކައުންސިލުތަކުގެ ބަޖެޓް މަގާމުތަކުގައި ތިއްބެވި އިދާރީ މުވައްޒަފުންގެ މުސާރައަށް ވުރެ ދެރަކަން ކޮމިޓީގެ ސަމާލުކަމަށް ގެނެސްދެއްވާ. އެހެންކަމުން، ރަށު ކައުންސިލުތަކުގެ ރައީސުންނާއި ނައިބު ރައީސުންނާއި އަދި ރަށު ކައުންސިލުގެ މެންބަރުންގެ މުސާރައާއި އިނާޔަތްތައް މުރާޖަޢާކުރުމަށް ފަރު ކޮމިޓީން ނިންމަވައި، ރަށު ކައުންސިލުތަކުގެ ރައީސުންނާއި ނައިބު ރައީސުންނާއި އަދި ރަށު ކައުންސިލުގެ މެންބަރުންނަށް މިހާރު ލިބެމުންދާ މުސާރައާއި އިނާޔަތްތަކުގެ އިތުރުން ސަރުކާރުން އެލަވަންސެއްގެ ގޮތުގައި ފަސް ހާސް ރުފިޔާ އިތުރުކުރުމަށް ކޮމިޓީން ފާސް ނިންމަވައިފައި. އަދަދަށް އިތުރުކުރުމުން ސަރުކާރުން އެލަވަންސާ އެކު ރަށު ކައުންސިލުގެ ރައީސްގެ މުސާރައާއި އިނާޔަތްތަކުގެ ގޮތުގައި ޖުމުލަ ތިރީސް ހާސް ފަސް ސަތޭކަ ރުފިޔާ ލިބޭގޮތަށް އިރު، ރަށު ކައުންސިލުގެ ނައިބު ރައީސްގެ މުސާރައާއި އިނާޔަތްތަކުގެ ގޮތުގައި ޖުމުލަ ފަންސަވީސް ހާސް ރުފިޔާ ލިބޭގޮތަށް. އަދި ރަށު ކައުންސިލުގެ މެންބަރަކަށް މުސާރައާއި އިނާޔަތްތަކުގެ ގޮތުގައި ޖުމުލަ ތޭވީސް ހާސް ރުފިޔާ ލިބޭގޮތަށް. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން މުސާރައިގެ އޮނިގަނޑުން ހުށަހަޅާފައިވާ ބަދަލުތަކާ އެކު މުސާރަ އިނާޔަތްތަކަށް ލިބިދިނުމަށް ހުށަހަޅާ ބޮޑުތަކާ މި ރިޕޯޓު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ފާސްކުރާ ދުވަހުން ފެށިގެން. ވީމާ، މި ރިޕޯޓު މުޅި ގޮތުން ނިންމައިދެއްވުމަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 120 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގެ 12 ވަނަ ނަންބަރުގެ ދަށުން އަރުވަނީ މި ރިޕޯޓު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ތަޅުމަށް ހުށަހަޅަން. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މި ރިޕޯޓަށް ބަހުސްކުރެއްވުމަށް ކަނޑައެޅިފައިވަނީ ޖުމުލަ އެއް ގަޑިއިރު. އެއީ ޕީ.އެން.ސީ 38 މިނެޓް، އެމް.ޑީ.ޕީ 9 މިނެޓް، އެމް.ޑީ.އޭ 3 މިނެޓް، ޖުމްހޫރީ ޕާޓީ 3 މިނެޓް، އެމް.އެން.ޕީ 3 މިނެޓް، ވަކި ޕާޓީއަކަށް ނިސްބަތްވެވަޑައިނުގަންނަވާ ކޮންމެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް 2 މިނެޓް. ވާހަކަފުޅުދެއްކެވުމަށް

އުދިވަޑައިގަންނަވާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތު ހުޅުވާލައިދެން. ގަލޮޅު ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މީކާއިލް އަޙްމަދު ނަސީމް.

ގަލޮޅު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު މީކާއިލް އަޙްމަދު ނަސީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިންޑިޕެންޑެންޓް ޗައިމިން. އިންޑިޕެންޑެންޓް ޗައިމިން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ޤާއިމުވެފައިވާ ދި އަހަރު ވީސް ސަރުކާރަށް މި ބަދަލުވެފައި ގެންނަންޖެހޭކަންކަން އެނގޭތޯ. މި ސުޕަރ މެޖޯރިޓީ ޕީ.އެން.ސީގެ މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި ވީސް އަހަރު. އެހެންނަމަވެސް، މިވަގުތު، މި ދަނޑިވަޅު އުއްމީދަކީ ފަނޑިޔާރުންގެ މުސާރަ، ވަޒީރު ބޭފުޅުންގެ މުސާރަ، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސްގެ މުސާރަ، މި މުސާރަތަކާ މި ކުޑަކުރެއްވީ ކޮން ބޭނުމަކަށްތޯ ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ސާފުވާން އެބަ ޖެހޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ކުރައްވާ ކަމަކީ ރަސްމީކޮށް މަޝްވަރާކުރަން ނުފޫޒު ފޯރުވުމަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ރަސްމީ ދަސްތޫރުގެ ވާހަކަ މި ދިން ބާރުގެ ފުރިން ދައުލަތާ ފުރުންދީވެ، މިން ބާރުން މިކަމާ ދެކޮޅަށް މަސައްކަތްކުރަމުން ކުރައްވާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ފުރުޞަތު ނުދޭ. މި ފުރުޞަތު ނުދޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. "އިގަލް ހިލްސް އަޅުޤ" ޤަރާއިތުންތި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިން ބާރުގެ ފުރިން ގަނޑުވަރި. މިން ބާރުގެ ފުރިން ގަނޑުވަރި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ޖީބުގެ ޖެހުއްޓަން. ޖީބުގެ އެންމެ އަޅުއަރަން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ފުރިޔާ، އުއްމީދަވަ ފަސްޖެހިޔާރު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދިފާއީ ބާރުތަކުގެ މިން ބާރު އެކިއެކި ކަންކަމުގައި މިއަދު ކަނޑައަޅައިފި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ދިފާއީ ބާރުތަކުގެ ހަމަޖެހުން ވަނަ ބާރުތަކާދަން އަދުގަސްއުފަން ބޭރު މިއަދު، މިއަދުގެ ދުވަސްއަކީ އުއްމީދު ޗަސްވިސްފުލަން މިވަގުތު މިއަދު ޖޭޑީއާކަނި ހަމަޖެހުން ވަނަ ބޭރުތަކުގައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޢިލްމުގެ ޤާނޫނުގެ ދާއިރާ، ޢުލަމާއިން ދާއިރާ މި ދަސްތޫރުގެ ރައްޔިތުން ވާނަ، މި ދަސްތޫރުން ދިފާއީ ބާރުތަކުގެ ބާރުތަކުގެ ބޭނުން ކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މުޅި ދިފާއީ ދައުލަތް ގަސްތުން. މުޅި ދިފާއީ ދައުލަތް ގަސްތުން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ބާރުތަކުގެ.

މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި ދިވެ ރައްޔިތުންގެ މަސްއޫލު ބާރުތަކުން ބާރުން ދިފާއީ ދައުލަތް މި ޢުމުރުން ބާރުގެ މަޖިލީހުގެ މުސާރަ ކަނޑައަޅައި ނެގުމުގެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަދިވެސް ވީސް ހަމަ އާންމުކޮށް ބާރުތަކުގެ މަސްއޫލު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި މި ދުސްތޫރު. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ވިސްނައިލަން ޖެހޭ. މި ވަގުތަށް ގޮތް ވިސްނައިލަން ޖެހޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ ޖުމްހޫރީ ނިޒާމު ގެނެސް އާއި މަޖިލީހުގެ ނުން. މިއީ ސިޔާސީ ނިޒާމު ގެނެސް އާއި މަޖިލީހުގެ ނުން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއުމުރުން ދިފާއީ ދައުލަތް ބާރުގެ މަސްއޫލު ރައްޔިތުންގެ ދައުރުގައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިކަމާ ދެކޮޅަށް ބަސް ނިކުމެ މީހުން ދެން ރައްޔިތުންގެ ކުރިމަތީގައި މަސައްކަތްތެރިވަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިއަދު މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި މިކަމާ ދެކޮޅަށް ބަސް ނިކުމެ މީހުން ދެން ރައްޔިތުންގެ ކުރިމަތީގައި ވޯޓު ހޯދަން މަސައްކަތްތެރިވަނީ. ރައްޔިތުން ރަނގަޅަށް ޖެހޭނީ މި ބާރުތަކުގެ ދައުރު، އަދިވެސް ގޮވައިލަން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިހާރު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހުޅުމާލެ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޑރ. އަބްދުލް ޝަކޫރިއަށް.

<u>ހުޅުމާލެ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުލް ޝަކޫރު ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސާއި ވައިސްރައީސާއި އަދި ބައެއް ކައުންސިލަރުންގެ މުސާރަ ބޮޑުކުރަން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީން ނިންމި ނިންމުމަކީ، ނިންމި އިރު ވެސް ކޮމިޓީ ދެބައިވެގެން ވެސް އަޅުގަނޑު މިއަކަށް ތާއީދެއް ނުކުރަން. މި ގައުމުގައި މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގައި އެބަ ހުރި ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ޤާ ހާމައިޖާޝަފްގެ މައްސަލަތައް ފުނިޖެހިފައި ވިސް، ހަމަތު ކޮމިޓީގައި އެބަ ހުރި. އެހެންވީމާ، މިގެ އެއްވެސް މައްސަލައެއް ނުނިންމައި ހަމަ ކުއްލިއަކަށް ކޮމިޓީ ހަމަ ފުރުމާ އެކުގައި ހުރަހަރުގައި ބަރާބަރު މިންބާރުގެ ތެރޭގައި މި ނިންމައިދީ. އެހެންވީމާ، މިއީ ހަމައެއް ދިވެހި ރައްޔިތުން ބޭނުންވާގޮތް ކުރާކަމެއް ނޫން. މި މަޖިލީހުން ކުރަންޖެހޭ ރައްޔިތުންގެ ވިސްނާ އެއްގޮތަކަށް ކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތަކަކީ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދިވެހި އެއްވެސް ރައްޔިތަކަށް ބޮޑުކުރުމެއް ނޫނޭ މި ގައުމު މި ހާލަތުގައި ވަޒީރުންގެ މުސާރަ ބޮޑުކުރަން. މަޖިލީހުގެ ރައީސް މުސާރަ ނުވަދިހަ ހަތް ހާހަށް ބޮޑުކުރަން.

އާދެ! ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ހަނދުން، މިއަދު ހަނދުން، އެންމެ ފުރަތަމަ ވާހަކަ މި ދެއްކި ތަޢުލީމާ ބެހޭ ވާހަކަ. ތަޢުލީމީ ދާއިރާގައި ސުވާލު ޓީޗަރުންގެ ރިސޯސް އެލަވަންސް ކަނޑައިގެން ހުދު ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް މ. މުތަލުގެ ޓީޗަރުން ސުވާލުކުރެއްވީމަ ރައީސް ވިދާޅުވީ، ވަގުތީ ވަޒީފާ އެކަން ބޭނުންތަކުރަން ޖާގަ. މިއީ ވިހަޒް 2024ގައި އިނގޭތޯ. މިހާރު ހަމައެކަނި އަހަރު ވީ އ. މަރުކަޒަށް ބައްލާވުން ނުވޭ. މި މަޖިލީހުން ރިޢާޔަތްކުރާ މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީން އެކަން ބައްލަވާލައްވަން އުޅުނީ؟ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ މަސައްކަތްކުރައްވައި އިރު އ. ރިސޯސް އެލަވަންސް އަނބުރާ އިއާދަކުރައްވަން. މިހާރު ހަމައެކަނި އިރު އެކަން ނުކުރައްވާ ކޮށް ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއަދު ސިވިލް ދާއިރާގެ އެމް ކައުންސިލަރުގައި ދިޔަ ކަރުދާހުގެ މުސާރަ، މަސައްކަތްތެރިންގެ މުސާރައަށް ވުރެ ކުޑަވެއްޖެ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި މަސައްކަތް ބައްލަވައި ނުކުރޭ. އެކަމަށް ހުށަހެޅުމަށް ވިފާ ތާއީދުވާކަށް ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިއްޔެގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ސަރުކާރު މަސްއޫލިއްޔަތު މިންވަރު ބަލާ ކާކުތޯގައި ވެސް އ. ވާހަކަ މި ދެއްކި. މިގެ އެއްވެސް މަސައްކަތަކަށް ބައްލަވައި ނުކުރެވޭ އެއް މިންޖު ފޯރުކޮށް މި މަސައްކަތް ބައްލަވައިލާ މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިހަކާ ދުވަ އަޅުގަނޑުމެން ސުވާލު އުފައްދަން އެބަ ޖެހޭ. ރައްޔިތުން ހުރަހަގެ އެކީގައި ސުކޮޅެއް އެބަ ހުއްޓޭ ޖު ހާމައިޖެހުނުގައި ހުރި އިންޖެސްޓިސާ ބައިގަޑެއް. އަދި ޖީ.އެމް.އާރު މުޢައްޒަފުން، ހުޅުމާލޭ ޓެކްނިކަލް މުވައްޒަފުން،

ރަށްރަށުގެ އިދާރީ މުވައްޒަފުން، ކައުންސިލުތަކުގެ އިދާރީ މުވައްޒަފުން، ޗީކޮރުން ކައުންސަލަރުން، ކިޔަވާ ސްކޫލުތަކާއި ކޮންތާކު އޮތީ؟ މި އަހަރާބެއި، ތިން އަހަރުވެގެންދިޔައީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ އެއްކަލަ އެއް މިސާލު ތިބާގައި ނިންމަންވީމަ ނިންމައިދީފާ މި ކަންތައް. އަޅުގަނޑު އިސްލާ އެ ކޮމިޓީގެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު، އަޅުގަނޑު ގޮވައިލަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި މަޖިލީހުން ކުރަންޖެހޭ ރައްޔިތުންގެ ހައްގުގައި ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތް. އަޅުގަނޑުމެންގެ އަމިއްލަ، އަޅުގަނޑުމެންގެ އަމިއްލަ ކަންތައްތަކަށް؛ ރައީސް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އިއްޒަތްތެރި ރައީސާ ބޭނޭ ކަމެއް ނަމަވެސް އިއްޒަތްތެރި މީގެ މި ބިލަށް ވާހަކަދައްކަމުން ވިދާޅުވި، މިއީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސްގެ މުސާރަ ބޮޑުކުރަނީ ނޫން. މިއީ މަޖިލީހުގެ ރައީސް މުސާރަ ބޮޑުކުރަނީ. އަޅުގަނޑު ބަލައިގަންނަން އެކަން. އެކަމަކު އަޅުގަނޑު އެދެން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި މަޖިލީހުގައި މި މުސާރަ ބޮޑު ތިމަންނަ ކުރަން މިއަދު، މި ގައުމު މި އޮތް ހާލަތުގައި އަޅުގަނޑު ބޭނުމުން ނޫނޭ ތިމަންނަގެ މުސާރަ މި ބޮޑުކުރަން، މި ބޮޑުކުރާ ބޮޑުކުރުން އުވައިލަން ތިމަންނަ އެދުނީ ތި ގޮނޑި ގެންނަވައިގެން މިއަދު އެ ސޯޝަލް މީޑިއާގައި ދައްކަވައިދީފާ އަޅުގަނޑު ގޮވާލުމުގެ ވަނިލާނަމަ ދިވެހި ރައްޔިތުން ދެކެ ލޯބިވާ، ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ކަންބޮޑުވުންތަކާ ގުޅޭ ވިސްނާ ބޮޑުވެރިއެއްގެ ގޮތުގައި. ޝުކުރިއްޔާ ދެއްވީ ފުރުޞަތަށް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިހާރު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ އިސްދޫކަލައިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ފަޔާޒަށް.

އިސްދޫކަލައިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ފަޔާޒް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީން މިފަހު މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސާއި އަދި ދައުލަތުގެ ސަރުކާރުގެ ވަޒީރުންނާއި ދެން އަދިވެސް ކައުންސިލުތަކުގެ މުސާރަތަކަށް އަދި ބަދަލު އިނާޔަތްތަކަށް ބަދަލުތަކެއް ގެނެސްފައި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި މައްސަލައާ ގުޅިގެން ކުރި ދުވަސްތަކުގައި ވެސް ވާހަކަ ދެއްކިފައިވޭ. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސަކީ މިހާރު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގޮނޑިއަށް އޮފީޝަލް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސަކީ މި ދައުލަތުގެ ހުރިހާ އެއްޗެހި އެއްކޮށްވެސް، ގަވާއިދު އަސާސީގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސަކަށް ހަމަހަމަ ބޭނުންކުރާނެ ގޮތެއް، ގަވާއިދު އަސާސީގައި މަޖިލީހުގެ ރައީސަކީ ކޮބައިކަން ނުބުނޭ. އެހެންވީމާ، ކޮމިޓީ އެޖެންޑާއަށް ނުވަތަ. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އާންމު އަޅުގަނޑުމެންގެ ކޮމިޓީ މެންބަރުކަން ކޮމިޓީ ބަޖެޓު އެއްބާރު ކުރަނީ ދެ ހާސް ރުފިޔާ ލިބޭ. އެހެންވީމާ، ހަމަ ބޮޑު ނަމުގައި ވިސްނާލާ ކޮމިޓީގެ ރައްޔިތުންގެ އިނާޔަތް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މަޖިލީހުގެ

ރައީސަކަށް ހުންނަ ބާޖެޓަކަށް ހަތްދިހަ ތިން ހާސް ރުފިޔާ ލިބިފައި، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރަކަށް އަށްޑިހަ ދެ ހާސް ރުފިޔާ ލިބެނީމަ އެއީ ހަމަޖެހޭ އުސޫލެއް ނޫންކަން. މި އުސޫލު އެބަ ޖެހޭ އެމް.ޑީ.ޕީ މެންބަރުން ރައްޔިތުންނަށް ކިޔައިދޭން ފުރަތަމަ މި ވާހަކަ ތަފްސީލުކޮށްދެންނާނަމު. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ނައިބު ރައީސަކަށް ކޮންމެ ބާޖެޓަކު ހުއްޓެސް، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ނައިބު ރައީސަށް އެބަ އޮވޭ މިހާރު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދު އޮތްގޮތުން ކޮމިޓީތަކުގައި މަސައްކަތްކުރުމުގެ ހުއްދަ. އެހެންވުމުގެ ސަބަބުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ނައިބު ރައީސަކަށް ހުންނަ ބާޖެޓަކަށް ގާތްގަނޑަކަށް ނުވަދިހަ ހާސް ރުފިޔާގެ ކައިރިއަށް އެބަ މުސާރަ ޖެހޭ. އެހެންވީމާ، މީގެ ތެރޭގައި ވަރަށް ހަމަނުޖެހޭ ފަރަގުތަކެއް ހުރިކަން މިއީ ކޮންމެ ރައްޔިތަކަށް ވެސް، ކޮންމެ މެންބަރަކު ވެސް ހަމަ ރަނގަޅަށް ވިސްނައިލީމަ ގަބޫލުކުރާނެ ކަމެއް. އެހެންވީމާ، މި ގޮތުން ބަދަލުގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އެ ދަރަޖައިގައި ހުންނަވާ ރައީސަކާއި ރާއްޖޭގެ އުސޫލަކީ ފަސްޖެހިކަމަކަށް ހުށަހަޅާ ބާޖެޓާ، މިއީ ތިން ބާރުގެ ތެރެއިން ކަމަކަށް ވާތީ، އެ ތިން ބާރުގެ އިރުއްގައި ތިއްބަވާ މި ދެ ފަރާތުގެ މުސާރަ އެއްހަމަކުރުމުގެ ބަދަލުގައި މި ދެރައި. އެހެންވީމާ، މިހެން އަދި ބަދަލު މި ކޮމިޓީ ރިޕޯޓުގައި މި ރިޕޯޓު ހުރިހާ ކަމެއްވެފައިދާއިރުވެސް ގާތްގަނޑަކަށް ކޮމިޓީގެ މެންބަރު އެ ފަރަގުތަކުގައެވެ. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސަން މިހާރުމު މި ގޮތަށް ބަޔަކުގެ ސަބަބުން މުޅި އަހަރުގެ މަސައްކަތް މި ބާޒީޖަސް އެންގެ ދީ ކަމާ ރިޔާސަތަށް ހުށަހަޅާ ކުރިޔާ. އަނބުރާ މިއަދު ދާ ބޭނުން ދައުލަތުގެ ދީފައި ނޫން. ދުރު މި ކަމާ އިސްކޮށް ހިމެނޭގެ ވާހަކަ. އެކަމާ ގުޅިގެން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސްގެ މުސާރައާއި ނޫން ކަންތައްތަކެއް. އެކަމާ ގުޅިގެން މުސާރައާއި ބޭނުންކުރަނީ މިހާ ތިރި ނުވަދިހަ ނޫނިއްޔާ ނުވަދިހަ މިން މެންބަރުންގެ މުސާރަ ކަންކަމުގެ ބޭނުންކުރެވޭނެ ފުރަތަމަ. އެއީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސްގެ މުސާރައަށް ކުޑަކުޑަ ބަދަލު ގެނައުން ހާއްސަ މަސްއޫލިއްޔާ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސާ ކުރުވާހަކަ ކަމުގެ އިންސާނުން ކަރުދާސް ދިރި އެއްގޮތަށް ރައްޔިތުން ގެއްލިދާ ނުކުރޭ. އެހެންވީމާ، އެއަހަރު ކުޑަކުދިން ކައިރިޔަށް ހިނގާ ބައިވެރިވުމުގެ ކެރޭހަކަ ހާދަ ބޮޑު ފަރުކޮށް ކަރަފަކާއި، އެހާހޯދާ މި އެމް.ޑީ.ޕީން މި ރައްޔިތުންނަށް ވިސްނައިދެމުން ދަނީ. ދެން މި ކޮމީ ކޮމްޕެނީވެރިންގެ ވާހަކަ. ކޮމްޕެނީވެރިންގެ މުސާރައާއި އަހަރު ފަސް އަދުވަސްދެކުރުމުގެ އިހުތިރާމުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ބިރާވަސް ވަޒީރުންގެ ގޮތުގައި ފަސް އޮތް އޮތުގައި ފަސް ރައީސުންގެ ކަބިނެޓުގައި ކަރުދާސްތަކާއި ގޮތުގައި ކުރަން ވާހަކަ ފުރަތަމަކޮށްގެން. އެ ބޭރުގެ މުސާރައަށް ރައީސުންގެ އިދާރީ ސަލާމަތުގެ ހިމާޔަތް ފަސް ނަގާ އަދި ވަނަ ވާހަކަ ކަމެއް ބޭނުންކުރުމުގައި ވަރަށް ވިދާޅުވި. އަދި ކަމާބެހޭބަރުން އުޅޭފަން ދަނީ. ތައްޔާރު ގޯބިބޯގައި ވެސް، ސިއްރަކީ ގޮތުގައި މަސައްކަތްކުރާ ބޭރުގެ ބޮޑުކަން ވެސް ހުރިހާ ބޭރުގެ މުސާރައަށް ވެސް ހިފެހެއްޓުމުގެ ކުރީ ބަދަލުކުރެވިފައި ވާ މި ސަރުކާރުން ގެންނަވާން އަދި ގެންދަވަން ބަދަލުކުރެވިފައި. މިއަދު ވަކި ކަމަކާ ގުޅިގެން، ވަކި ދުވަސްކޮޅަކާ ގުޅިގެން ގެނަ ބަދަލުތަކެއް ނޫން. މީގެ ދެ މަސް، ތިން މަސް ކުރިން، ދެ މަހުރާ ދުވަސް ކުރިން ރާއްޖޭގައި އެމް.ޑީ.ޕީ

ވެރިކަމުގައި ކޯޕަރޭޝަނުގައި ހުރި ސްކޫލުތަކާއި، ހޮސްޕިޓަލުތަކާއި، މިހެން އެޔާ ގޭގެއާއި، ފަޅުރަށްރަށާއި، ބިންތަކާ މި ހުރި އެއްޗެއް ކޯޕަރޭޝަނުގައި ދުނިޔޭގެ އެކިއެކި މާލީ ފޯރަމްތަކުން، ބޮންޑުތަކުން ނަގާފައި ހުރި އެތައް ބިލިއަން ޑޮލަރު ދައްކާ މީގެ ދެ މަސް ކުރިން. އެ ދަރަނި އަދާކޮށް، ޝަރުތާއެއް ހަމަ ހޯދުމަށް ވަގުތު މި އަހަރު ކުންފުނިތަކުގެ މުސާރައަށް ކުޑަކުރަ ބަދަލުވެ މި ގޮތްވެސް. ހަޤީޤަތުގައި ކުންފުނިތަކުގައި މަސައްކަތްކުރާ ކުންފުނިތަކުގެ އެ ލޯނުތަކުގެ ސިޔާސަތުތަކުގައި ލޯނު ޕޭމަންޓް، ދަރަނިތަކުގެ ލޯނަށްދޭ ކުންފުނިތަކުން ލޯނު ބަހައި ބިލު ވިޔަފާރިތައް ކޮށްދެވޭ ދަރުމަގުގައި، ހަމަ ދަރަނިވެރިވުމުގެ މަޖިލީހުގެ ގުޅުންތަކާ އެއްގޮތަށް ބޮޑުވެރިކަމެއް ކޮންމެ ދުވަހަކު 7:30 އިން ޖަހާ ދެން ޖަހާ އިރު އާދިއްތަ ނުނިވެވޭނެ. ގޭގައި ނިދާފައި އޮފީހަށް ގޮސް ކަމެއް ދިމާވެއްޖެނަމަ ވެސް ކުންފުނިތަކުގެ ގޭގައި ބަލިޖެހިން. ބަލިޖެހިފައި އޮންނަ ނުރައްކާ، ދަރުމަ ނުރައްކާ ބަޔަކަށް ދަރަނިވެރިވޭ. އެންމެހާ މުސާރަތަކަށް، އިތުރު މުސާރަތަކުގެ ކުންފުނިތަކުގެ ފަސް އިތުރު މުސާރަތަކަށް ބޭނުން މުސާރަތަކުގެ ދަރަނިވެރިކަން ނުވާނެ. ފަހަރެއްގައި ހުރި ބޮޑުބޮޑު ދަރަނިތަކާއި ދަރަނިވެރިވުމުގެ ދަރަނިތަކުގެ ފަސް ބޮޑު މުސާރަތަކުގެ ހަމައަކަށް ހުރިހާ ކުރަމުންދާ ދަރަނިވެރިކަން.

އެކަމަކު އެ ބޮޑުބޮޑު ދަރަނިތަކާއި ހަމަ ބަލަހައްޓަނީ އެ ކަންކަމަށް ދޮރުދަމައިގެން ބައިވެރިވާ ކަމުގެ ބޮޑު ދަރަނިތައް. ފަސްގޮތުގައި ވެސް ސަލާމަތްވުމަށް، މުސާރަތަކުގެ ދަރަނިތަކުގެ ވަކިން ބަދަލުކުރަން ފަސްވަނަ ކަމެއް އެކަނި ހިއްސާކުރެވޭ މި ކަމުގައި ދަރަނިތަކުގެ ހަމަވެރިވުމަށް ބަދަލުގެ ދިރާސާ. ޖަހާ އެ ހަމަ ދަރަނިތަކުގެ ފަހަރެއްގައި ބޮޑު މުސާރަތަކުގެ ދަރަނިތަކާ ދަރަނިވެރިވުމުގެ ދަރަނި ވެސް. އެކަމަކު، އެ ހަމަވެރިކަމުގެ ބޮޑު ބޮޑު ދަރަނިތަކުގެ އިތުރުން ކުރުމުގެ ފަސް ބޮޑު ސަރުކާރާއި ފަރާތްތަކުގެ ކުރަމުންދާ ހަމައަށް. އެކަމަކު، އެ ސަރުކާރުތަކުގެ ދަރަނި ވެސް. އެކަމަކު، މި ސަރުކާރުގެ ބޮޑުވެރިކަމުގެ ކުރިއަށް ދިޔުމަށް، ދަރަނިތަކާ ބަހައި ދަރަނިވެރިކަމުގެ ދެކޮޅުން ދަރަނި ފިޔަވައި ބަދަލު ވެސް ނުވާނެ ދިވެހިރާއްޖެއަށް ވެސް.

ކުރިޔަށް ބޮޑު ދަރަނިތަކުގެ ދަރަނިވެރިކަމުގެ ބަހައި ބޮޑުތަކުގެ ހަމަވެރިކަން ދަރަނިތަކުގެ ބަދަލުގައި ހުރި ފަރާތްތަކުގެ ފަސް ދަރަނިވެރިވުމަށް ހުރި ކަމަކަށް ބަލާއިރު، ހަމަ ދަރަނިތަކުގެ ދަރަނިވެރިކަމުގެ ބޮޑުވުން އެކަމަކު ފަހުން ހުރި. ދަރަނިތަކުގެ ބަދަލުގައި ހުރި ކަމެއް އެކަމަކު، ޖަހާ ދުވަސް ދަރަނިވެރިކަން ހަމައަށް ދޭތެރޭ. އެ ދަރަނިތަކުގެ ބަދަލުގައި ކަމެއް ނުވަތަ ހަމަ ފަސް ކަމެއް ހުރި ހަމަ ދަރަނިތަކުގެ ފަހުން، ފަސް ހަމަ ކަމެއް ހުރި ބަދަލުގައި ހުރި ދަރަނިވެރިކަމުގެ މުސާރަ ދަރަނިތަކަށް، އެކަމަކު ވެސް ބޮޑު ބޮޑު ދަރަނިތަކުގެ ކުރިއަށް ބަދަލުގައި، ދަރަނިވެރިކަމުގެ ބޮޑު އެކަމަކު.

އެހެންނަމަ ނަމަވެސް މި ސަރުކާރަކުން އަޅުގަނޑުމެންގެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ރައީސް. އެހެންވީމާ، ހަމަގައިމު؛ ދެން މި އޮތީ ވަޒީރުންގެ ވާހަކަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ހަމަގައިމު ވަޒީރަކަށް މި ލިބޭނީ ވަރަށް ކުޑަކުޑަ މުސާރައެއް. ވަކި މި ސަރުކާރެއް ނޫން. ކޮންމެ ސަރުކާރެއް އޮތަސް އެއިރެއްގައި ތިއްބަވާ ވަޒީރުންނަށް އެކަށީގެންވާ މުސާރައެއް ނުލިބޭ. އޭގެ މާނައަކީ ސާޅީހަކަށް ހާސް ރުފިޔާ އެއީ ކޮންމެ ރައްޔިތަކަށް ވެސް އެނގޭނެ ހަމަގައިމު ވަޒީރަކު، އެއިރެއްގައި ކޮންމެ ވަޒީރެއް ހުއްޓަސް އެމް.ޑީ.ޕީގެ ވަޒީރުން ވިޔަސް އަދި އެހެން ސަރުކާރެއްގެ ވަޒީރުން ވިޔަސް ވަޒީރު ބޭފުޅުންނަށް ވެސް ހަމަ ސަޅިވެސް ގެއިރު މަސައްކަތްތަކުގައި އުޅުއްވަންޖެހޭ ބައެއް. އިތުރު ކަމެއް ކުރާން ވަގުތެއް ނުލިބޭނެ. އާންމު ވަޒީފާއެއް އަދާކުރާ މީހަކު 2:30ގައި އޮފީސް ނިންމައިލާފައި ގޮސް އުޅެވޭނެ ބޭކާރުގައި ވެސް ބޭކާރުކުރަން ވެސް ނޫނިއްޔާ މަހަށް ވެސް ފަރުގައި ދާން ނޫނިއްޔާ އެހެން އާއިލީ މަސައްކަތްތަކަށް ވެސް ކުރަން ވަގުތު ލިބޭނެ. އެކަމަކު ބައެއް މަގާމުތަކެއް އަދާކުރާ، ޒިންމާދާރު މަގާމުތަކެއް އަދާކުރާ، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން. އަޅުގަނޑުމެން ކިހިނެއް އެހެން ކަމެއް ކުރާނީ ރައީސް؟ މި މަޖިލިސް ރައީސް ނިންމައިލާފާ ގިނަ ފަހަރު މިހާރު ވެސް މި ގަޑީގައި މި ނިންމަވަނީ އޮތީ ކޮމިޓީއަކަށް. އަޅުގަނޑަށް ވެސް އެބަ އޮތް 3 ކޮމިޓީއަށް މިއަދު ވެސް ހަމަޖެހިފައި. ހަވީރުވަރުން އުޅެންޖެހޭނެ ކޮމިޓީތަކުގައި. ދެން ދާއިރާ ކަންތައްތަކުގައި. އޭގެ ފަހުން ޕާޓީގެ ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެމް.ޑީ.ޕީ ގްރޫޕު ބައްދަލުވުން ދާއިރާގެ ގުޅުން ނިންމާލަން އެބަ ބައްދަލު ނޫން. އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވަނީ އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުން ކައިރިއަށް އަޅުގަނޑުމެން ހޮވުނު އެ ބޭފުޅުން ކައިރިއަށް ދިޔަ ދުވަހު ދެއްކި ވާހަކަ އެއްޗެހި ބަލައިލަން ވެސް ބަހައްޓަން. މިސާލަކަށް ހަނިމާދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، ތޮއްޑޫ އެއީ މިހާ ހަމަހަމަ ދާއިރާ ކަންކަމެއް. އެކަމަކު ހަމަހަމަ ދާއިރާ ހުރީ ހަމަހަމަ ދާއިރާ ހަމަ ދާއިރާއަށް. އަޅުގަނޑުމެން ނުދާނަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އެ ގޮތަކަށް ކުރިމަތިވެއްޖެ. ފުރަތަމަ ދައުރު ވެސް އިންތިޚާބު ދާއިރާ، ދެވަނަ ދައުރު ވެސް މިހިރީ އިންތިޚާބު ދާއިރާގައި. ތިންވަނަ ދައުރު ވެސް އިންތިޚާބު ކުރިމަތިލީ ހަމަ އިންތިޚާބު ދާއިރާއަކުން. ނުހޮވުނީމާ، ކުރިމަތިލާ އިންތިޚާބު ދާއިރާއިން ހޮވުނުމާ އޮޅުވައިލައިގެން އިންތިޚާބު ދާއިރާއިން ހޮވުނީމާ އ މަސައްކަތް ކަމެއް ދެން އަދިވެސް މަސައްކަތް ދާއިރާއިން. މަސައްކަތް ދާއިރާއިން ހޮވުނީމާ އ ބަދަލު ކުރެވުން ޅ. އަތޮޅު ހިންނަވަރު ދާއިރާއަށް. އެހެންނަމަ ނަމަވެސް އަޅުގަނޑު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، މިއީ އެމް.ޑީ.ޕީގެ މި ބޭފުޅުންގެ ސިޔާސަތެއް. ދެން މިއާ ދެކޮޅަށް ވޯޓު ނިކަން މޮޅު ވާހަކަދައްކާނެ އަސްލާ މިއަދު. އެހެންވީމާ، ވަގުތު ވެސް ނެތް. އެހެންވީމާ، ވަރަށްބޮޑަށް ނިންމައިލާނަން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ ރައީސް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހިންނަވަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާއަށް.

ހިންނަވަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީން މި ރިޕޯޓު މިއަދު ވަރަށް އަވަސްކޮށްގެން ކޮންމެ ކަމެއް އިނގޭތޯ ރައީސް. ހަމަ އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނާއި ދައުލަތުގެ މިނިސްޓަރުންނާ މި ބަޖެޓުން މި ރިޕޯޓުން ވާހަކަދައްކާ ބަޖެޓުން ވާހަކަދައްކާއިރުގައި ހިތަށް ބަނދެގެން ތިބޭށޭ އިނގޭތޯ. ހަމަ ކައިރިން ފުރަތަމަ ވެސް ނިމިގެން ހަމަ އަޅުގަނޑު ބުނަންޏާ އެއްވެސް ކަމެއް ނިމި ތިބޭ ކަހަލަ ގޮތަކުން ދޫކުރާ ގޮތަކަށް މި ތަނުގައި ވާހަކަތައް ބަޖެޓުގައި މި ދަނީ. ރައްޔިތުން މަޖިލީހުގެ ރައީސަކީ ވެސް ތިޔަ ބިޔަ މުސާރަ ކުރިޔަ ހުންނާނީ ގިނައިރު އަދި ދައުލަތުން ދީ މިހިރަސްތާ ކުރިއާގެ ބަޖެޓުން ދިފާއި ދަތުރުފަތުރާ ހުރިހާ ކަމެއް ގޮތް ކުރަންވީ ބަދަލެއް. އަދި ހަމައެކަނި ދައުލަތުގެ މިނިސްޓަރުންނަށް ވެސް ހަމަ އެ ބަދަލުވުމުގެ ދަތުރުފަތުރާ މި ހުރިހާ އެއްޗެއް ހަމަޖެހިފައި ހުރި ބަދަލުން. މިގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަންޖެހޭނީ ކަން ދީ ގާނޫނު އެހެން ދަތުރުކުރަނިވި އިޤްތިސާދު ކުއްލިބަދަލުން، ކުއްލިބަދަލުގެ މުވައްޒަފުންގެ މުސާރައަށް ހެދި ބަދަލުތަކާއި ގެނައުމާ އަންނާނެ ވެސް ހަރަދުވެގެންދިއައީ އެ ގާނޫނުގެ ތަޢާރަފުން އެ ފާއިތު. އޭގެ އިތުރަށް އަންނާ މިއަދު ކުއްލިބަދަލުގެ މުސާރައަށް އަންނާ ވެސް މި ބަދަލު ގެނައުމާ އަންނާނެ ވެސް ހަރަދުކުރަންޖެހޭ ތަރުތީބުގެ ޚިދުމަތްތަކުގެ ތަރުތީބުން އެ ބައި އުނިވެގެން މި ދަނީ. މިއީ މިއަދުގެ ހަޤީޤަތަކީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން ޚާއްޞަކޮށްބަލަ ސިވިލް ސަރވިސް މުވައްޒަފުންގެ މުސާރަ މިއަދު. ހަމަ އެ ބަދަލުން ވެސް އެ ބަދަލުވުމުގެ އާއިލާ ގޮވައިގެން އެ ދަރި ހާލުގައި އެ ހުރީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެ މުސާރައަކަށް އެއަށް ވުރެ ބޮޑު ރަނގަޅުކަމެއް އަޅުގަނޑުމެން ބާލަމުންދާތީ މި ފަހުން ހަމަ ގޮސް ނަގައިގެން މިއަދު ހަރަދުކުރަނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެޔޭ ގަވާއިދުތަކުގެ ކަމުގައި ކިހިން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ފެން ދަރަނިގެ ވާހަކަދައްކަނީ. މި ސަރުކާރު ހަވާލުވި އިރުގައި ދަރަނި އޮތީ ސަތޭކަ ބިލިއަން ރުފިޔާގައި. މިއަދު ސަތޭކަ ފަންސާސް ހަ ބިލިއަން އަހަރާއި ދަރަނި. ދަރަނި ދެއްކީތޯ؟ ދަރަނި އުފެއްދީތޯ؟ ބިލިއަން ބިލިއަން ރުފިޔާގައި މި ސަރުކާރުން މި ދެ އަހަރު ތެރޭގައި އުފެއްދި ދަރަނި މި އޮތީ އަތުގައި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންނަމަވެސް، ކުރުކުރު ޓްރެޜަރީ ވާހަކަދައްކައިދާ ކުރުކުރު ޓީބީން. ދަރަނި ނަގައިގެން ދަރަނި ދެއްކުމަށް އެއީ ދަރަނި ދެއްކުމެއް ނޫން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މީގެ ކުރިން ވެސް، މީގެ ކުރިން ވެސް ބަޔަކު މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް ވެސް ހަމަ ތަކުރާރު މި ވާހަކަ. އަދި ދައުލަތުގެ މިނިސްޓަރުނަށް ވެސް ތަކުރާރު ހަމަ އެ ވާހަކަ. އަދި ކުއްލިބަދަލުކުރަނަން ވެސް ތަކުރާރު ހަމަ އެ ވާހަކަ. އަޅުގަނޑުމެން ޖެހިލާތީ މިއަދު މިކަން ކުރަން ރައްޔިތުންނަށް ނިކަމެ އެއްކަލަ ހުރެގެން. ރައްޔިތުންގެ މުސާރަ ބަޖެޓުކުރީ އަޅުގަނޑުމެން މިކަން ކުރަން ހިމާޔަތްކުރާ

މިއޮތް ބަޔާންކުރައްވާން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންޖެހޭނެ ކަމެއް ނޫން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރައްޔިތުންނަށް ވެސް ލުއިކަމެއް ހޯދައިދީފައި މިކަން ކުރީމާ ރައްޔިތުންނަށް ވެސް މިކަން ގަބޫލުކުރާނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑަކަށް ހަމަ އެއްގޮތަކަށް ވެސް މިކަމަކަށް، މިކަން ކުރާކަށް ތާއީދެއްނުކުރެވޭނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރައްޔިތުންގެ ދުސްތޫރުގެ ގޮތުގައި މިތާ ތިބި، އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުންނާ ދެކޮޅަށްގޮސް ބާރުވެރި ގޮތެއް ހަދަމުންދާ މަސްޖިދު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދަނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ ވަރަށް ދެރަ، ހިތާމަވެރި، ގަޑުބަޑުކަން އުނދަގޫ ކަމެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ ދެއްވި ފުރުސަތަށް.

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިހިސާބުން މި ރިޕޯޓުގެ ބަހުސްގައި ބައިވެރިވެވަޑައިގަންނަވާ ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ޝުކުރުއަދާކުރަން ބޭނުމި. އެހެންވީމާ، ރިޕޯޓުގެ ބަހުސް ނިމުނީކަމުގައި ދަންނަވަން. އަދި މިއަދުގެ ވޯޓުގެ ގަޑީގައި މި ރިޕޯޓަށް ވޯޓަށް އެހުން އޮންނާނެ ވާހަކަ ވެސް ދަންނަވަން. މިހާރު އަޅުގަނޑު މި ދަނީ 7.2. 7.2- ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 102 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ކަނޑައަޅަންޖެހޭ މުސާރައާއި އިނާޔަތްތަކުގެ ތެރެއިން އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލަށް ދެވޭ މުސާރައާއި އިނާޔަތްތައް މުރާޖަޢާކުރުމުގެ މައްސަލަ މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީން ދިރާސާކޮށް ނިންމަވާފައިވާ ރިޕޯޓު. މި ރިޕޯޓު މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވުމަށް މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ މެންބަރު ފުނަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ހަމްދޫން.

<u>ފުނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ހަމްދޫން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ރިޕޯޓަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 102 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ކަނޑައަޅަންޖެހޭ މުސާރައާއި އިނާޔަތްތަކުގެ ތެރެއިން އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލަށް ދެވޭ މުސާރައާއި އިނާޔަތްތައް މުރާޖަޢާކުރުމުގެ މައްސަލަ ކޮމިޓީން ދިރާސާކޮށް ނިންމަވާފައިވާ ރިޕޯޓު. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 102 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ކަނޑައަޅަންޖެހޭ މުސާރައާއި އިނާޔަތްތައް ލިބޭ ވަޒީފާތަކުގެ ތެރެއިން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސްގެ މަގާމާއި އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލްގެ މަގާމަކީ އެއް ގިންތިއެއްގެ މަގާމުތަކެއް ވެފައި، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސްގެ މުސާރައާއި އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލްގެ މުސާރަ އެއްހަމަކުރުމަށް ބަލައި، އެއްހަމަހަމަކަން ބެލެހެއްޓުމަށް ބަލައި އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލަށް ލިބިދޭ މުސާރައާއި އިނާޔަތްތައް މުރާޖަޢާކުރުމަށް މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ މަޝްވަރާކުރުމުން ފެނުނު، ކޮމިޓީގައި ހުށަހެޅި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ އިއްތިފާޤުން މިކަމަށް މަޝްވަރާކުރެވުނު ނިންމުން. އަދި އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލްގެ މުސާރައާއި އިނާޔަތްތަކުގެ ގޮތުގައި ލިބޭ ޖުމްލަ އަދަދަކީ

ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ނައިބު ރައީސަށް ލިބެމުންދާ މުސާރައާއި އިނާޔަތްތަކާ އެއްވަރުގެ މުސާރައާއި އިނާޔަތްތައް ޤަރާރުކުރަން. އެގޮތުން އުއްތަމަ ފަނޑިޔާރަށް މުސާރައާއި އިނާޔަތްތަކުގެ ގޮތުގައި ނުވަދިހަ އެއް ހާސް ރުފިޔާ މިހާރު ލިބެމުންދާ އިރު، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސްގެ މުސާރަ ކޮމިޓީން އަލުން މުރާޖަޢާކުރުމަށް ފަހު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް މުސާރައާއި އިނާޔަތްތަކުގައި ލިބޭ އަދަދު އެއަށް ވުރެ އިތުރުކޮށް ޤަރާރުކުރަން. އަދި އެހެންކަމުން، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސްގެ މުސާރައާއި އިނާޔަތްތަކާ އެއްވަރު މުސާރައާއި އުއްތަމަ ފަނޑިޔާރަށް ލިބޭނެ ގޮތް ހަމަޖެއްސުމުގެ ގޮތުން އުއްތަމަ ފަނޑިޔާރަށް ލިބިދޭ އިނާޔަތްތައް މުރާޖަޢާކޮށް ހާއްސަ އެލަވަންސްއެއްގެ ގޮތުގައި ހަތަރު ހާސް އެއް ސަތޭކަ ފަންސާވީސް ރުފިޔާ. މިއީ އަހަރަކަށް އެލަވަންސް ބޮޑުކުރުމުގައި ވަންޏާ ނުވަދިހަ އެއް ހާސް ސަތޭކަ؛ އަހަރަކަށް ބޮޑުކުރުމުގައި ވަންޏާ މިއީ ސާޅީސް ނުވަ ހާސް ފަސް ސަތޭކަ ރުފިޔާ. އެލަވަންސް ހަމަ ފާސްކުރެވޭނެ ގޮތަށް މި ރިޕޯޓް ހުށަހެޅީ، މަޝްވަރާކުރެއްވުމުން ވަގުތު ގައިދު ވޯޓު ކޮމިޓީގައި ހާޒިރުވި މެންބަރުންގެ އިއްތިފާޤުން މި ރިޕޯޓް ފާސްކުރެވުނީ. މިގޮތަށް މަޝްވަރާކުރުމަށްފަހު ފާސްކުރެވުނީ އެގޮތަށެވެ. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މުސާރައާއި އިނާޔަތުގެ ގޮތުގައި ބަދަލުގެނައުމާއި މުސާރައާއި އިނާޔަތްތަކަށް ބަދަލުގެނެސް ތަންފީޒުކުރާނީ މި ރިޕޯޓް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ފާސްކުރާ ދުވަހުން ފެށިގެން. ވީމާ، މި ރިޕޯޓާ ގުޅޭ ނިންމުމެއް ނިންމަވައިދެއްވުމަށް އަދި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 120 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގެ 12 ވަނަ ނަންބަރުގެ ދަށުން މި ރިޕޯޓް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅަން. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މި ރިޕޯޓަށް ބަހުސްކުރުމަށް ކަނޑައެޅިފައި ވަނީ ޖުމްލަ 1 ގަޑިއިރު. ޕީ.އެން.ސީ 38 މިނެޓް. އެމް.ޑީ.ޕީ 9 މިނެޓް. އެމް.ޑީ.އޭ 3 މިނެޓް. ޖުމްހޫރީ ޕާޓީ 3 މިނެޓް. އެމް.އެން.ޕީ 3 މިނެޓް. ވަކި ޕާޓީއަކަށް ނިސްބަތްވެވަޑައިނުގަންނަވާ ކޮންމެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް 3 މިނެޓް. ވާހަކަފުޅުދެއްކެވުމަށް އެދިވަޑައިގެންފައިވަނީ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނެއް ފެނިވަޑައިނުގަތުމުން. އަދި ވޯޓަށް އަހާނެ ވަގުތު އައުމަށް ރިޕޯޓުގެ ބަހުސް ނިމުނީ، މި ދަންނަވާ ނަމުގެ ކުރިން ވޯޓަށް އަހާނަން. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ މަޢުލޫމާތަށްޓަކައި ދަންނަވަން. ހުޅުމާލެ ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢ.ރ. އަހުމަދު ޝަފީޤު.

ހުޅުމާލެ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަހުމަދު ޝަފީޤު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަސްސަލާމް ޢަލައިކުމް. ހަމަ މުސާރަ ބޭނުންވާ ރިޕޯޓާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހަމަ އެއް ކަންބޮޑުވުން ދައްކަވާފައިވާ މި ހުރި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި ގައުމުގައި ދައްކަވާފައިވާ އުސޫލު ބޭ ވެރިކަމުގައި

ދަށްފަންތީގައި ތިބި މީހުން ހަމަ އެ ބަޔަކު ތިބި ހާލަތުން ދޫކޮށްލައި އަޅުގަނޑު، މެދުފަންތީގައި ތިބި ބާރުލިބި މީހުން އެ މީހުންނަށް ރަނގަޅު ގޮތް އަޅައި ލިބޭ ހަރުދަނާކުރުވުން އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެންމެ ގިނަ މީހުންނަށް ލިބޭ މުސާރައަކީ އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ، ނުވަ ހާސް ރުފިޔާ. މިއީ ބައިނަލްއަޤްވާމީ ސްޓެޓިސްޓިކްސް އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ. އެވްރެޖު މުސާރައަކީ ނަވާރަ ހާސް ތިން ސަތޭކަ ރުފިޔާ އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ. އުއްމީދަކީ ފަސޭހަތަކާއި މަޖިލީހުގެ ރައީސަން މިއަދު ފެނޭ އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވަނީ ނުވަދިހަ ފަސް ހާސް އެއް ސަތޭކަ ފަންސާސް ރުފިޔާ. މިއީ މި ގައުމުގައި އުޅޭ މައްސަލައަކީ އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ. އަޅުގަނޑުމެން ގައުމުތަކަށް ބަޔަކާއި އިރު އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ، މިނިވަން ވާހަކަ މަޖިލީސް ފަންސަތަކުގެ މުސާރަ އަޅުގަނޑު ކޮމިޓީއަކުން ވާހަކަދެކެވުނު. ބައެއް ގައުމުތަކުގައި އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ، ބަޔަކާ އިތުރު ދިވެހިރާއްޖޭގައި ޗައިނާއާއި މަޖިލީސް ފަންސަތަކުގެ މުސާރައާ ދާއިރާގައި އެބަ އުޅޭ ހަމައަށް ގެނައުން ވެސް އިތުރު އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ. ދިރިއުޅުމުގައި އާމްދަނީ އުޅޭ ދޭ ގޮތް. މުސާރައާ މަޖިލީސް ފަންސަތަކަށް އަދި ހަމަ ހުއްދަ ގެއަށް ގެންދަން ލިބެންޖެހޭ ސާޅީސް ހާސް ރުފިޔާ. މިއީ ބައިނަލްއަޤްވާމީ މިންގަނޑު. މި ބަޔާތް ކަށަވަރުކަން މި މަޖިލީހުން މަސައްކަތްކުރަންޖެހޭ އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ. އަޅުގަނޑުގެ އުއްމީދަކީ މައްސަލައާއި ނުކުމެ މިއަދު މަޖިލީހުގެ ރައީސުންގެ މުސާރަ ނުވަދިހަ ހާސް ރުފިޔާއަށް ބޮޑުކުރަނީ. އެކަމަކު ބޭރު ގައުމުތަކުގެ މިނިވަން ޙައްޤު އެބަ ޖެހޭ ވިހި ނޫނީ ފަންސާސް ހާސް ތިރީސް ހާސް ރުފިޔާ. އެ ޖަލްސާގައި ނުވަދިހަ ފަސްސަތޭކަ ބޭނުންކުރެވޭ މަޖިލީސްތަކުގެ ނޯޓް. އެ ނުވަދިހަ ނުވަ ހާސް ރުފިޔާގައި ބައިނަލްއަޤްވާމީ ބަދަލު ގެނަ ފަރާތް މަޖިލީހުން މި ދައުލަތުގެ އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން މި މަޖިލީހުން ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތަކީ މިއީ. މި މަޖިލީހުން ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތަކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ އެންމެ ބައިވެރިންގެ މުސާރަ ބޮޑުކުރުން. އަޅުގަނޑު ގޮތުގައި ބޭނުންކުރުން މިއަދު މި ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެންމެ ބޮޑު މުސާރަ، މިނިވަން ވެއްޖެ އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ހާސް ރުފިޔާ ކުރިއަރާ ބައިނަލްއަޤްވާމީ ނޫނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ މެދުފަންތި ވެއްޖެ ނުވަ ހާސް ރުފިޔާ ބައިނަލްއަޤްވާމީ އަޅުގަނޑުމެން ނުވަދިހަ ފަސް ހާސް ރުފިޔާގައި ދައުލަތުގެ މުސާރައަކީ ބޭރުގެތަން ކަމަކަށް. ދައުލަތުގެ މުސާރަ އެއީ މިފަދަ މުސާރައަށް ނުވަ ހާސް ރުފިޔާ ކަމަކަށް ވަންޏާ ފަންސާސް ހާހަށް ވުރެ ބޮޑުވެގެންނުވާނެ ދައުލަތުގެ އެއްވެސް މުވައްޒަފެއްގެ މުސާރައެއް އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ. އެހެންވީމާ، މި ކަމާބެހޭގޮތުން ސަރުކާރަށް އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ބޭނުން އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ. މި މަޖިލީހުން، މިއާއި ވެސް މި ފަހަރު ބަޖެޓު ދޫކުރުން. ކުރަންޖެހޭ ކަމަކީ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންގެ މުސާރަ ބޮޑުކުރުމެއް ނޫން. ދަށް ފަންތީގައި މި ބިލްބޯޑުތަކުން، ހުއްޓަނުވާނެ ސިޔާސީ ސަރަޙައްދުގެ ދަށް ފަންތީގެ މުސާރައާއި އަޅުގަނޑުމެން މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންގެ މުސާރައާ ދާއިރާގައި އެބަ އުޅޭ ހަމަ ފަރަގު އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ. ގައުމުތަކުގައި މި އުޅެނީ 2.7 ހަމަ ފަރަގު މި ދިވެހިރާއްޖޭގައި އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ. އެހެންވީމާ، މިއާ އަޅުގަނޑުމެން ސަރުކާރަށް ގޮވާލަނީ ކަމަކީ. މިއީ އަޅުގަނޑު ދަންނަވާ ވާހަކައެއް؛ މި އެންމެ ބޮޑު މީހުންނަށް

ފެށޭ ބައިނަލްއަގުވާމީ މިންގަނޑުތައް ބަރާބަރުވާ އުސޫލެއް. އުސޫލަކީ މި ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހަމަ މި ދަނޑި މި މަޖިލީހުން ކޮންމެ ދުވަހަކު ހަމަ ބޭނުމި މިހުންނަނީ ބޭނުންކުރަމުން. ކުރި މިހުންނަނީ ކުރިކުރަމުން. ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިހާރު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ބާރަށު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހިމް ޝުޖާޢުއަށް.

ބާރަށު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހިމް ޝުޖާޢު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 102 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ކަނޑައަޅަންޖެހޭ މުސާރައާއި އިނާޔަތްތަކުގެ ތެރެއިން އުޅުމަކަ ފަސޭހަކުރަން ލިބޭނޭ މުސާރައާއި އިނާޔަތްތައް ބޭނުންކުރާ ގޮތް ގޮތެއް މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީން ނިންމަވައިފައިވާ މި ނިންމެވުމަކަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވަން. ބައިނަލްއަގުވާމީ މިންގަނޑު އަދި ހުރިހާ މި ބާޖެޓުނަން މި ވިސްނުން މި ފެދީ. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ހަރުދު ދައުރު މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގައި އިންނެވި ބަޖެޓެއް ހަނިމާދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުލްޣަފޫރު ގެ ގޮތުގައި. އަދި ހުރިހާ ބައިނަލްއަގުވާމީ މިންގަނޑު މި މީހުންނަށް މި ވިސްނުން މި ފެދީ. ގައުމުގެ 2018 އިން 23ގެ ހަމައަށް ބަޖެޓުތަކުގެ، ފުރަޖުރިވެގެން ދިޔައީ. އުސޫލު ކަމެއް، އަސާސީ އުސޫލު ތަރައްޤީގައި އަޅުގަނޑުމެން ހެދިފައެއް ނެތް. ފެންނާކަށް ނެތް. އުސޫލަކީ މި ދިމާ ހަމަ ބައިނަލްއަގުވާމީ މިންގަނޑަކާ ހިންގައިލާފައި މި ދިމާ. ދެންމެ އަޅުގަނޑުގެ ކުރިން ވާހަކަދެއްކެވި ހުޅުމާލެ ދެކުން ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އެ ޖެއްސުމަށް ފަހަރާސްގެ ބޭރުގައި މަސައްކަތްތެރިން އެ ޖެއްސުވީ. މިނިވަކަމް ވާޒު އޮރުގައި އުސޫލު ގަދަރަށް ވަކާލާތުކުރުމުގެ ފައިސާ އިސްވާރުދީ. މިއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހަކީ މިއީ އުޅޭތަނުގެ އިންތިޚާބުގެ ކުލަބިލްތައް؛ އެއް ބާރުވަކު އަނެއް ބާރުވަކާ ރައްދުދީ، މަސާމަވުކުރަން ހޮސްނަ މުބާރާތެއް ނޫން މިއީ. އަޅުގަނޑުމެން މި އުޅެނީ ދައުލަތް އުފެދިފައި ހުރި ތިން ބާރުގެ މައްޗަށް. އެއީ ވެރިކަން ހިންގުމުގެ ބާރާއި، ގާނޫނު ހެދުމުގެ ބާރާއި ޢަދުލުއިންސާފު ގާއިމުކުރުމުގެ ބާރު. އޭގައި އޮތް ފަރަގު އެއްވަރަކަށް ގެނައުން. އެއީ މީގެން މި ބޭނުނު ކަލަޔަ. އެއީ ވަކި އެކަން ބޭނު ކަމުގައި، އެކަން ދަރަނިވާ ކަމުގައި އަހަރު ފެށޭ މި ބާރުވެރިންނަށް ހާދަ އެއްވެސް ގޮވާއެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެއްގޮތަކަށް ފެށޭ ނުވިސްނުން. މި ބާރުތަކުގެ ހަނދުމަ ހަމަ އެއްގޮތަކަށް ފެށޭ ނުޖެހި ރައީސް މުއިއްޒު ދާދި މިދިޔަ އަހަރުތަކުގައި، މިދިޔަ އަހަރު ކަންކަން ސަލާމަތްކުރުމުގެ މުސާރަ ބަޖެޓުކުރި. ބަޖެޓުގައި އިތުރުގައި ގެންނަން ބަދަލުކުރާ ހުރިހާ ތަފްސީލީގޮތަކާ އެކަމަށް މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގައި ވާހަކަދައްކަމުން އަޅުގަނޑުމެން ގެންދިޔައީ. އުސޫލު މިއަދު ވަކި ކަމެއް ހުސްވެފައިވާކަން ބަލައި ރައްޔިތުންނަށް އަދި ގޮތަށް ވާހަކަދައްކާއިރު އެއަށް ބައިނަލްއަގުވާމީ މިންގަނޑު އަޅާ އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު މި ހަމަ ޖާކަތަށް ފެށޭ މި އުޅެނީ

އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިއީ ހަމަ ކޮންމެހެން ވެސް ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް. މި ފަރާތުގެ ޙައްޤެއް ނުވާން. މިއީ ވަރަށް ހަމަހަމަކަމާއި އިންސާފުގެ ތެރެއިން ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުމެން ދުށީމާ މިއަދު ވެސް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ގައުމުގެ އެންމެ ބޮޑު މުސާރައެއް ލިބެންޖެހޭނީ ގައުމުގެ، ދައުލަތުގެ ވެރިޔާ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަން. އެހެންނަމަވެސް، މުސާރައާއި އިނާޔަތްތަކުގެ ގޮތުގައި ސަރުކާރުގެ ބައެއް ކުންފުނިތަކުގެ ވެރިންގެ މުސާރަ އެބަ ބޮޑުވޭ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ މުސާރައަށް ވުރެ ބޮޑަށް. މިއީ އަދި މިއަދު ވީ ކަމެއް ނޫން. މިއީ ޖަމާނަތަކެއް ވަންދެން ވެސް މި ކަން އޮތް ގޮތް. އެކަމަކު ހަމަ ބައިނަލްއަގުވާމީ މިންގަނޑަކީ މި މީހުން ވެރިކަންކޮށްފައި އައިސް މި ތިބީ. ކިޔާ ހެއްވާ ކަމެއްތޯ މިއީ. އެހެންވީމާ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިއީ ތަކުރާރުކޮށް ޖެހޭ ވަރަކާއަރަކަށް ނޫން އެމް.ޑީ.ޕީން މި ވާހަކަދައްކަނީ. އެ ބޭފުޅުން ވެސް އެބަ ގަބޫލުކުރައްވާ މި ޓޮވްބަރުން ބޫރުގައި ދައުލަތުގެ ތިން ބާރުގެ ތެރެއިން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ނަންގަވާފައި ދެން އޮތް ދެ ބާރުގެ މުސާރަ ހުންނަންޖެހޭނީ އެއް މިންގަނޑެއްގައިކަން. އެ ބޭފުޅުން ގަބޫލުކުރޭ އެބަ ކުރައްވާ. އެހެންވީމާ، އެކަމަކު މި ތަރަން އައިސް ރައްޔިތުންނަށް އޮޅޭ ގޮތަށް ފާހަގަކޮށްލައިދޭ އެއީ ނޫނޭ. މާދަމާ މި އުޅެނީ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ މަގާމަށް ކުރިމަތިލާފައި. މިއީ އިނގިރޭސިވިލާތުގެ ނިކަމެތި ޖ.ރ. ސަރުކާރުން. އެހެންވީމާ، ދަނޑުވެރިކަމަށް ބޭނުންވަނީ މިއީ ވަރަށް ރަނގަޅު ކަމެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިކަން ކުރަން ޖެހިއްޖެ. ހަމަގޮތުގައި މި އިސްލާހުކޮށްދެއް އެއް ޓޯޓަލް، އެއް ހަމަހަމަކޮށް އަޅުގަނޑުމެން ޓްރާންސްފަރ ކުރުމާ ވާ ހަމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ރައްޔިތުންނަށް މި ސަރުކާރު ވެސް ދެއްކުނީ އަދި އަޅުގަނޑުމެންގެ ދައުލަތުގެ މި ހުރި ތަފާތުކަމުގައި ވެސް އެއްހަމަކުރުމަށް ގާނޫނު ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ ވާހަކަ ދަންނަވާލުން މި ރިޕޯޓަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވަން. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަފުޅުދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހިނާވަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް.

<u>ހިނާވަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުލްލަޠީފު މޫސާ ވާހަކަފުޅުދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި އުޅަމަކަ ފަސޭހަކުރާ ގޮތުގެ މުސާރައާ ބެހޭގޮތުން ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ތާއީދުކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އުޅުމަކަ ފަސޭހަކުރާ ބޭނުން ކުރާ ކަމެއް ނޫން އިންސާފެއް މިއީ. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުންނާ އުޅުމަކަ ފަސޭހަކުރާ ގެސްޓް ހައުސްތަކުގެ މި ތަނުގެ ކުރާ ކަމެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މަޖިލީހުގެ ރައީސް ދިރާސާކޮށްގެންނެވެ ނޫން މަޖިލީހުގެ ރައީސްގެ މަސައްކަތް ބޭނުން ކުރަނީ. އަސާސީ މި މަސައްކަތް ކުރުވާ އަދަދު ބޮޑު އިޖުތިމާޢީ ފަޅުދޮށުގައި ނުވަތަ ހަ ހާސް ރުފިޔާ. ބަޔަކު ނުބައިކަން ވެސް ހަމަ ރައްޔިތުންނަށް ނުވަތަ ހަ ހާސް ރުފިޔާ އެއް ހާ ކުޑަ އަށްދާތީ

ވެއްޖެއްޔާ. އެކަމަކު އެހެންނެއް ނޫނެއް ނޫންތޯ މި ވަނީވިއްޔާ. ހަމަ ނަގަނީއޭ މި އިނގޭތޯ. ނަގަންވީވެސް ދޭންވީވެސްނޫން މި އުޅެނީ އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރުކާރުގައި މި ގައުމުގައި މިދިޔަ ފަސް އަހަރު ތެރޭގައި ހިންގި ވަރުގެ ތަރައްޤީގެ ޕްރޮޖެކްޓެއް ހިންގާފައި މި ގައުމަކު ނުވޭ މިހާތަނަކަށް. އެ ހަޤީޤަތް ގަބޫލުކުރަން އުޅޭ ޖާގަ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެ ހަޤީޤަތް ގަބޫލުކުރަން އުޅޭ ޖާގަ. އަޅުގަނޑު މިތާ ވާހަކަދައްކާއިރު ދައްކާ ވާހަކައެއް ނޫން ރައްޔިތުން އަޑުއަހާނީ. ރައްޔިތުންގެ ޚިޔާލަކީ ފުރުޞަތު ހުރި ކަންކަމެއް އަޑުއަހާނީ ރައްޔިތުން. އެ ބޭފުޅުން ބަލާނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެ ބޭފުޅުން ބަލާނީ ރަނގަޅުގައި ހިންގާފައި ހުރި ތަރައްޤީގެ ޕްރޮޖެކްޓުތަކާއި ރަނގަޅުގައި ކުރެވިފައި ހުރި މަސައްކަތްތަކާއި...

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހިރީހިފޭވަޑައިގެންނަވާ!

ހިންނަވަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:

ތަކެތީގެ އަގުބޮޑުވަމުން ދާ ވަރާއި، ދައުލަތުގެ ދަރަނިވަމުން ދާ ވަރާއި، މި ހުރިހާ ކަމެއް ހަމަ ކަނޑައެޅިގެން...

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު؛ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވާހަކަފުޅުދައްކަވަމުން ގެންދަވާ އިރު އެއްގޮތަކަށް ފެނޭ ދުވަހާ ޖެހޭން އަޅުގަނޑުމެން ނުހުރެއްދާ. ހިރީހިފޭވަޑައިގެންނަވާ އިންގޭތޯ. ބަރަނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހިރީހިފޭވަޑައިގެންނަވާ!

ހިންނަވަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:

ތެރޭގައި މި ގައުމަށް ގެނައި ވަރުގެ ތަރައްޤީއާ ކައިރިކުރެވޭ ވަރަށް ފަސް މި ސަރުކާރަށް މަސައްކަތްކުރެވިފައި ނުވެއްނެ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހިރީހިފޭވަޑައިގެންނަވާ! ފުނަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް އަޅުގަނޑު އެބަ އަރުވަން ފުރުޞަތު ނިޒާމީ މައްސަލައަކަށް.

(ނިޒާމީ މައްސަލަ)

ފުނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު މަމްދޫހް ވާހަކަދައްކަވުން:

އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ނިޒާމީ މައްސަލައެއް މި ނަގަނީ އެ ތަރައްޤީގެ ވާހަކަ ދައްކަވާތީވެ. ނ. އަތޮޅުގައި އެންމެ ބޮޑު ރަށުގައި ވެސް ހަމަގައިމު ވެސް އެންމެ ކަމެއް ވެސް ރަނގަޅު އެއް ކަމެއް ވެސް ނުނިމި. މިހާރު ފުންނާން ތަރައްޤީ އަސްލު ހިނގާ ގޮތް. އަޅުގަނޑަށް ފެނޭ...

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދައްކަވުން:

އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ! އަޅުގަނޑު އެދެން އެއްވެސް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު އަނެއް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު ދެއްކެވި ވާހަކައަށް ރައްދުދެއްވުމަކީ ނިޒާމީ ނުކުތާ ނުނަންގަވަން. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވެސް އަޅުގަނޑު އެދެނީ ކުރިމަތީގައި އޮތް ރިޕޯޓަށް ބައްލަވައިގެން ބަހުސް ކުރިއަށް ގެންގޮސްދެއްވުން އިނގޭތޯ.

ހަނިމާދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ ވާހަކަދައްކަވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ މިދިޔަ ފަސް އަހަރުގެ ތެރޭގައި މި ގައުމުގެ ތަރައްޤީއަށް ކުރެވިފައި ހުރި މަސައްކަތާ ކައިރި ކުރާ އަދަދަކަށް ވެސް މި ސަރުކާރުން މިހާތަނަށް މަސައްކަތްކޮށްފައި ނުވޭ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދައްކަވުން:

އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު؛ އަޅުގަނޑުމެން މި ވަގުތު ބަހުސްކުރަމުން މި ގެންދަނީ އެ ސަރުކާރާއި މި ސަރުކާރުގެ ތަރައްޤީގެ ތަފާތުތަކުގެ ބަހުސެއް ނޫން. ކުރިމަތީގައި އޮތް މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ ރިޕޯޓެއް. އެ ރިޕޯޓުގެ ބަހުސް ކުރިއަށް ގެންގޮސްދެއްވާ!

ހަނިމާދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ ވާހަކަދައްކަވުން:

އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ މިދިޔަ ފަސް އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުން ކޮށްދިން ވަރުގެ ތަރައްޤީގެ އެއްވެސް މަސައްކަތެއް މި ގައުމުގައި ހިންގާފައި ނުވޭ. މި ތިން އަހަރުގެ ތެރޭގައި ބަޖެޓުން އެ ފަސް އަހަރަށް ވުރެ ގިނަ ފައިސާ ރައްޔިތުން ހޭދަކޮށްފިއެ. ރައްޔިތުންގެ ދިރިއުޅުން ތަރައްޤީކުރުމަކަށް ބަލާއި އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތްކުރަންޖެހޭނީ. އަޅުގަނޑުމެން ވެސް އަހަރުވެގެން ދިޔަ އިރު ދައުލަތުގެ މިނިސްޓަރުންގެ މުސާރައާއި ބޮޑުކުރެއްވުން ރައީސް. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސާގެ މުސާރައާއި ޢިނާޔަތް ބޮޑުކުރަން. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންގެ މުސާރައާއި ޢިނާޔަތް ބޮޑުކުރަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެއީ ހަގީގަތް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ނިޒާމީ މައްސަލައަކަށް އަޑުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ބާރަށު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝުޖާޢުއަށް.

(ނިޒާމީ މައްސަލަ)

ބާރަށު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝުޖާޢު ވާހަކަދެއްކެވުން:

އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ނަވާރަވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހު ނިމުމުން ދަނިޔާލް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން މުސާރަ އެއް ލައްކަ ރުފިޔާއަށް ބޮޑުކޮށްދީފައި ދިޔައީ. ހަނިމާދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިން މަޖިލީހަކުން އެކަން ކުރެއްވީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ވޯޓު ފެށި ދުވަހު އެ ކަމަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، މިއީ ނިޒާމީ މައްސަލައެއް. ރައްޔިތުންނަށް އޮޅޭ ގޮތަށް މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގައި ވާހަކަދައްކަވާތީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެއީ ނިޒާމީ މައްސަލައެއް ކަމަށް އަޑުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ! އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ނެންގެވި މައްސަލައަކީ ގޮތް ގޮތުން ދަންނަވައިލަން އޮތީ ނަވާރަވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީން އޮތީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންގެ މުސާރަ އެއް ލައްކަ ރުފިޔާއަށް ބޮޑުކުރަން ނިންމާފައި. އެއީ ނިންމާފައި އޮތީ. މަޖިލީހުގެ ތަޅުމުން ފާސްނުކުރަނީ. އެހެންވީމާ، އެއީ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އެ ދެއްކެވި ވާހަކައިގައި ހަޤީޤަތް އޮތް ވާހަކަ ދަންނަވަމުން، ހަނިމާދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ ވާހަކަފުޅު ނިންމަވައިލެއްވުމަށް އަޑުގަނޑު ފުރުޞަތު އަރުވަން.

ހަނިމާދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ނިންމުމާއި، ބޮޑުކުރުމާއި، ދިނުމާ އެއީ ތިން މަރުޙަލާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، އަޑުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ އެ ބޮޑުކުރި މުސާރައަކީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނަކަށް ނުލިބޭނެ. ނުކުރެއް ބޮޑެއް. ބޮޑުކުރި ނަމަ، މި މަޖިލީހުން ފާސްކުރި ނަމަ އެ މުސާރަ މެންބަރުންނަށް ލިބޭނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، އެ ހަމަގައިމު ފެށޭ މިއަދު ރައީސާއި އަދި އެ ވާހަކަދައްކަވާ މެންބަރު ފެށޭ އެބަ ޖެހޭ ގަބޫލުކުރައްވަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޑުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ މިއީ މުސާރަ ބޮޑުކުރަންޖެހޭ ވަގުތެއް. މިއަދު ނޫން އެންމެ މުސާރަބޮޑު ވަގުތެއް މި ކަން ކުރަންޖެހޭނީ. ރައްޔިތުންނަށް ލިބޭ އާމްދަނީ އިންތިހާއަށް ކުޑަވެފައި މިއަދު މިވަނީ. ސަރުކާރު ނޫން

އެހެން އެއްޗެއް އަޅުގަނޑުމެން އަޑުއަހާކަށް މިއަދު ނެތް ރައްޔިތުންގެ ކިބައިންނެއް. މި ހުރިހާ ކަމެއް މިހެން ހުއްޓާ މި ކަން ކުރުމަކީ އެއީ އެންމެ އިންސާފުވެރި ގޮތެއް ހަމަ އަޅުގަނޑުމެން ދެވަނަ ވިސްނުމުގައި ވެސް ވިސްނައިލަންޖެހޭ ސަބަބެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޖީޕީޑޮކްޓަރުންނާއި ނަރުސުންނާ، އެ ބޭފުޅުންނަށް މުސާރަ ބޮޑުކުރުމުގައި ވިޔަސް، މުދަރާއި ޚިދުމަތުގެ އަގުބޮޑުވުމުގެ ސަބަބުން އެ ބޮޑުވި މުސާރައަށް ވުރެ މިއަދު ކުރަންޖެހޭ ކާރު މާ ބޮޑު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނަންޖެހޭނެ އަޅުގަނޑުމެން މި ކުރާ ކަންތައްތަކުން ގައުމަށް ނުކުންނާނެ ނަތީޖާ ވެސް. އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓު ފާސްކުރަން މުއައްސަސާތަކުން އެދޭ އިރުގައި އެހެން މީހުންގެ ބަޖެޓު ފާސްކުރަން މުއައްސަސާތަކުން އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަންޖެހޭނެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނަށް އަދި ދައުލަތުގެ ކެބިނެޓް މިނިސްޓަރުންނަށް މިއަދު އެ ލިބޭ މުސާރައިން ނުލިބެން ކަމަކަށް. އެ ބޭފުޅުންގެ ހަރަދު ހަމަޖެއްސުން ކަމަކަށް. އެހެންނަމަވެސް، މި ގައުމުގައި ސަރުކާރުން މުސާރަ ލިބޭ ގިނަ ރައްޔިތުންނަކީ ވަރަށް ދަތި އުނދަގޫ ހާލަތުގައި އުޅުމުން ދާ އިރުގައި ހަމަ މިކަން ކުރަންވީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ކުރިމަތީގައި އޮތް ސުވާލަކީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑަކަށް އެކަމެއް ގަބޫލުނުކުރެވޭ. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިހާރު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހޯރަފުށި ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ސަލީމަށް.

ހޯރަފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ސަލީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ހަމަ މިކަމާ ބެހޭ ގޮތުން އެއްޗެއް ދަންނަވައިލަން ބޭނުންވީ އަޅުގަނޑު އިންނަ ކޮމިޓީއަކުން ވަނީ މިކަން ނިންމާފައި. އަސްލުގައި އެއްބަސް ފަސޭހާރުގެ މުސާރައިގެ ވާހަކަ މި ދައްކަނީ. އަޅުގަނޑުމެން އެއްބަސް ފަސޭހާރުގެ މުސާރައަކީ ހަމަ ހަޤީޤަތުގައި ވެސް އެ ކަނޑައެޅޭ މުސާރަ މިހާރު މި ޖީޕީ ވަކި ވެސް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ކަޔޭ. އެއީ އެންމެ ފަސޭހައިރަށް ހަރުގެ އަދުއިންސާފު ގޮތުގައި ހުރި ފަރާތް. އެހެންވީމާ، އަދުއިންސާފު ގައިމުކުރުން ހުރި ފަރާތްތަކަށް އެ ފަރާތް އެއްފަހަރު މިހެއްގެ އަތުދަށުން، އެއްފަހަރު މިހެއްގެ އަމިން ރިޝްވަތުންނަށާ، ވިޔަފާރިވެރިއެއްގެ އަތުދަށުން ވެސް ނުވެ އާރާއަށް ހުށަހަޅާ ވަރުގެ ތަނަވަސްކަމެއް އެ މިހާކަން ދަންނަވާނީ. އެ ދަންނަވަން ސަބަބަކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ކޮޅުބަޔަކުން ނިންމުމާ ނިންމުމެއް އެއްގޮތަށް އިންސާފުވެރި ގޮތުގައި ނިންމުމަށް ބާރައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފުރުޞަތުގައި ރަނގަޅު ދިރާސާކުރުން ވެސް ރިޝްވަތާއި އެންމެހާ އެއްޗެހި ދިވެހިން މަސައްކަތަށް ބަދަލުކޮށްފައިވާ ކަމާ މަސައްކަތެއް. އެ މީހުންނަށް ހިތްވަރެއް އެ މީހުންނަށް އެ މީހުންގެ

ދިރިއުޅުމަށް ބޭނުންވާ މިންވަރަށް ފައިސާ ދީފައި އެ ކަން ހުރީމާ. އެހެން ނޫން ގޮތެއްގައި ނަމަ ހަމަ އަބަދު ވެސް މި ހާލަތު ހުރިމަތިވާނެ. އެހެންވީ އިންސާފުވެރިކަމާ އެކު ސަރިޔަތްތަކާއި ނުހިނގާނެ އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހަމަ މިސާލެއް ވެސް ދަންނަވައިލާނަން. އަޅުގަނޑު ކުރީ ދުވަހު ވެސް ދެންނެވި މިސާލެއް މިއީ. މިސާލަކަށް އުމުރުގެ ފާހުގެ ޢާއިލާގައި އެކަނިގޮތުން މުސާރަކުރެވޭ ހަމަޖެހުމަށް ކުރާ ހިސާބަށް. ކުރާ ހިސާބަށް ހަމަޖެހުމަށް އިތުރުގައި ގާޒީ ދެން ނުވޭ އެންމެ އިސް މީހަކަށް ގާޒީ. ގާޒީއަކަށް ހަމަ ދެއްވީ އެ މަނިކުފާނަށް ދިރިވަޑައިގަންނަވާ ވަރުގެ މުސާރައެއް، ދެސް ހާސް ހަމަ. އެއްވަރުގެ މުސާރައެއް ދެއްވި. އެހެންވީމާ، މިދެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެނގޭ އެއްޗަކީ ތިރީހާގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ދަނޑިވަޅުގެ މުސާރައަށް ވަރަށް ބޮޑު އިސްލާހެއް ދީފައި ހުރިކަން. އެހެންވީމާ، އެހެންވެ އަޅުގަނޑު ހަމަ ދަންނަވައިލީ ހަމަ ބެއެއް ބޭފުޅުންނަށް ޖުޑީޝަރީއަޔާ ކިޔާ ވަރެއްގެ ތަނެއްކަން އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ހިފާނީ. ޖުޑީޝަރީގެ މުސާރަތަކަޔާ ހަމަ އެ މީހުން އާދޭ ތަސްވީރު ބުނެވޭނެ ދެން، ވާސިލުވުމަށް ބަޔަކު، އެއްވެސް ނުފޫޒެއް ނެތި އެ ކަން ކުރުމަށް ބަޔަކު އެ މީހުންނަށް ދޭންޖެހޭ ހުރިހާ އިންތިޒާމެއް ދޭންޖެހޭނެ. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ހުޅުމާލެ ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޑރ. އަޙްމަދު ޝަފީޤު.

<u>ހުޅުމާލެ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޝަފީޤު ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ދެވަނަ ކިޔުންތަކަށް ވެސް އެދެން މި ޖެހުނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި މަޖިލީހުގައި ހަމަ ހަޑިގޮތުގައި ވެސް އަޅުގަނޑު ޖަދުގަންނަންޖެހޭ މިއަދު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެއްކަމަ ފަނޑިޔާރު، މަޖިލީހުގެ ރައީސް، ވަޒީރުންގެ މުސާރަ ދިރާސާކުރަން، މުސާރަ ބަޖެޓުކުރަން، ދިރާސާކުރަން ޕީ.އެސް.އީ މުސާރަތައް މި ތަނަށް އަރާ މި ވާހަކަދައްކަން މިއީ ޖަޑުވެރި ކަމެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ކަން ހުއްޓުވައިދެން އޮބަ ޖެހޭ. އަޅުގަނޑު ހިޔާލު މި ބޭނުންތަކަށް އެއްކޮށް ވިސްނިގެން މި ކަން ނުކުރާން ކަމަށް. އެކަމަކު މިއަދު އެނގޭ މިއީ ޖަޑުވެރި ހަރާތޯތް ތިޔަ ބަޔެއް ނޫންކަން. މި ގައުމުގައި ފުދާއި ނަރުދަމާ ނެތި، އިންޖީނާ ހޮސްޕިޓަލްތަކުން ފެށިގެން ސިއްޙީ ޚިދުމަތް ނުލިބިގެން ދިމާވި ހަރުއްޔަތުން އެ މަސައްކަތްކުރި ސިޔާސީ ހަރުގަލަށް ބޭސްފުޅުވާންޖެހުނު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ހާލަތުގައި އޮތް ގައުމެއްގައި ނުވަތަ ފަސް ހާސް ރުފިޔާ މުސާރަ ބޭނުންކަން މި ތަނަށް ގެނައީ މި ވިހިގެ، މި ވިހި ހާހުގެ، މި ވިހިހާސް އަސްލު ސިފަ އެބަ ފެނޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ކަން މިއީ އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ތާއީދުކުރަންވީ ހިސާބު މި މަޖިލީހުގައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ ކޮންކަހަލަ ބަޔަކު މިއީ؟ ޖަދުއް ހަރާމެއް ހިތި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި މަޖިލީހުގައި މި ތިބި މެންބަރުންނެއް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހަމަ

އަޑުގަނޑު ހިތްއެ ވޯޓް ނުދެކެން، ކޮމިޓީން ނިންމީމަ ވޯޓް އަޑުގަނޑު ހިލާރީ މި ބާޖެޓުން ދިމި ގެންނަން ނުދެކެން ކަމަށް. މިއަދު އެނގޭ މިއީ ރަދުއް ހަމަކެއް؛ މި ގައުމަކަށް، މި ގައުމުގެ ރައްޔިތުންނަކަށް ކުރިޔަށް ނުދެ ބައެއްކަށް. ޝުކުރިއްޔާ ވަރަށް ބޮޑަށް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިހާހިސާބަށް އައި އިރު މި ރިޕޯޓަށް ވާހަކަފުޅުދެއްކެވުން އެދިވަޑައިގެންނެވި ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތު އަރުވައިފައި ނިމިއްޖެ. އެހެންވީމާ، މި ރިޕޯޓުގެ ބަހުސް ވެސް ނިމުނީ ކަމުގައި އަޑުގަނޑު ދަންނަވަން. ދެން އެންމެނަށް މިއަދުގެ މަސައްކަތުން ވޯޓުން ނިންމާ ހިސާބަށް ގެނެސްފައި ހުރި ކަންކަމަށް ވޯޓަށް އެހުން. ވޯޓު ރަނގަޅުބައިތިއްބާސްވައިދެއްވުމަށް އިލްތިމާސް ކުރަމުން ދަންނަވަން.

8. ވޯޓަށް އެހުމަށް ހުރި ކަންކަމަށް ވޯޓަށް އެހުން

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ވޯޓަށް ދަންނަވައިލާނަން. ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވެސް އަޑުގަދަކޮށްލެއްވުމަށްފަހު ރިޔާސަތުން ވާހަކަދައްކާތާ ގެގައި އަޑަށް ސަމާލުކަން ދެއްވުން އެދެން. މިއީ ވޯޓު ގަޑި. އެހެންވީމާ، ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވެސް ކާޑު ޗެކުކޮށްލައްވައިދެއްވުން އެދެން.

8.1- ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 102 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ކަނޑައަޅަންޖެހޭ މުސާރައާއި އިނާޔަތްތަކުގެ ތެރެއިން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް ލިބިދޭ މުސާރައާއި އިނާޔަތްތަކާއި، ވަޒީރުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނަށް ލިބޭ ކޮމިޓީތަކުގެ އިނާޔަތްތަކާއި އަދި ރަށު ކައުންސިލްތަކުންނަށް ލިބިދޭ އިނާޔަތްތައް މުރާޖަޢާކުރުމުގެ މައްސަލަ ދިރާސާކޮށް މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީން ނިންމި ގޮތުގެ ރިޕޯޓު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ފާސްކުރެއްވުމާ މެދު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ބޭނުންވެވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް ވޯޓު ދެއްވުން އެދެން.

[ވޯޓުދެއްވުން]

ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:

މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު:	93
ހާޒިރުވި މެންބަރުންގެ އަދަދު:	55
ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު:	42
ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު:	12
ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު:	00
ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު:	54
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު:	28
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:	ފާސް

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ދެންމެ ނެގުނު ވޯޓުގެ ނަތީޖާ. މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 93. ހާޒިރުވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 55. ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 42. ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 12. ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރަކު ނެތް. ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 54. ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު؛ 28. އެހެންކަމުން، މި ރިޕޯޓު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ފާސްވެއްޖެ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

{8.2}- ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 102 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ކަނޑައަޅަންޖެހޭ މުސާރައާއި އިނާޔަތްތަކުގެ ތެރެއިން އުއްތަމަ ފަނޑިޔާރަށް ލިބިދޭ މުސާރައާއި އިނާޔަތްތައް މުރާޖަޢާކުރުމުގެ މައްސަލަ ދިރާސާކޮށް، މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީން ނިންމިގޮތުގެ ރިޕޯޓު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ފާސްކުރެއްވުމާ ގުޅޭ އިޖުރާއަތުގައި މެންބަރުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް ވޯޓު ދެއްވުން އެދެން.

[ވޯޓުދެއްވުން]

ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:

މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު:	93

ހާޒިރުވި މެމްބަރުންގެ އަދަދު:	55
ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެމްބަރުންގެ އަދަދު:	40
ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެމްބަރުންގެ އަދަދު:	12
ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެމްބަރުންގެ އަދަދު:	00
ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެމްބަރުންގެ އަދަދު:	52
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު:	27
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:	ފާސް

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކުރެއްވުން:

ދެންމެ ނެގުނު ވޯޓުގެ ނަތީޖާ ދަންނަވައިލާނަން. މަޖިލީހުގެ ޖުމުލަ މެމްބަރުންގެ އަދަދު؛ 93. ހާޒިރުވި މެމްބަރުންގެ އަދަދު؛ 55. ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެމްބަރުންގެ އަދަދު؛ 40. ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެމްބަރުންގެ އަދަދު؛ 12. ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެމްބަރަކު ނެތް. ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެމްބަރުންގެ އަދަދު؛ 52. ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު؛ 27. އެހެންކަމުން، މި ރިޕޯޓު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ފާސްވެއްޖެ.

ނިންމުން

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކުރެއްވުން:

އާދެ! ހަމަ ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެމްބަރުންގެ މަޢުލޫމާތަށް ބަލައި ދަންނަވައިލަން ބޭނުން. މާދަމާ މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއް އޮންނާނެ. އެއީ 2027 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރެވޭ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ހުށަހެޅުމުގެ ޖަލްސާ މާދަމާ މެންދުރު 1:30ގައި އޮންނާނެ ފަހަކަ ތިޔަ އިއްޒަތްތެރި މެމްބަރުންގެ މަޢުލޫމާތަށް ބަލައި ދަންނަވަން. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެމްބަރުން ވަން ވަގުތު ހަމަހަމަކަމަށް ޓަކައި، އިންސާފު ގާއިމުކުރުމަށް އެއްބާރުލުން ދެއްވާނެ މެމްބަރުންނަށް. ގައުމެއްގެ ހަމަޖެހުން ބިނާވެގެން އޮންނަނީ އެ ގައުމެއްގެ އަދުލުއިންސާފު ގާއިމުވެގެން އޮންނަ މިންވަރެއްގެ މައްޗަށް. އެކަމަށް މަޖުބޫރީވާ ގޮތަށް މަސައްކަތްކުރުމަކީ ރައްޔިތުންގެ މަންދޫބުންގެ އެންމެ އިސް މަސްއޫލިއްޔަތުކަމަށް ގަބޫލުކުރައްވަންވާނެ. މި މަޖިލީހުން މަސައްކަތްކުރައްވަމުން މި ގެންދަނީ ރާއްޖޭގެ އެކިއެކި ދާއިރާތަކުގެ ހުރި ތަފާތުތައް ނައްތައިލުމަށް ބަލައި ސަރުކާރުން ފުރުޞަތު ގާނޫނުތަކަށް ހުށަ ބަދަލުތައް ގެނެސްދީ، ސަރުކާރު ހިންގުމަށް ފަސޭހަކޮށްދިނުމަށް. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާ މި ދަނީ ބަންދުކުރަމުން. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ދުވަހުގެ ބާކީ ޖަލްސާގެ ގާނޫނުތަކަށް ބަދަލު އަންނަންޖެހޭނެ.

ގާނޫނުތަކާއި އިސްލާހުކުރަންޖެހޭތީ. ގާނޫނުތަކާއި އުވައިލަންޖެހޭތީ. އެހެންނޫނަސް، ޤާނޫނުއަސާސީ އިސްލާހުކުރުވޭ، ތަސްދީޤުކުރުމާ އެކީގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީސް އުވިގެންދާނެ. ނަމަވެސް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ޤާނޫނުއަސާސީއަކުން ގާނޫނު އިސްލާހުކުރުމާއި، ގާނޫނު ބަދަލުކުރުމާއި، އަދި ގާނޫނު އުވައިލުމާއި، ގާނޫނު ހެދުމުގެ ބާރެއް ދީފައެއް ނޯންނާނެ. ކުރީގައި ދީފައި އޮންނަގޮތަށް ގާނޫނެއް ހަދަންވީމަ، ގާނޫނެއް އުވައިލަން ވީމަ، ގާނޫނެއް އިސްލާހުކުރަންވީމަ ހުށަހަޅާ މަޖިލީހުގެ އެއްބަސްވުމުގެ އުސޫލުން އޮތްނަމަ. އެހެންނަމަވެސް، އަދި ރިފަރެންޑަމުން ޤާނޫނުއަސާސީގައި މިއޮންނަ ގޮތުން ޤާނޫނުއަސާސީ މި އޮންނަނީ ބާރު ދީފައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް އެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރަން. އެހެންވީމާ، ގާނޫނުތަކަށް ބަދަލުގެނައުމަކީ އެއީ އެއްގޮތަކަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ކަންބޮޑުވާންޖެހޭ ކަމެއް ނޫން. ޖަވާބުދާރީ، ހާމަކަމާއި، ވަގުތީ އެއްގޮތަކަށް ގާނޫނުތަކަށް ގެންނަންޖެހޭ ބަދަލު ފާސްކުރަންވާއިރު ގެނައުމަށް ބާކީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ޤާނޫނުއަސާސީން އެ މަސްއޫލިއްޔަތު ހަވާލުކޮށްފައި އެ އޮތީ. އެ ވާޖިބު މި ގެންދަނީ 20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ބަހަސްކޮށް އަދާކުރަމުން. ދެން މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއް އޮންނާނީ 29 އޮކްޓޫބަރު 2026ވާ ބުރާސްފަތި ދުވަހުގެ މެންދުރުފަހު 1:30ގައި.

والحمد لله رب العالمين. މަޖިލިސް ނިމުނީ.

28.October.2026 11:49:03

Voting Mode Open

VOTE

Rayyithunge Majleehuge Raees ah libidhevey musaara aai inaayai thakaai, Vazeerunge Majleehuge membarunnah libidhevey car kolhu thakuge inaayaithakaai adhi Rashu Councilarunnah libidhevey inaayaithah muraaja'aa kurumuge massala committee in nimmigothu

Result

Present	71
Eligible to vote	70
Yes	42
No	12
Abstain	0
Voted	54
Not Voted	16

Individual Results

ID	*Name*	*Constituency*	*Result*
00	Speaker		No voting right
01	Hussain Shareef (PNC)	Hulhumale' Uthuru	Not Present
02	Abdulla Shazeem (PNC)	Hulhumale' Medhu	Not Present
03	Dr.Ahmed Shamheed (MDP)	Hulhumale' Dhekunu	No
04	Ahmed Aifan (PNC)	Henveyru Uthuru	Not Voted
05	Hussain Nasih (PNC)	Medhu Henveyru	Yes
06	Hussain Imran Latheef (PNC)	Henveyru Dhekunu	Yes
07	Ali Ibrahim (PNC)	Henveyru Hulhangu	Not Present
08	Mohamed Ibrahim (MDP)	Galolhu Uthuru	No
09	Meekail Ahmed Nasym (MDP)	Galolhu Dhekunu	No
10	Ibrahim Muhammad (PNC)	Mahchangolhi Uthuru	Yes
11	Ahmed Xamyr (PNC)	Mahchangolhi Medhu	Yes
12	Musthafa Hussain (PNC)	Mahchangolhi Dhekunu	Not Present
13	Mohamed Nazim (MNP)	Maafannu Uthuru	Not Present
14	Asma Rasheed (PNC)	Maafannu Medhu	Yes
15	Abdulla Rifau (PNC)	Maafannu Dhekunu	Yes
16	Mohamed Musthafa Ibrahim (PNC)	Maafannu Hulhangu	Not Voted
17	Mohamed Ismail (PNC)	Villimale'	Yes
18	Ali Moosa (PNC)	Hoarafushi	Yes
19	Ahmed Naseer (PNC)	Ihavandhoo	Not Voted
20	Ibrahim Shujau (PNC)	Baarashu	Yes
21	Abdul Latheef Mohamed (PNC)	Dhidhdhoo	Yes
22	Abdulla Shareef (PNC)	Kelaa	Not Voted
23	Abdul Gafoor Moosa (MDP)	Hanimaadhoo	No
24	Mohamed Rasheed (PNC)	Nolhivaram	Not Present
25	Hussain Ziyad (MDP)	Vaikaradhoo	No
26	Mohamed Dawoodh (PNC)	Kulhudhuffushi Uthuru	Yes
27	Faruhath Mohamed (PNC)	Kulhudhuffushi Dhekunu	Yes
28	Adam Shafeeq (PNC)	Makunudhoo	Not Present
29	Ameen Faisal (MDP)	Kanditheemu	No
30	Hassan Mufeed Abdul Gadir (PNC)	Milandhoo	Yes
31	Mohamed Ibrahim (PNC)	Komandoo	Yes
32	Mohamed Mamdooh (PNC)	Funadhoo	Yes
33	Mohamed Afoo Hamid (PNC)	Kendhikulhudhoo	Not Present
34	Husnee Mubarik (PNC)	Manadhoo	Yes
35	Mohamed Abbas (MDA)	Velidhoo	Not Present
36	Abdul Sattar Mohamed (PNC)	Holhudhoo	Yes
37	Abdul Latheef Abdul Rahman (PNC)	Alifushi	Not Voted
38	Ibrahim Shifaz (PNC)	Ungoofaaru	Not Voted
39	Mohamed Ali (PNC)	Dhuvaafaru	Yes
40	Ibrahim Falah (PNC)	Inguraidhoo	Yes
41	Ahmed Zahir (PNC)	Maduvvari	Not Voted
42	Abdul Hannan Aboobakuru (IND)	Thulhaadhoo	Yes
43	Ahmed Saleem (PNC)	Eydhafushi	Yes
44	Mauroof Zakir (MDP)	Kendhoo	Not Present
45	Mohamed Siruhaan (PNC)	Hithaadhoo	Not Present
46	Mohamed Abdul Rahman (PNC)	Hinnavaru	Not Voted
47	Yaaseen Abdulla (PNC)	Naifaru	Yes
48	Mohamed Shamin Habeeb (PNC)	Kurendhoo	Yes
49	Munthazim Ibrahim (PNC)	Kaashidhoo	Not Voted
50	Ibrahim Naseem (PNC)	Thulusdhoo	Not Present
51	Hussain Riza Adam (PNC)	Maafushi	Yes
52	Dr.Anara Naeem (PNC)	Huraa	Yes
53	Hassan Zareer (PNC)	Mathiveri	Not Voted
54	Hussain Sameer (MDP)	Thoddoo	No
55	Qasim Ibrahim (JP)	Maamigili	Not Present
56	Ahmed Thariq (PNC)	Mahibadhoo	Yes
57	Abdulla Rasheed (PNC)	Dhangethi	Not Voted
58	Adam Zahir (PNC)	Felidhoo	Not Voted
59	Mohamed Niushad (MDP)	Keyodhoo	No

Individual Results

ID	Name	Constituency	Result
60	Ahmed Nazim (PNC)	Dhiggaru	Not Present
61	Ibrahim Naufal (PNC)	Mulaku	Not Voted
62	Ahmed Aslam (PNC)	Bilehdhoo	Not Present
63	Fathimath Sauda (PNC)	Nilandhoo	Yes
64	Ahmed Siyam Mohamed (MDA)	Meedhoo	Not Present
65	Hussain Hameed (PNC)	Kudahuvadhoo	Yes
66	Hassan Waheed (PNC)	Vilufushi	Yes
67	Ahmed Riyaz (PNC)	Thimarafushi	Yes
68	Ali Ashrag (PNC)	Kinbidhoo	Not Present
69	Hanan Mohamed Rasheed (PNC)	Guraidhoo	Yes
70	Ismail Shafeeu (PNC)	Isdhoo	Not Voted
71	Yoosuf Nasheed (PNC)	Gamu	Not Present
73	Ahmed Shakir (MDP)	Maavashu	No
74	Azim Abdul Azeez (PNC)	Vilingili	Yes
75	Mohamed Fazeel (PNC)	Dhaandhoo	Yes
76	Asadhulla Shihab (PNC)	Gemanafushi	Not Present
77	Ibrahim Didi (PNC)	Kolamaafushi	Not Voted
78	Saudulla Hilmy (PNC)	Thinadhoo Uthuru	Yes
79	Mohamed Alsan Ahmed (PNC)	Thinadhoo Dhekunu	Not Present
80	Mohamed Shameez (PNC)	Madaveli	Yes
81	Ashraf Rasheed (PNC)	Faresmaathodaa	Yes
82	Mohamed Ali (PNC)	Gadhdhoo	Yes
83	Hamad Abdulla (PNC)	Fuvahmulah Uthuru	Yes
84	Ali Fazad (PNC)	Fuvahmulah Medhu	Yes
85	Ibrahim Hussain (PNC)	Fuvahmulah Dhekunu	Yes
86	Mohamed Shahid (PNC)	Hulhudhoo	Yes
87	Ismail Nizar (PNC)	Feydhoo Uthuru	Not Present
88	Ibrahim Didi (PNC)	Feydhoo Dhekunu	Yes
89	Ahmed Didi (MDP)	Maradhoo	No
90	Abdulla Sodig (MDP)	Hithadhoo Uthuru	No
91	Ahmed Azaan Marzooq (PNC)	Hithadhoo Medhu	Not Voted
92	Ibrahim Nazil (MDP)	Hithadhoo Dhekunu	No
93	AbdulRahman (IND)	AdduMeedhoo	Not Present

28.October.2026 11:51:18

Voting Mode Open

VOTE

Uhthama fandiyaarah libidhevey musaara aai inaayai thah muraa’jaa kurumuge massala committee in nimmigothuge report faaskurumah

Result

Present	71
Eligible to vote	70
Yes	40
No	12
Abstain	0
Voted	52
Not Voted	18

Individual Results

ID	Name	Constituency	Result
00	Speaker		No voting right
01	Hussain Shareef (PNC)	Hulhumale' Uthuru	Not Present
02	Abdulla Shazeem (PNC)	Hulhumale' Medhu	Not Present
03	Dr.Ahmed Shamheed (MDP)	Hulhumale' Dhekunu	No
04	Ahmed Aifan (PNC)	Henveyru Uthuru	Not Voted
05	Hussain Nasih (PNC)	Medhu Henveyru	Yes
06	Hussain Imran Latheef (PNC)	Henveyru Dhekunu	Yes
07	Ali Ibrahim (PNC)	Henveyru Hulhangu	Not Present
08	Mohamed Ibrahim (MDP)	Galolhu Uthuru	No
09	Meekail Ahmed Nasym (MDP)	Galolhu Dhekunu	No
10	Ibrahim Muhammad (PNC)	Mahchangolhi Uthuru	Yes
11	Ahmed Xamyr (PNC)	Mahchangolhi Medhu	Yes
12	Musthafa Hussain (PNC)	Mahchangolhi Dhekunu	Not Present
13	Mohamed Nazim (MNP)	Maafannu Uthuru	Not Present
14	Asma Rasheed (PNC)	Maafannu Medhu	Yes
15	Abdulla Rifau (PNC)	Maafannu Dhekunu	Yes
16	Mohamed Musthafa Ibrahim (PNC)	Maafannu Hulhangu	Not Voted
17	Mohamed Ismail (PNC)	Villimale'	Yes
18	Ali Moosa (PNC)	Hoarafushi	Yes
19	Ahmed Naseer (PNC)	Ihavandhoo	Not Voted
20	Ibrahim Shujau (PNC)	Baarashu	Yes
21	Abdul Latheef Mohamed (PNC)	Dhidhdhoo	Yes
22	Abdulla Shareef (PNC)	Kelaa	Not Voted
23	Abdul Gafoor Moosa (MDP)	Hanimaadhoo	No
24	Mohamed Rasheed (PNC)	Nolhivaram	Not Present
25	Hussain Ziyad (MDP)	Vaikaradhoo	No
26	Mohamed Dawoodh (PNC)	Kulhudhuffushi Uthuru	Yes
27	Faruhath Mohamed (PNC)	Kulhudhuffushi Dhekunu	Yes
28	Adam Shafeeq (PNC)	Makunudhoo	Not Present
29	Ameen Faisal (MDP)	Kanditheemu	No
30	Hassan Mufeed Abdul Gadir (PNC)	Milandhoo	Yes
31	Mohamed Ibrahim (PNC)	Komandoo	Yes
32	Mohamed Mamdooh (PNC)	Funadhoo	Yes
33	Mohamed Afoo Hamid (PNC)	Kendhikulhudhoo	Not Present
34	Husnee Mubarik (PNC)	Manadhoo	Yes
35	Mohamed Abbas (MDA)	Velidhoo	Not Present
36	Abdul Sattar Mohamed (PNC)	Holhudhoo	Yes
37	Abdul Latheef Abdul Rahman (PNC)	Alifushi	Not Voted
38	Ibrahim Shifaz (PNC)	Ungoofaaru	Not Voted
39	Mohamed Ali (PNC)	Dhuvaafaru	Yes
40	Ibrahim Falah (PNC)	Inguraidhoo	Yes
41	Ahmed Zahir (PNC)	Maduvvari	Not Voted
42	Abdul Hannan Aboobakuru (IND)	Thulhaadhoo	Yes
43	Ahmed Saleem (PNC)	Eydhafushi	Yes
44	Mauroof Zakir (MDP)	Kendhoo	Not Present
45	Mohamed Siruhaan (PNC)	Hithaadhoo	Not Present
46	Mohamed Abdul Rahman (PNC)	Hinnavaru	Not Voted
47	Yaaseen Abdulla (PNC)	Naifaru	Yes
48	Mohamed Shamin Habeeb (PNC)	Kurendhoo	Yes
49	Munthazim Ibrahim (PNC)	Kaashidhoo	Not Voted
50	Ibrahim Naseem (PNC)	Thulusdhoo	Not Present
51	Hussain Riza Adam (PNC)	Maafushi	Yes
52	Dr.Anara Naeem (PNC)	Huraa	Yes
53	Hassan Zareer (PNC)	Mathiveri	Not Voted
54	Hussain Sameer (MDP)	Thoddoo	No
55	Qasim Ibrahim (JP)	Maamigili	Not Present
56	Ahmed Thariq (PNC)	Mahibadhoo	Yes
57	Abdulla Rasheed (PNC)	Dhangethi	Not Voted
58	Adam Zahir (PNC)	Felidhoo	Not Voted
59	Mohamed Niushad (MDP)	Keyodhoo	No

Individual Results

ID	Name	Constituency	Result
60	Ahmed Nazim (PNC)	Dhiggaru	Not Present
61	Ibrahim Naufal (PNC)	Mulaku	Not Voted
62	Ahmed Aslam (PNC)	Bilehdhoo	Not Present
63	Fathimath Sauda (PNC)	Nilandhoo	Yes
64	Ahmed Siyam Mohamed (MDA)	Meedhoo	Not Present
65	Hussain Hameed (PNC)	Kudahuvadhoo	Yes
66	Hassan Waheed (PNC)	Vilufushi	Yes
67	Ahmed Riyaz (PNC)	Thimarafushi	Yes
68	Ali Ashrag (PNC)	Kinbidhoo	Not Present
69	Hanan Mohamed Rasheed (PNC)	Guraidhoo	Yes
70	Ismail Shafeeu (PNC)	Isdhoo	Not Voted
71	Yoosuf Nasheed (PNC)	Gamu	Not Present
73	Ahmed Shakir (MDP)	Maavashu	No
74	Azim Abdul Azeez (PNC)	Vilingili	Yes
75	Mohamed Fazeel (PNC)	Dhaandhoo	Yes
76	Asadhulla Shihab (PNC)	Gemanafushi	Not Present
77	Ibrahim Didi (PNC)	Kolamaafushi	Not Voted
78	Saudulla Hilmy (PNC)	Thinadhoo Uthuru	Yes
79	Mohamed Alsan Ahmed (PNC)	Thinadhoo Dhekunu	Not Present
80	Mohamed Shameez (PNC)	Madaveli	Yes
81	Ashraf Rasheed (PNC)	Faresmaathodaa	Yes
82	Mohamed Ali (PNC)	Gadhdhoo	Yes
83	Hamad Abdulla (PNC)	Fuvahmulah Uthuru	Yes
84	Ali Fazad (PNC)	Fuvahmulah Medhu	Yes
85	Ibrahim Hussain (PNC)	Fuvahmulah Dhekunu	Not Voted
86	Mohamed Shahid (PNC)	Hulhudhoo	Yes
87	Ismail Nizar (PNC)	Feydhoo Uthuru	Not Present
88	Ibrahim Didi (PNC)	Feydhoo Dhekunu	Not Voted
89	Ahmed Didi (MDP)	Maradhoo	No
90	Abdulla Sodig (MDP)	Hithadhoo Uthuru	No
91	Ahmed Azaan Marzooq (PNC)	Hithadhoo Medhu	Not Voted
92	Ibrahim Nazil (MDP)	Hithadhoo Dhekunu	No
93	AbdulRahman (IND)	AdduMeedhoo	Not Present